

	Dossier: AVD10800202216577	
		Aanwezig
1	NTS	X
2	Aanvraagformulier	X
3	Projectvoorstel	X
4	Bijlage beschrijving dierproeven	2X
5	DEC-advies	X
6	Ontvangstbevestiging	X
	Evt. Vragen CCD aan aanvrager	X
	Evt. antwoorden aanvrager	X
7	Beschikking en vergunning	X

NIET-TECHNISCHE PROJECTSAMENVATTING

Naam van het project	Praktisch onderwijs gezelschapsdieren
NTS-identificatiecode	NTS-NL-589029 v.1, 07-02-2023
Land	Nederland
Taal	nl
Duur van het project, uitgedrukt in maanden.	60
Trefwoorden	studenten onderwijs gezelschapsdieren diergeneeskunde praktijkonderwijs
Doel(en) van het project	Hoger onderwijs Opleiding voor het verwerven, op peil houden of verbeteren van beroepsvaardigheden

DOELSTELLINGEN EN VERWACHTE VOORDELEN VAN HET PROJECT

Beschrijf de doelstellingen van het project (bijvoorbeeld het aanpakken van bepaalde wetenschappelijke onduidelijkheden, of wetenschappelijke of klinische behoeften).	Doel van dit project is het mogelijk maken van praktisch onderwijs ten behoeve van studenten diergeneeskunde, dierenartsen, en specialisten/professionals. Zij leren en oefenen er vaardigheden op het gebied van diagnose stellen en diverse andere klinische vaardigheden bij de meest gehouden gezelschapsdieren (honden, katten, knaagdieren, konijnen, fretten en vogels).
Welke potentiële voordelen kan dit project opleveren? Leg uit hoe de wetenschap vooruit kan worden geholpen of mensen, dieren of het milieu uiteindelijk voordeel kunnen hebben bij het project. Maak, waar van toepassing, een onderscheid tussen voordelen op korte termijn (binnen de looptijd van het project) en voordelen op lange termijn (die mogelijk pas worden bereikt nadat het project is afgerond).	De samenleving heeft goed opgeleide dierenartsen nodig om de gezondheid en het welzijn van dieren te bevorderen. Daarbij is een goede training, deels met echte dieren, essentieel. Door die training kunnen afgestudeerde dierenartsen zieke dieren goed behandelen, voorkomen dat dieren ziek worden, de gezondheid van dieren in de gaten houden en allerlei wettelijke taken goed uitvoeren. Dit project maakt mogelijk dat klinisch onderzoek door genoemde personen goed uitgevoerd wordt, inclusief het aanleren en oefenen van een aantal praktische vaardigheden die voor een goed opgeleide dierenarts van essentieel belang zijn. Daarnaast geldt dat we ook trainingen geven aan dierenartsassistenten, dierenartsen en specialisten (nascholing) zodat deze professionals nieuwe technieken kunnen aanleren en daarmee hun kennis en kunde op peil kunnen houden. Ook voor onderzoekers is het van belang dat zij een goede opleiding krijgen om daarmee de professionaliteit van de handelingen met dieren binnen het dierexperimenteel onderzoek te verhogen.

VOORSPELDE SCHADE

In welke procedures worden de dieren gewoonlijk gebruikt (bijvoorbeeld injecties, chirurgische procedures)? Vermeld het aantal en de duur van deze procedures.

Handelingen die worden geleerd en geoefend zijn: uitvoering van conventionele bemonsterings- en behandeltechnieken zoals het maken van een keeluitstrijkje, bloedafname, blaaskatheterisatie, injectie- en orale toedieningstechnieken (inclusief sonderen), aanleggen van verbanden en het op de juiste manier vasthouden (fixeren) van de dieren. Dieren die niet meer inzetbaar zijn voor dit onderwijsdoel worden daarnaast, voor zover herplaatsing of hergebruik niet mogelijk of wenselijk is, ingezet voor training van chirurgische of anesthesievaardigheden tijdens een terminale procedure.

Wat zijn de verwachte gevolgen/nadelige effecten voor de dieren, bijvoorbeeld pijn, gewichtsverlies, inactiviteit/verminderde mobiliteit, stress, abnormaal gedrag, en wat is de duur van die effecten?

Diverse onderdelen zijn niet prettig voor de dieren. Sommige dieren kunnen pijn hebben, bijvoorbeeld als gevolg van het oefenen van een handeling (bijvoorbeeld het geven van een injectie). Daarnaast kan het gedurende een aantal uren in de onderwijsruimte staan voor stress zorgen. Door middel van het in acht nemen van voldoende rusttijden tussen de onderwijsmomenten en maximum aantal onderwijsmomenten per jaar wordt voorkomen dat het totale ongerief hoger wordt dan licht, respectievelijk matig zoals het ongerief per onderwijsmoment is vastgesteld.

Welke soorten en aantallen dieren zullen naar verwachting worden gebruikt? Wat zijn de verwachte ernstgraden en de aantallen dieren in elke ernstcategorie (per soort)?

Soort:	Totaal aantal	Geraamde aantallen naar ernstgraad			
		Terminaal	Licht	Matig	Ernstig
Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	50	20	30	0	0
Katten (<i>Felis catus</i>)	24	12	12	0	0
Honden (<i>Canis familiaris</i>)	75	32	43	0	0
Fretten (<i>Mustela putorius furo</i>)	14	6	8	0	0
Andere vogels (other Aves)	221	100	105	16	0

Wat gebeurt er met de dieren die aan het einde van de procedure in leven worden gehouden?

Soort:	Geraamd aantal te hergebruiken, in het habitat-/houderijsysteem terug te plaatsen of voor adoptie vrij te geven dieren		
	Hergebruikt	Teruggeplaatst	Geadopteerd
Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	25	0	5
Katten (<i>Felis catus</i>)	10	0	2
Honden (<i>Canis familiaris</i>)	38	0	5
Fretten (<i>Mustela putorius furo</i>)	6	0	2
Andere vogels (other Aves)	116	0	5

Geef de redenen voor het geplande lot van de dieren na de procedure.

De dieren blijven, zo lang zij in goede gezondheid zijn, in leven en blijven bij de instelling gehuisvest. Indien zij niet meer ingezet kunnen worden voor het onderwijs, kunnen zij gebruikt worden voor het chirurgie-practicum, herplaatst worden of gedood. De dieren die in het chirurgisch practicum worden gebruikt worden aan het eind van het practicum tijdens algehele anesthesie gedood. Het aantal te herplaatsen honden (5) en katten (2) is ingeschat op basis van ervaringen vanuit het verleden. De redenen voor herplaatsing zijn hoofdzakelijk gedragsmatig van aard, waarbij de dieren

wel prima kunnen functioneren als gezelschapsdier, echter niet meer geschikt zijn voor het onderwijs, of omdat ze anders de rest van hun leven solitair gehuisvest zouden moeten worden.

TOEPASSING VAN DE DRIE V'S

1. Vervanging

Beschrijf welke diervrije alternatieven op dit gebied voorhanden zijn en waarom zij niet voor het project kunnen worden gebruikt.

Studenten leren en oefenen veel vaardigheden op namaakdieren en namaakorganen van dieren, maar moeten daarnaast een aantal keren met echte dieren hebben geoefend. Daarbij gaat het om de totale ervaring, inclusief het 'echte' gevoel bij een bepaalde handeling, en het gedrag en de reactie van het dier op die handeling. Dit als voorbereiding op het onderwijs (en het werken) met echte patiënten. Waar vervanging van deze proefdieren mogelijk is, is dit in het verleden al gebeurd. Ook nu wordt nog steeds gezocht naar andere methoden; zo wordt sinds een aantal jaren een anatomisch model aangeschaft waarop veel onderdelen van het voortplantingsonderzoek van de hond kunnen worden getraind zonder hiermee een echt dier te belasten. Er wordt nog steeds actief gezocht naar alternatieven en die worden meegenomen zodra we die kunnen realiseren.

2. Vermindering

Leg uit hoe de aantallen dieren voor dit project zijn bepaald. Beschrijf de stappen die zijn genomen om het aantal te gebruiken dieren te verminderen en de beginselen die zijn gebruikt bij het opzetten van de studies. Beschrijf, waar van toepassing, de praktijken die gedurende het hele project zullen worden toegepast om het aantal dieren die in overeenstemming met de wetenschappelijke doelstellingen werden gebruikt, tot een minimum te beperken. Deze praktijken kunnen bijvoorbeeld bestaan uit proefprojecten, computermodellen, het delen van weefsel en hergebruik.

Er worden zo weinig mogelijk dieren gebruikt, door ze meermalen opnieuw in te zetten. Het aantal dieren kan niet verder verlaagd worden, omdat de dieren tussendoor voldoende rusttijd moeten krijgen. Het aantal dieren (en hoe vaak zij gebruikt worden) is mede gebaseerd op het aantal studenten, waarbij het maximale aantal studenten per dier niet overschreden mag worden. Door gebruik van de bovengenoemde namaakdieren en namaakorganen wordt het aantal trainingssessies met levende dieren verminderd en zijn studenten beter voorbereid tijdens het oefenen met echte dieren.

3. Verfijning

Geef voorbeelden van de specifieke maatregelen (bv. verscherpte monitoring, postoperatieve behandeling, pijnbestrijding, training van dieren) die in verband met de procedures moeten worden genomen om de welzijnskosten (schade) voor de dieren tot een minimum te beperken. Beschrijf de mechanismen om gedurende de looptijd van het project nieuwe verfijningstechnieken in gebruik te nemen.

Er wordt na gegeven onderwijs een rusttijd in acht genomen, waarin de dieren niet worden gebruikt voor onderwijs. Die rusttijd verschilt per handeling en varieert van 1 tot 14 dagen en geldt niet voor onderwijs dat niet wordt gezien als dierproef. De dieren worden regelmatig uitgelaten tijdens de pauzes gedurende de onderwijsmomenten, als extra verrijking. De dieren worden zoveel mogelijk in paren/groepen gehuisvest. Passende kooiverrijking wordt toegepast zoals speeltjes, meerdere ligplekken (voor katten en fretten ook op hoogte), schuilplaatsen (katten en fretten), en nestkasten (vogels). Nieuwe dieren worden vooraf getraind, zodat ze zijn voorbereid op de handelingen die zij zullen ondergaan, zodat deze als minder stressvol worden ervaren.

Licht de keuze van de soorten en de bijbehorende levensstadia toe

We gebruiken voor het onderwijs volwassen exemplaren van de meest gehouden gezelschapsdieren, te weten honden, katten, konijnen, fretten en vogels. Als vogels gebruiken we vooral duiven, omdat die gemakkelijk te hanteren zijn en in het algemeen kalm en rustig genoeg zijn om het lichamelijke onderzoek, bemonsterings- en toedieningstechnieken aan studenten aan te leren. Daarnaast gebruiken we grijze roodstaartpapegaaien omdat die model kunnen staan voor de gezelschapsvogels (voornamelijk parkieten en papegaaien) die in de praktijk worden gezien. Op deze vogels wordt het hanteren, fixeren en lichamelijke onderzoek geoefend door studenten die reeds getraind zijn in het hanteren en onderzoeken van duiven (NB: kleinere vogels zijn in het algemeen kwetsbaarder en stressgevoeliger, waardoor deze minder geschikt geacht worden voor dit

onderwijs). Ten slotte gebruiken we valkparkieten voor training van medewerkers in het dwangvoeren, vanwege het fijne formaat en het anatomisch gemakkelijker kunnen uitvoeren van de handeling (NB: grotere papegaaien verzetten zich bij deze handeling meer, waardoor er meer risico is op trauma wanneer de handeling door een minder ervaren persoon wordt uitgevoerd).

VOOR EEN BEOORDELING ACHTERAF GESELECTEERD PROJECT

Project geselecteerd voor BA?	nee
Termijn voor BA	
Reden voor de beoordeling achteraf	
Bevat ernstige procedures	
Maakt gebruik van niet-menselijke primaten	
Andere reden	
Toelichting van de andere reden voor de beoordeling achteraf	

AANVULLENDE VELDEN

Link naar de eerdere versie van de NTS buiten het EC-systeem	
--	--

Aanvraag Projectvergunning Dierproeven *Administratieve gegevens*

- U bent van plan om één of meerdere dierproeven uit te voeren.
- Met dit formulier vraagt u een vergunning aan voor het project dat u wilt uitvoeren. Of u geeft aan wat u in het vergunde project wilt wijzigen.
- Meer informatie over de voorwaarden vindt u op de website www.centralecommissiedierproeven.nl of in de toelichting op de website.
- Of neem telefonisch contact op. (0900-2800028).

1 Gegevens aanvrager

1.1 Heeft u een deelnemernummer van de NVWA?
Neem voor meer informatie over het verkrijgen van een deelnemernummer contact op met de NVWA.

Ja > Vul uw deelnemernummer 10800 in
 Nee > U kunt geen aanvraag doen

1.2 Wat voor aanvraag doet u?

Nieuwe aanvraag > Ga verder met vraag 1.3
 Wijziging > Vul hiernaast het AVD nummer van uw vergunde project in en ga verder met vraag 2.1
 Melding > Vul hiernaast het AVD nummer van uw vergunde project in en ga verder met vraag 2.2

1.3 Vul de gegevens in van de instellingsvergunninghouder die de projectvergunning aanvraagt.

Naam instelling of organisatie	Universiteit Utrecht			
Titel, voorletters en achternaam van de portefeuillehouder	Titel	Voorletters	Achternaam	☒ Dhr. ☐ Mw
	██████████	█	██████████	
E-mailadres contactpersoon	info@ivd-utrecht.nl			
Titel, voorletters en achternaam van de diens gemachtigde (indien van toepassing)	Titel	Voorletters	Achternaam	☐ Dhr. ☐ Mw
	n.v.t.			
E-mailadres gemachtigde				

Vul de gegevens van het postadres in.

Straat en huisnummer	Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht		50
Postcode en plaats	3584CJ	UTRECHT	
Postbus, postcode en plaats	80125	3508TC	UTRECHT

1.4 Vul de gegevens in van de verantwoordelijke onderzoeker.

(Titel) Naam en voorletters	██████████	☒ Dhr. ☐ Mw.
Functie	Assistant-Professor	
Afdeling	Clinical Sciences	
Telefoonnummer	██████████	

1.5	<i>(Indien van toepassing)</i> Vul hier de gegevens in van de plaatsvervangende verantwoordelijke onderzoeker.	E-mailadres	[REDACTED]
		(Titel) Naam en voorletters	[REDACTED] ☐ Dhr. ☒ Mw.
		Functie	Assistant-Professor
		Afdeling	CS
1.6	<i>(Indien van toepassing)</i> Vul hier de gegevens in van de persoon aan wie de portefeuillehouder de verantwoordelijkheid inzake de algemene uitvoering van het project en de overeenstemming daarvan met de projectvergunning heeft gedelegeerd.	Telefoonnummer	[REDACTED]
		E-mailadres	[REDACTED]
		(Titel) Naam en voorletters	☐ Dhr. ☐ Mw.
		Functie	
1.7	<i>(Optioneel)</i> Vul hier de gegevens in van de Instantie voor Dierenwelzijn	Afdeling	
		Telefoonnummer	
1.8	Is er voor deze projectaanvraag een gemachtigde?	Telefoonnummer	030-2531569
		E-mailadres	info@ivd-utrecht.nl
		☐ Ja > <i>Stuur dan het ingevulde formulier Melding Machtiging mee met deze aanvraag</i> ☒ Nee	

2 Over uw aanvraag

2.1	Gaat uw aanvraag over een <i>wijziging</i> op een vergunning die negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn?	☒ Nee > Ga verder met vraag 3	
		☐ Ja > Geef hier onder kort de wijziging en de onderbouwing daarvan weer. Geef in de originele formulieren (niet-technische samenvatting, projectvoorstel en bijlage dierproeven) duidelijk aan (bij voorbeeld in een andere kleur) waar de projectaanvraag wijzigt. Ga daarna verder met vraag 6.	
2.2	Gaat uw aanvraag over een <i>melding</i> op een vergunning die geen negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn?	☐ Nee > Ga verder met vraag 3	
		☐ Ja > Geef hier onder weer wat deze melding inhoudt en ga verder met vraag 6	

3 Over uw project

3.1	Wat is de geplande start- en einddatum van het project?	Startdatum	1 - 12 - 2022
		Einddatum (t/m)	1 - 12 - 2027
3.2	Wat is de titel van het project?	Praktisch onderwijs gezelschapsdieren	
3.3	Wat is de titel van de niet-technische samenvatting?	Praktisch onderwijs gezelschapsdieren	
3.4	Wat is de naam van de Dierexperimentencommissie (DEC) van voorkeur?	Naam DEC	DEC Utrecht
		Postadres	Postbus 85500 3508 GA Utrecht
		E-mailadres	dec-utrecht@umcutrecht.nl

4 Factuurgegevens

4.1 (indien factuuradres afwijkt van de gegevens uit vraag 1.3) Vul de gegevens van het factuuradres in.	Naam: UU-ASC		Afdeling:
	Straat:		Huisnummer:
	Postcode:	Plaats:	
	Postbus: 80.011	Postcode: 3508TA	Plaats: UTRECHT
4.2 (optioneel) Vul hier het ordernummer van de instelling in.	E-mail: asc.factuur@uu.nl		
	Ordernummer: CB.841910.3.01.011		

5 Checklist bijlagen

5.1 Welke bijlagen stuurt u mee?	Verplicht	
	☒ Projectvoorstel	Aantal bijlage(n) dierproeven 3
	☒ Niet-technische samenvatting	
	Overige bijlagen, indien van toepassing	
	☐ Melding Machtiging	
	☐	

6 Ondertekening

- 6.1 Print het formulier uit, onderteken het en stuur het inclusief bijlagen via de beveiligde e-mailverbinding naar de CCD en per post naar de Centrale Commissie Dierproeven (voor adresgegevens zie website)
- Ondertekening door de portefeuillehouder namens de instellingsvergunninghouder of gemachtigde (zie 1.8). De ondergetekende verklaart:
- dat het projectvoorstel is afgestemd met de Instantie voor Dierenwelzijn.
 - dat de personen die verantwoordelijk zijn voor de opzet van het project en de dierproef, de personen die de dieren verzorgen en/of doden en de personen die de dierproeven verrichten voldoen aan de wettelijke eisen gesteld aan deskundigheid en bekwaamheid.
 - dat de dieren worden gehuisvest en verzorgd op een wijze die voldoet aan de eisen die zijn opgenomen in bijlage III van richtlijn 2010/63/EU, behalve in het voorkomende geval de in onderdeel C van de bijlage bij het bij de aanvraag gevoegde projectvoorstel gemotiveerde uitzonderingen.
 - dat door het ondertekenen van dit formulier de verplichting wordt aangegaan de leges te betalen voor de behandeling van de aanvraag.
 - dat het formulier volledig en naar waarheid is ingevuld.

Naam	[REDACTED]
Functie	[REDACTED]
Plaats	Utrecht
Datum	04 - 11 2022
Handtekening	[REDACTED]

Formulier

Projectvoorstel dierproeven

- Dit formulier gebruikt u om uw projectvoorstel van de dierproeven te schrijven
- Bij dit formulier hoort de bijlage Beschrijving dierproeven. Per type dierproef moet u deze bijlage toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl.
- Of neem telefonisch contact op. (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800
1.1 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht
1.3 Vul de titel van het project in.	Praktisch onderwijs gezelschapsdieren

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project? <i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i>	☐ Fundamenteel onderzoek
	☐ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
	☐ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid of het welzijn van mens of dier
	☐ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☒ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
	☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Algemene projectbeschrijving

3.1 Achtergrond

Licht het project toe. Beschrijf de aanleiding, de achtergrond en de context. Besteed aandacht aan de bij vraag 2.1 aangekruiste categorieën.

Binnen de opleiding diergeneeskunde worden dierenartsen opgeleid met een algemene basisbevoegdheid, op basis van Europese en nationale wetgeving (Richtlijn 2005/36/EG) en samenhangend met de Europese (EAEVE) en Amerikaanse (AVMA) erkenning van de opleiding. Dit houdt in dat iedere afgestudeerde dierenarts het inzicht en de basisvaardigheden dient te bezitten om zorg te kunnen verlenen aan gezelschapsdieren. Daarnaast worden studenten die voor de master studierichting gezelschapsdieren hebben gekozen verdiepend en verbredend opgeleid binnen de gezondheidszorg gezelschapsdieren

middels een uitgebreider onderwijspakket van gerelateerde vaardigheidstrainingen aan de gezelschapsdieren. Alle gerelateerde gezelschapsdieren practica binnen de opleiding die niet 'benedendrempelig' zijn voor wat betreft ongerief, zullen in deze aanvraag worden opgenomen. De practica zijn noodzakelijk om een aantal redenen:

- (1) Vanuit de Europese en nationale regelgeving (art.1.1 Wet Dieren) wordt in Nederland aan afgestudeerde dierenartsen een algemene bevoegdheid toegekend. De eindtermen voor het verkrijgen van deze algemene bevoegdheid geformuleerd door de faculteit Diergeneeskunde, waarin staat aangegeven waar de student aan het eind van de Bachelor en de Master Diergeneeskunde aan moet voldoen qua kennis, inzicht en vaardigheden, geven richting aan het type practica die gegeven worden in de verschillende afstudeerrichtingen. Bij de dier gerelateerde practica is sprake van een duidelijke didactische opbouw in het curriculum diergeneeskunde, waarbij de student stap voor stap toewerkt naar het uitvoeren van handelingen bij het dier. Dit betekent dat door non-invasief diercontact en trainingen in het skills-lab wordt toegewerkt naar de invasieve handeling bij het dier, die wordt uitgevoerd in een gecontroleerde leeromgeving. Binnen de opleiding diergeneeskunde wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de bachelor fase (primair non-invasieve trainingen met het dier), de master fase paard en landbouw huisdieren (studenten die enkel het basiscoschap gezelschapsdieren doorlopen; basistraining algemene bevoegdheid) en de master fase gezelschapsdieren (Master GD; uitgebreide training binnen de gezondheidszorg van gezelschapsdieren).
- (2) Studenten diergeneeskunde moeten zowel in de bachelor- als de masterfase onder gecontroleerde omstandigheden in een gedegen training klinische diagnostiek en andere vaardigheden leren aan "echte" dieren. Dit als voorbereiding op de latere beroepsuitoefening, waar studenten met patiënten en eigenaren gaan werken. In gecontroleerde omstandigheden wordt het onderwijs gegeven, wat betekent dat er geen diereigenaar aanwezig is bij de handelingen, maar wel ervaren begeleiders met meer tijd en aandacht voor student en proefdier. In deze gecontroleerde omstandigheden is ruimte voor een docent om een student in een passend tempo de handeling te laten uitvoeren, zonder de druk van de aanwezigheid van een eigenaar. Hoewel handelingen, waar mogelijk, geoefend worden met 3D-modellen of andere simulatie, is het belangrijk dat de student voorafgaand aan het werken met echte patiënten de handeling kan uitvoeren op een echt dier, waarbij ook het gedrag en reactie van het dier op de handeling worden ervaren. Juist deze gecontroleerde omstandigheden maken het verschil met het leren in de "echte" praktijk, dat in de laatste fase van de studie een belangrijk onderdeel en afsluiting van de opleiding vormt.
- (3) Het praktisch onderwijs is slechts zeer ten dele vervangbaar door andere methoden van onderwijs. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van technische hulpmiddelen, of practica met dode dieren (beschikbaar gesteld door particulieren via het dier donor codicil) die het werken met levende dieren vervangen. Dit gebeurt vooral in een eerdere fase van de studie als voorbereiding op het onderwijs met levende dieren. Hierdoor worden de proefdieren minder belast of zijn minder proefdieren nodig. Het gaat in het beschreven onderwijs om een minimale training en voorbereiding op het werken met werkelijke patiënten onder praktijkomstandigheden. Er vindt voortdurende oriëntatie plaats op nieuwe mogelijkheden tot vermindering, vervanging of verfijning. Het praktisch onderwijs met dieren is in de afgelopen 5 jaar waarbinnen de huidige koepel onderwijs gezelschapsdieren liep, in steeds grotere mate ondersteund en wordt in sommige gevallen (deels) vervangen door de inzet van alternatieven. In de toekomst verwachten we dat dit verder toeneemt door de verdere uitbreiding van de facultaire skills-lab faciliteiten en beschikbaarheid van alternatieven. Voorafgaand aan de klinische training met levende gezelschapsdieren wordt, daar waar alternatieven beschikbaar zijn, vooraf getraind in een skills-lab setting om het inzicht, de handvaardigheid en het zelfvertrouwen van de studenten bij het dier te verhogen. Een voorbeeld van een recente verfijning van de proefdierinzet

voor onderwijs is de implementatie van een anatomisch model voor het oefenen van het inbrengen van een vaginoscoop. In de verschillende bijlages (3 bijlages beschrijving dierproeven) staan doel en uitvoering meer uitvoerig beschreven. De studenten Diergeneeskunde zijn verplicht om de proefdiergebonden practica te volgen, zij worden hiervoor ingepland door onderwijs- en studentenzaken op het moment dat zij de voorbereidende fase succesvol hebben afgerond. Voor onderzoekers, biotechnici en diervverzorgers geldt dat zij goed moeten zijn voorbereid voor het hanteren van en verrichten van eenvoudige handeling bij gezelschapsdieren. Mei 2019 is een adviesrapport opgeleverd aan het bestuur van de faculteit diergeneeskunde waarbij gekeken is naar de inzet van proefdieren binnen de opleiding diergeneeskunde en hoe deze verminderd, verfijnd dan wel vervangen kan worden (*Adviesrapport Proefdierevaluatie faculteit Diergeneeskunde 2018-2019*). Deze adviezen zijn meegenomen binnen deze aanvraag, maar de uitwerking hiervan binnen het onderwijs (mede door aanschaf alternatieven) vergt nog enige overbruggingstijd. Een belangrijke wijziging ten opzichte van de vorige koepelaanvraag is dat er tijdens de bachelor fase een vervanging heeft plaatsgevonden van invasieve handelingen aan het dier naar alternatieven, wat een aanzienlijke reductie zal geven in het aantal dierproeven. Zo worden er nu veel minder bloedafnames gedaan bij de proefdieren ten opzichte van de vorige koepelaanvraag. De training van invasieve handelingen aan het dier zijn nu beperkt tot de master fase van de opleiding diergeneeskunde, waarbij zoals hierboven aangegeven een belangrijk onderscheid wordt gemaakt tussen basiscoschap studenten (master studierichting Paard en landbouwhuisdieren) en master studenten met de studierichting gezelschapsdieren. Basiscoschap studenten die het onderdeel gezelschapsdieren lopen zullen de handelingen primair aan het dier van keuze (Gezelschapsdieren, Paard of Landbouwhuisdieren) trainen en de training aan andere diersoorten wordt beperkt tot basale handvaardigheden passend bij de algemene bevoegdheid. Dit advies rapport is mede tot stand gekomen na overleg met de proefdiercoördinatoren van de verschillende diersoort richtingen, waarbij rekening is gehouden met de leerpunten uit de vorige aanvraag. Hierdoor zijn een aantal practica komen te vervallen danwel vervangen door alternatieven waardoor geen proefdiergebonden practicum meer nodig is. Gedurende de komende 5 jaar zullen er nog meer practica worden uitgefaseerd die nu nog wel in het onderwijsprogramma zitten (bijvoorbeeld het practicum met de respiratiemeting).

Naast voorgenoemde handelingen, die onderdeel zijn van de opleiding tot (algemeen bevoegd) dierenarts, speelt de faculteit diergeneeskunde ook een rol in het postacademisch onderwijs van dierenartsen, waarbij het principe van 'life-long learning' van toepassing is, en dierenartsen verdere kennis en vaardigheden op kunnen doen op specifieke focusgebieden of met specifieke diersoorten. Afhankelijk van het type vaardigheid dat getraind wordt kan hierbij gebruik gemaakt worden van 3D-modellen, simulaties, kadavers, maar – daar waar de handeling dit vraagt – ook van levende dieren (bv. training echografie- of anesthesievaardigheden). Datzelfde geldt voor training van onderzoekers die in het kader van hun artikel 9 bevoegdheid diersoortspecifieke modules dienen te doorlopen teneinde hun bevoegdheid te verwerven om met specifieke diersoorten te mogen werken. De faculteit diergeneeskunde en in het specifiek het departement Clinical Sciences vervult hierin een nichierol daar waar het de soortspecifieke cursus met betrekking tot carnivoren (hond, kat, fret) en vogels (waarin de duif is opgenomen) betreft. Om bevoegdheid te verwerven dient de deelnemer kennis genomen te hebben van specifieke vaardigheden, die in een aantal gevallen door de deelnemer zelf dienen te zijn uitgevoerd (bv. injectietechnieken, bloedafname) om aan de cursuseisen te voldoen. Ook hiervoor kan inzet van levende dieren wenselijk zijn, zoals reeds toegelicht voor het onderwijs in de Master Diergeneeskunde.

Tot slot vindt binnen het departement Clinical Sciences ook training plaats van o.a. specialisten in opleiding, promovendi, paraveterinair en andere medewerkers. In het kader van hun opleiding is het voor bepaalde, vaak meer invasieve handelingen, noodzakelijk dat de medewerkers ervaring opdoen in

het uitvoeren van de handelingen alvorens dit op patiënten uit te voeren. Een voorbeeld hiervan is het dwangvoeren van vogels, wat een handeling is die buiten de reguliere opleidingseisen van diergeneeskunde valt. Een dergelijke handeling vergt niet alleen het technisch uit kunnen voeren van het inbrengen van de sonde, maar ook 'feeling' voor de hoeveelheid voeding die aan een dier kan worden toegediend (omdat te veel maar ook te weinig voeren beiden een risico vormen voor de patiënt). Ook het oefenen van meer gevorderde, en veelal invasieve vaardigheden met betrekking tot chirurgie of anesthesie (bv. lumbaalpunctie), of vaardigheden in het kader van diagnostiek (bv. endoscopie) zijn vaardigheden waarvoor het wenselijk is dat een specialist in opleiding ze (onder supervisie) kan oefenen op een levend dier. Voor deze handelingen, die een meer invasief karakter hebben – met daarbij behorend een hogere mate van ongerief, en in het kader van reductie van proefdiergebruik, worden dit type handelingen in principe uitgevoerd als een terminale procedure. Daarbij wordt bovendien specifiek gebruik gemaakt van het dieren die het humane eindpunt hebben bereikt en niet meer inzetbaar zijn voor het onderwijs- en onderzoeksdoel dat zij oorspronkelijk dienden, en als gevolg daarvan op de lijst staan om geëuthanaseerd te worden, zodat sprake is van optimaal (her)gebruik van de beschikbare proefdieren.

3.2 Doel

3.2.1 Beschrijf het directe en het uiteindelijke doel van het project. Beschrijf de bijdrage van het behalen van het directe doel aan het uiteindelijke doel.

- Indien het directe doel bestaat uit verschillende subdoelstellingen, benoem deze dan hier.

Het directe doel is het in de volle breedte toerusten van (toekomstige) dierenartsen voor een goede toepassing van preventieve en curatieve diergeneeskunde op het gebied van de gezondheidszorg voor gezelschapsdieren. Hiertoe is een eerste belangrijke doelstelling en randvoorwaarde voor een goede beroepsuitoefening dat de studenten kennis en inzicht verwerven in de bouw en het functioneren van het gezonde en zieke dier. Verder is de doelstelling van het onderwijs dat de studenten competent worden in het lege artis uitvoeren van (1) klinisch onderzoek, (2) (non-) invasieve ingrepen, (3) onderzoek, diagnostiek en behandeling van zieke dieren. Eventueel kunnen (onderdelen) van het in dit project beschreven onderwijs gebruikt worden voor de diersoort-specifieke training van artikel 9 deskundigen, voor zover het de gezelschapsdieren betreft. Ook nascholing voor onderzoekers, dierenartsen en paraveterinair en de specialistenopleidingen vallen hieronder zoals beschreven onder 3.1. Er is volop ruimte voor onderwijs voor practitioners, waarbij dierenartsen uit de praktijk mee kunnen lopen met het reguliere onderwijs, om zo ook een meer diverse groep te creëren waarbij iedereen van elkaar kan leren. Datzelfde geldt voor deelnemers aan de artikel 9, 13f2 cursussen (basiscursus en diersoortspecifieke modules). Aanleren wat specifieke handelingen aan gezelschapsdieren die niet beschreven zijn in deze koepelaanvraag worden in principe niet aangeleerd binnen het Departement Clinical Sciences. Daarvoor wordt verwezen naar het Gemeenschappelijk Dieren Laboratorium en de daar aanwezige vergunde onderwijsaanvragen.

3.2.2 Hoe wordt de haalbaarheid van het directe doel gewaarborgd?

De faculteit Diergeneeskunde in Utrecht staat internationaal zeer hoog aangeschreven. Dit blijkt onder meer uit een accreditatie door de American Veterinary Medical Association (AVMA), als een van de weinige Europese instituten. Belangrijke elementen bij deze accreditatie zijn een goed functionerend kwaliteitsbeleid (bv. docent- en studentevaluaties), regelmatige toetsing in de vorm van bloktoetsen, aanwezigheid van technische hulpmiddelen, voldoende mogelijkheden voor klinisch onderwijs, maar ook een longitudinale toetsing via een elektronisch portfolio in de Master. De toetsing is gerelateerd aan de eindtermen (waaraan een afgestudeerd dierenarts moet voldoen). Het behalen van de leerdoelen (eind doel van een specifieke cursus) wordt getoetst en de onderwijskwaliteit wordt geëvalueerd door middel van docenten- en studentenevaluaties, kwaliteitszorggesprekken en jaarlijkse Planning&Control-gesprekken van de diverse docenten, die verantwoordelijk zijn voor het blok- en lijnonderwijs, met de

onderwijsdirecteur. Wij vinden het uiterst belangrijk dat studenten tijdens hun opleiding hoogwaardig onderwijs krijgen, waarbij tevens zeer zorgvuldig wordt omgegaan met de hierbij betrokken dieren. Wij zijn ons zeer bewust van het belang van onze rol bij het verzorgen van een goede voorbereiding op de beroepsuitoefening, waarbij niet alleen praktische handelingen en kennis maar ook bewustwording over maatschappelijke en ethische aspecten omtrent het omgaan met gezelschapsdieren van belang is. Daarnaast zijn er veel internationale contacten met studenten en docenten in de vorm van kennisuitwisseling en uitgevoerde projecten in het buitenland, omdat kennisvalorisatie een van de hoofddoelen van de faculteit Diergeneeskunde is. De opleiding is ook geaccrediteerd door de European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE) en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). The species specific courses laboratory animal science are accredited by the Federation of European Laboratory Animal Science Associations (FELASA).

3.2.3 Is voor de uitvoering van dit project andere wet- en regelgeving van toepassing die een invloed zou kunnen hebben op het welzijn van de dieren en/of de haalbaarheid van het directe doel?

Nee

Ja > Geef aan welke wet-en regelgeving van toepassing is en beschrijf de effecten daarvan op het welzijn van de dieren en de haalbaarheid van het project.

[Click or tap here to enter text.](#)

3.3 Belang

3.3.1 Beschrijf het wetenschappelijk en/of maatschappelijk belang van de hierboven beschreven doelen.

Europese richtlijnen en verordeningen (bv. 853/2004, 854/2004 en directive 2010/63/EU), vertaald in nationale regelgeving, vragen een opleiding van goed toegeruste dierenartsen. Daarnaast is er het belang voor dier en samenleving, waar voor de dierenarts een belangrijke positie is weggelegd. Het gaat hierbij niet alleen om dierenartsen die precies op de hoogte zijn van wet- en regelgeving, maar die vooral met dieren kunnen werken, zowel curatief als preventief. Een belangrijke rol voor de dierenarts ligt er bijvoorbeeld in de vroege detectie van besmettelijke dierziekten (“early warning”, poortwachter) en in de relatie humane geneeskunde – diergeneeskunde (“One Health”). Psittacose, huidschimmel, Toxocara, Toxoplasma en Salmonella infecties zijn bekende voorbeelden. De rol van fretten en nertsen bij de verspreiding van COVID is daar ook een recent voorbeeld van. De taak van de dierenarts met betrekking tot volksgezondheid (zoönosen, antibioticaresistentie) wordt dus steeds belangrijker geacht door overheid en burgers. Ook het samenleven met gezelschapsdieren is veranderd, waarbij het dier steeds meer onderdeel wordt van het gezin, waarbij het contact met gezelschapsdieren wordt vergroot. Dit vraagt om goede kennis van het gedrag en welzijn van gezelschapsdieren en de door gezelschapsdieren aan mensen overdraagbare ziektes (zoönosen). Een adequate opleiding tot een dierenarts, die de startcompetenties heeft om aan deze taken invulling te geven, is daarom noodzakelijk. Het belang van deze aanvraag voor dier en samenleving is hiermee aangegeven.

3.3.2 Benoem de belanghebbenden in het project en beschrijf voor elk van de belanghebbenden wat hun belang is.

Studenten: goed onderwijs om aan de eindtermen te kunnen voldoen, waarbij de student ruimte krijgt om de handeling onder de knie te krijgen zonder de extra druk die aanwezigheid van een eigenaar geeft.

Dieren die patiënt zijn, inclusief hun eigenaar: vermindering van het stress, pijn en ander ongerief van het zieke dier doordat studenten reeds opgedane ervaring met proefdieren.

Dierenartsen, paraveterinair en onderzoekers: goede nascholing om kennis en vaardigheden up-to-date en op niveau te houden.

Specialisten (in opleiding): trainen van specialistische ingrepen alvorens ze bij patiënten te kunnen toepassen.

Samenleving: goed opgeleide dierenartsen, paraveterinair en specialisten voor de zorg van hun huisdieren, alsmede de One Health rol die de gezelschapsdieren dierenarts vervult.

Proefdieren: zij hebben last van de procedures in deze aanvraag en er baat bij dat het onderwijs zo goed mogelijk wordt getoetst aan de door de CCD opgestelde eisen, zoals de drie V's om zo het ongerief zoveel mogelijk te beperken; het concept van de 3V's wordt maximaal toegepast door gebruikmaking van simulaties/3D modellen voorafgaand aan het gebruik van levende dieren (vervanging, verfijning, reductie), en hergebruik van de dieren daar waar mogelijk (reductie). Goed Diergeneeskundig onderwijs levert goede dierenartsen op. Bovendien worden de proefdieren tijdens de practica regelmatig onderzocht door dierenarts-specialisten, waardoor eventuele ziekten en afwijkingen eerder zullen worden opgemerkt.

3.4 Strategie

3.4.1 Geef een overzicht van de algemene opzet van het project. Besteed aandacht aan de eventuele fasering in de uitvoering en de samenhang. Vermeld eventuele mijlpalen, keuzemomenten en besliscriteria.

Om helder te krijgen wat de plaats van de practica in het onderwijs is, wordt de opbouw van het onderwijs hieronder kort omschreven. De studenten beginnen met een serie basisvakken, die vooral theoretisch van aard zijn, binnen de bachelor. Daarnaast vindt tijdens de bachelor fase het zogenaamde lijnonderwijs plaats, waarin het klinisch onderzoek wordt getraind aan de het levende dier, terwijl overige handelingen hoofdzakelijk worden getraind aan de hand van 3D-modellen en simulaties. Vervolgens vinden in de masterfase diergebonden practica plaats die meer gericht zijn op het aanleren van basisvaardigheden die elke dierenarts in het kader van de algemene bevoegdheid moet beheersen (zie opmerking onder 3.1). Dit onderwijs, wat o.a. bloedafname en injectietechnieken omvat (type 1 dierproef) geldt daarmee voor alle Master studenten diergeneeskunde, dus ook zij die de studieraden Paard en Landbouwhuisdieren volgen. Na het doorlopen van de algemene roulatie in de masterfase worden de practica meer toegespitst op het functioneren als dierenarts in de Gezelschapsdierensector voor de studenten die hebben gekozen voor de diersoortrichting Gezelschapsdieren, waarvoor aanvullende handelingen vereist zijn, die al dan niet in het kader van de opleiding tot dierenarts of in het kader van postacademisch onderwijs of specialistenopleiding plaatsvinden (type dierproef 1). Voor meer specialistische vaardigheidstraining voor professionals en specialisten (in opleiding) is een aparte bijlage toegevoegd (type dierproef 2).

3.4.2 Onderbouw de gekozen strategie.

De logische samenhang is dat al de onder 3.4.3 genoemde onderdelen onontbeerlijk zijn voor de latere beroepsuitoefening. De fasering is heel duidelijk aanwezig. Er wordt aangesloten bij de opgedane kennis en vaardigheid alvorens nieuwe onderwijs-elementen worden ingebracht.

In de eerste studiefase vinden practica plaats waarbij de studenten gezelschapsdieren leren hanteren en klinisch onderzoeken. Een goede kennis van anatomie en fysiologie is essentieel als voorbereiding voor de meer invasieve practica en voor de beroepsuitoefening.

Klinisch onderzoek bij gezelschapsdieren is uitgebreid en geeft veel informatie over het functioneren van het dier en over ziekteprocessen. Bij het onderwijs over orgaansystemen worden practica gegeven waarin klinisch en aanvullend onderzoek vaak in combinatie wordt toegepast. Hierbij hebben de eerste practica vooral een demonstratief karakter en wordt vooral het gezonde dier gebruikt (benedendrempelig, non-invasief).

Voor het diergebonden onderwijs vinden wij het extra belangrijk dat studenten zich goed voorbereiden. Hiervoor bieden wij de student theoretische informatie en beeldmateriaal om te bestuderen en in sommige gevallen moet een ingangstoets gehaald worden om toegang te krijgen tot het practicum. De diergebonden practica zijn verplicht, om te voorkomen dat levende of dode dieren worden ingezet voor een te klein aantal studenten.

Nadat de studenten oriënterende practica hebben gevolgd met het gezonde dier gaan ze in toenemende mate meer zelfstandig het klinisch en aanvullend onderzoek uitvoeren. Hierbij worden vanaf ongeveer halverwege de bachelorfase bij enkele practica (klinische demonstraties) patiënten ingezet die een bepaalde ziekte of aandoening hebben. Het grootste deel van het onderwijs met patiënten vindt echter in de masterfase plaats. Bij de patiënten betekent dit regulier onderzoek en behandeling (dus geen dierproef in de zin der wet, maar weldegelijk diergebonden onderwijs) waarbij de student assisteert en in toenemende mate de handeling zelf uitvoert met de docent als coach. Patiënteigenaren tekenen voorafgaande aan diagnostiek en behandeling een verklaring dat zij instemmen met het geven van onderwijs aan de hand van het dier als dit volgens de behandelend arts/docent als zinvol wordt beschouwd.

Meer belastende practica worden pas ingezet als over dat onderwerp theoretisch of indien mogelijk, “droog” (oefenen op kadaver/als video-demonstratie) onderwijs heeft plaatsgevonden. Daarom worden de voor een dier meer belastende diagnostische of therapeutische handelingen (type dierproef 1), zoals bloedafname en injectietechnieken, pas in de masterfase onderwezen. In deze fase bezitten de studenten de basiskennis van anatomie en fysiologie en beheersen zij het hanteren en klinisch onderzoeken van gezelschapsdieren.

In dierproef type 1 betreft dit de basisvaardigheden voor een afgestudeerd dierenarts Gezelschapsdieren. Ten slotte is er training voor specialisten/professionals beschreven in dierproef type 2.

3.4.3 Benoem de type dierproeven. Vul per type dierproef een bijlage Beschrijving dierproeven in.

Volgnummer	Titel bijlage Beschrijving dierproef
1	Basisvaardigheden gezelschapsdieren
2	Training van specialisten/professionals gezelschapsdieren
3	Click or tap here to enter text.
4	Click or tap here to enter text.
5	Click or tap here to enter text.
6	Click or tap here to enter text.
7	Click or tap here to enter text.
8	Click or tap here to enter text.
9	Click or tap here to enter text.
10	Click or tap here to enter text.

Bijlage

Beschrijving dierproeven

- Deze bijlage voegt u bij uw projectvoorstel dierproeven.
- Per type dierproef moet u deze bijlage invullen en toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl
- Of neem telefonisch contact op (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800	
1.2 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht	
1.3 Vul het volgnummer en de titel van de dierproef in. <i>Gebruik de volgnummers van vraag 3.4.3 van het format Projectvoorstel.</i>	Volgnummer	Titel dierproef
	1	Basisvaardigheden gezelschapsdieren

2 Beschrijving dierproeven

A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters

Beschrijf de keuze van de experimentele aanpak en de primaire uitkomstparameters.

Het doel van deze practica is het verkrijgen van basale handvaardigheid zoals deze staat beschreven in de eindtermen van de master diergeneeskunde. Dit onderwijs vormt een wezenlijk onderdeel van de toekomstige beroepsuitoefening van diergeneeskundestudenten voor verkrijging van de algemene bevoegdheid die noodzakelijk is om verantwoord te kunnen werken met gezelschapsdieren. De practica zijn opgezet om studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op het uitvoeren van bepaalde handelingen aan gezelschapsdieren onder praktijkomstandigheden. Alleen op deze wijze leert en ervaart de student deze handelingen op de juiste en verantwoorde wijze.

Beschrijf de beoogde behandeling van de dieren (inclusief de aard, de frequentie en de duur van de behandelingen waaraan de dieren worden blootgesteld) en onderbouw de gekozen aanpak.

De practica hebben een verschillend karakter en betreffen veterinaire-technische handelingen; het uitvoeren van een injectie (subcutaan, intramusculair, intraveneus), het maken van röntgenopnamen en echografie, ECG aansluiten, en (demonstratie van) het klinisch onderzoek van gezelschapsdieren en vallen onder ongerief status licht. In deze werkprotocollen worden de practica verder toegelicht:

Benedendrempelig onderwijs

0.1 Gedrag en hanteren hond, kat, fret, konijn, duif, papegaai, valkparkiet

0.2 Klinische diagnostiek hond, kat, fret, konijn, duif, papegaai, valkparkiet

Al deze practica zijn beschreven in: 'Anamnese en lichamelijk onderzoek bij gezelschapsdieren' van Rijnberk en van Sluijs

Beschrijving dierproef 1 Basisvaardigheden Gezelschapsdieren

1.1 *Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname*

Onder spoedopvang wordt verstaan het Diergeneeskundig handelen dat is vereist als een dier zich in een acute, potentieel levensbedreigende noodsituatie bevindt. Het is van belang dat iedere dierenarts de daarbij behorende noodzakelijke handelingen goed kan beheersen, dus zal dit ook eerst moeten worden geoefend in een rustige situatie bij gezonde dieren.

25 studenten per groep, 1x per 5 weken, maximaal 1 student per duif, maximaal 2 studenten per papegaai

Aan het begin van de middag wordt een presentatie gehouden over het hanteren, onderzoeken en bloed afnemen van vogels. Tevens worden de meest voorkomende spoedeisende aandoeningen besproken. Dit onderwijs wordt mede met behulp van video ondersteund. Aansluitend volgt het praktische onderdeel van dit practicum. Per diersoort wordt aangegeven wat bij deze dieren uitgevoerd mag worden. Duif: Bloed wordt afgenomen uit de Vena metatarsalis plantaris medialis superficialis van de ongeringde poot. Dit wordt gedaan met spuit en naald. Na bloedafname wordt met leukoplast een verband aangelegd welke na 3 dagen verwijderd moet worden. Er is één duif per student beschikbaar. Bij de duiven mogen de studenten oefenen in het zetten van intramusculaire en subcutane injecties, en het sonderen/nemen van een kropswab.

Papegaai: Vangen, hanteren/fixeren en daarna lichamelijk onderzoek uitvoeren. Een papegaai mag slechts 2 maal door een student gevangen worden. Daarnaast wordt droog het inbrengen van een kropsonde bij een papegaai geoefend, evenals het oraal medicineren met een spuitje (waarbij water ter vervanging van 'medicijnen' wordt gebruikt). Bij de papegaai wordt géén bloed afgenomen, maar studenten mogen wel oefenen met de handgreep om papegaaien vast te houden voor het bloed afnemen en met het opzoeken van de vena jugularis. Waar nodig in het kader van reguliere verzorging kunnen studenten bovendien training krijgen in het slijpen/knippen van de nagels.

Omdat sommige papegaaien erg veel stress ondervinden van het vangen kan worden besloten om deze voorafgaand aan het onderwijsmoment 0.1mL midazolam (5mg/mL; dosering 1-2mg/kg) intranasaal te druppelen. Hiermee wordt het stressniveau aanzienlijk verlaagd. Bovendien is vanuit onderzoek bij mensen en muizen/ratten bekend dat dit middel retrograde amnesie geeft, waarmee een leereffect (potentiëring van angst) op lange termijn voorkomen wordt.

Welke klinische verschijnselen kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs:

Hematoom ter plaatse van bloedafname bij de duif; tijdelijke, vergankelijke stress ten gevolge van transport en hanteren; misselijkheid bij de papegaaien ten gevolge van sedatie; trauma van de snavel door foutief inbrengen van de sonde, trauma slokdarm of krop t.g.v. inbrengen van de sonde (NB: de kans op deze laatste complicaties is zeer klein, zeker omdat gebruik gemaakt wordt van glijmiddel bij het inbrengen van de sonde, en de papegaaien vooraf gesedeerd worden met midazolam, waardoor er minder verzet is tijdens het inbrengen van de sonde).

1.2 *Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten*

25 studenten per groep, 1x per 5 weken, maximaal 4 studenten per fret, maximaal 2 studenten per konijn
Aan het begin van de middag wordt een presentatie gehouden over het hanteren, onderzoeken en bloed afnemen van kleine zoogdieren. Tevens worden de meest voorkomende spoedeisende aandoening besproken. Dit onderwijs wordt mede met behulp van video ondersteund. Aansluitend volgt het praktische onderdeel van dit practicum. Per diersoort wordt aangegeven wat bij deze dieren uitgevoerd mag worden.

Fret: De studenten mogen een fret lichamelijk onderzoeken. Hiervoor zijn tijdens het practicum 4 fretten beschikbaar. Eén fret wordt per 4 studenten onder sedatie gebracht (injectie met behulp van medetomidine of dexmedetomidine). Hierna wordt bloed afgenomen uit de Vena cava cranialis. Na bloedafname wordt atipamazole gegeven zodat de fret weer snel wakker wordt.

Konijn: Er is één konijn per 2 studenten beschikbaar. Naast het uitvoeren van een lichamelijk onderzoek mag bij elk konijn mag bloed afgenomen worden uit de Vena saphena en Vena auricularis. Ook het ‘dwangvoeren’ of toedienen van orale medicatie met een 1 mL spuit wordt geoefend . Bovendien krijgen studenten die de Master Gezelschapsdieren doorlopen mogelijkheid om met een otoscoop een intra-orale bekinspectie uit te voeren, en een blaaskatheterisatie uit te voeren
Welke klinische verschijnselen kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs: Hematoom ter plaatse van bloedafname; tijdelijke, vergankelijke stress ten gevolge van transport en hanteren; misselijkheid bij de fret ten gevolge van sedatie. irritatie van de urineweg door katheterisatie.

1.3 Verbandleer Gezelschapsdieren

25 studenten per groep, 1x per 5 weken, maximaal 3 studenten per hond

Na een korte introductie waarbij de mogelijke indicaties voor het aanleggen van verschillende verbanden wordt besproken wordt door iedere student alle van de volgende verbanden aangelegd bij de hond:

Schoudersteunverband, Ondervoetdrukverband voorpoot, Steunverband achterpoot, Staartverband, Semi-circulaire gipsspalk

Er wordt gewerkt met 3 studenten per hond, waarbij de overige studenten de hond fixeren. Dit alles gebeurt onder controle van de docent.

1.4 Practicum klinische diagnostiek - Bloedafname hond en kat

25 studenten per groep, 1x per 5 weken, maximaal 1 student per hond

Orthopedie:

Monstren: Inspectie, palpatie

Rechter voorpoot: tenen/digiti: Inspectie, palpatie

Zoolkussen, tussenteenhuid: Inspectie, palpatie

Metacarpus: Inspectie, palpatie

Carpus: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Radius/ulna: Inspectie, palpatie

Elleboog: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Okselholte: Inspectie, palpatie

Humerus: Inspectie, palpatie

Boeggewricht: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Scapula: Inspectie, palpatie

Achterpoot: Bekken: Inspectie, palpatie,

Heupgewricht: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Femur: Inspectie, palpatie

Knie: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Tibia/fibula: Inspectie, palpatie

Achillespees: Inspectie, palpatie

Tarsus: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen, bijzondere handgrepen

Metatarsus: inspectie, palpatie

Tenen/digiti: Inspectie, palpatie

Zoolkussen, tussenteenhuid: Inspectie, palpatie

Schedel en wervelkolom:

Kop: Inspectie, palpatie

Wervelkolom: Inspectie, palpatie, passieve bewegingen

Staart: Inspectie, palpatie

Bloedafname:

Fixeren voor bloedafname in v. jugularis, afname van maximaal 2 mL per hond

Welke klinische verschijnselen kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs:
Hematoom ter plaatse van bloedafname

1.5 Injectietechnieken

Na een korte introductie waarbij de mogelijkheden tot het fixeren van het dier worden besproken wordt steeds door één student de hond gefixeerd op een van de onderstaande methoden en door één andere student één van de onderstaande injectietechnieken uitgevoerd, onder controle van de docent, ter demonstratie aan de overige studenten.

Hond: Snuitje en bandje omdoen, Fixeren voor subcutane of intramusculaire injectie, Fixeren voor intraveneuze injectie in vena cephalica en saphena, Fixeren voor injectie in v. jugularis

Kat: Fixeren voor subcutane of intramusculaire injectie, Fixeren voor injectie in v. saphena en cephalica, Fixeren voor injectie v. jugularis

1.6 Veterinair-röntgenologische opnametechniek en stralenbeveiliging

Opnametechniek hond: bij een hond worden röntgenfoto's gemaakt van de extremiteten (ongeveer 15 tot 20 opnamen), van de buikholte (ongeveer 8 opnamen) en van de borstholte (ongeveer 8 opnamen). Voor de verschillende opnamen wordt de hond bij toerbeurten door 2 studenten in positie gehouden (in zijligging, in rugligging of in borstbuikligging) terwijl een derde student de opnamen maakt.

Nadat enkele opnamen zijn gemaakt wordt de hond van tafel getild en worden de foto's ontwikkeld en besproken. Per uur ligt de hond maximaal ongeveer 15 minuten (niet aaneengesloten) op tafel.

Tussendoor blijft de hond onder voortdurend toezicht in de onderwijsruimte en heeft deze drinkwater en een ligplaats beschikbaar. Tijdens de lunch- en koffiepauze wordt de hond uitgelaten en blijft onder de hoede van de studenten.

Echografisch onderzoek hond:

Opzet Onderwijs:

9.00 - 10.00 inleiding met radiologe, echografie film: 'Uitvoering van een echografisch onderzoek van het abdomen van een hond'

10.00 - 12.00 praktische oefening in echografie kamer voor studenten op de afdeling DB. Er zal tijdens het onderwijs regelmatig een radioloog aanwezig zijn om te helpen bij de interpretatie van de bevindingen. Gedurende het gehele onderwijsmoment is altijd een (artikel 13f2 of artikel 9) bevoegde en ter zake doende deskundige röntgenlaborant aanwezig om toezicht te houden en te assisteren.

Handelingen: proefhond wordt op een tafel met kussen op de rug gelegd en door 2 studenten in deze positie vastgehouden. Ventrals buikwand wordt geschoren (van xiphoid tot bekken en van rechts naar links lateraal). Daarna wordt echogel (hypoallergeen) aangebracht. Dan uitvoeren van een echografisch onderzoek van het abdomen: lever, milt, nieren, blaas, maagdarmkanaal.

1.7 WCO Respiratie

De cardiorespiratoire en thermoregulatorische aanpassingen van een hond tijdens inspanning worden bestudeerd door een hond in een goed geventileerde en gekoelde (18 graden Celsius) afgesloten ruimte met tredmolen te brengen. Vooraf aan het experiment wordt eerst in rust het ECG (m.b.v. plakelektroden), de ademfrequentie en de lichaamstemperatuur gemeten. Ook worden de bloed-zuurbasis-status, Hb en Ht aan de hand van een veneus bloedmonster uit de vena saphena (pootvene) bepaald. Een monster van 1 ml is voldoende. De hond wordt in de afgesloten tredmolen geplaatst. In rust en bij diverse inspanningsniveaus, oplopend van 0 tot maximaal 8 km/uur ($\approx 50\%$ VO₂max), worden de volgende parameters bepaald aan een vrij lopende hond (dus geen ademmasker): O₂ consumptie (indirect), CO₂ productie (indirect), hartfrequentie (via ECG met plakelektroden) en waterverdamping (indirect). De ademhaling wordt geobserveerd en geteld. Onmiddellijk na het hoogste inspanningsniveau, na zo'n 30 min, wordt de hond van de tredmolen gehaald zodat een 2de bloedmonster afgenomen kan worden (1

ml). Ook wordt wederom een ECG afgenomen, de ademhaling geteld en de temperatuur rectaal opgemeten. Na een periode van herstel (10 min) worden nog eenmaal de temperatuur, het ECG en de ademfrequentie opgenomen. Totale duur is max. 2 uur. Per experiment wordt er dus niet meer dan 2 X 1 ml bloed afgenomen. Alle observaties en meetgegevens van de hond worden uitgewerkt en de 10 studenten schrijven 1 wetenschappelijk verslag. Geplande handelingen per dier: - 8 honden worden voorafgaand aan de WCOs getraind om op de tredmolen te lopen en conditie op te bouwen. Een training duurt max. 30 minuten en zal twee maal in de week plaatsvinden. Voorafgaand aan en na afloop van een training wordt de temperatuur opgenomen. Zo nu en dan wordt ook al een ECG afgenomen. In totaal wordt elke hond 10 keer getraind in een periode van 5 Bijlage 2: Fysiologisch onderzoek bij gezonde gezelschapsdieren Pagina 5 van 12 weken voorafgaand aan de WCO. Tijdens deze periode wordt ook al een paar keer een ECG afgenomen. - De WCO duurt max. 2 uur; - Aansluiten plakelektroden op ledematen en afname ECG volgens Einthoven; buiten de kooi voorafgaand en volgend op inspanning. - Afname bloed uit v. saphena. Tweemaal 1 ml per WCO. - Aansluiten plakelektroden op thorax voor afname ECG gedurende 30 min. inspanning op tredmolen. - Verblijf van ongeveer 30 min. op de tredmolen in gekoelde geventileerde afgesloten ruimte - Rust en lichte inspanning: 4, 6 en 8 km/uur. Welke klinische verschijnselen kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs: Geen omdat honden met hart en of ademhalingsproblemen niet worden ingezet bij deze WCO. De afgelopen 10 jaar is nog nooit gebleken dat de WCO een negatieve uitwerking op de gezondheid van de hond heeft. Integendeel, de conditie van de honden wordt beter. De enige complicatie die heel soms ontstaat is een lichte bloeding uit de prikplaats na aanprikken vena saphena. Het WCO is van belang voor het verkrijgen van inzicht in de werking van het respiratiestelsel en vormt onderdeel van het huidige curriculum. Bij de recente herziening van het curriculum heeft de verantwoordelijke onderwijsgroep, mede in het kader van reductie van proefdiergebruik en het creëren van een proefdiervrije bachelor, vastgesteld dat het niet strikt noodzakelijk is om het doel te behalen aan de hand van een live demonstratie. Als gevolg zal dit onderwijs met de ingang van het nieuwe curriculum worden uitgefaseerd (dus niet meer worden gegeven per 1 september 2024). Er zal dan een alternatief worden aangeboden door de komende periodes opnames te maken van het huidige onderwijs.

De hoofdindeling van aantallen practica, aantal studenten en aantal dieren zijn opgenomen in het onderstaand schema:

KOPELAANVRAAG GEZELSCHAPSDIEREN ONDERWIJS DIERGENEESKUNDE 2022							
Bijlage 1 Basisvaardigheden Gezelschapsdieren							
WP	Omschrijving	aantal practica per academisch jaar	studenten/ practicum	studenten / dier	dieren/ practicum	docent/dier	rusttijd na onderwijs
1.1	Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname	12	25	1/duif	25	1	4 dagen
1.1	Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname	12	25	2/papegaai	13	1	7 dagen
1.2	Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten	12	25	2/konijn	13	1	2 dagen
1.2	Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten	12	25	4/fret	7	1	3 dagen
1.3	Verbandleer Gezelschapsdieren	12	25	3/hond	9	1	1 dag
1.4	Practicum klinische diagnostiek-Bloedafname hond en kat	12	25	1/hond	25	1	1 dag
1.5	Injectietechnieken	12	25	4/hond	7	1	1 dag
1.5	Injectietechnieken	12	25	4/kat	7	1	1 dag
1.6	Veterinair-röntgenlogische opnametechniek en stralenbeveiliging	52	4	4/hond	2	1	geen
1.7	WCO Respiratie	24	10	10/hond	1	1	2 dagen
Bijlage2 Training van specialisten/professionals Gezelschapsdieren							
2.1	Dwangvoeren vogels	6	1	1/2 valkpar	2	1	14 dagen
2.2	Training vogels in het kader van diersoortspecifieke cursus las	2	15	1/duif	15	1	4 dagen
2.3	Training chirurgie en/of anesthesie tijdens terminale anesthesie	5	3	3/dier	1	1	nvt

De frequentie van het aantal handelingen per dier per jaar in het kader van deze vergunning is afhankelijk van (a) het type (invasieve) handeling dat getraind wordt en de daarvoor vastgestelde rusttijd, (b) de duur van de training (max. 4 uur), (c) het aantal studenten per dier en (d) het aantal studenten dat getraind moet worden. Uitgangspunt bij de inzet van dieren binnen deze bijlage is; (a) de studenten trainen, indien mogelijk, de handeling voorafgaand aan het trainen van de handeling bij het levende dier,

op een model/ alternatief, (b) de mate van ongerief is (maximaal) licht voor een dier, (c) de omstandigheden voor het dier zijn zo optimaal en comfortabel mogelijk tijdens het onderwijs.

Geef aan welke overwegingen en statistische methoden worden gebruikt om het aantal benodigde dieren tot een minimum te beperken.

Het aantal dieren dat noodzakelijk is voor onderwijs wordt gebaseerd op het totale aantal trainingen en de rusttijden per onderwijsonderdeel. Een dier wordt meerdere jaren gebruikt. Het aantal dierproeven hangt af van de kadering van een dierproef in deze. We gaan uit van een dierproef zijnde de totale reeks van practica die een dier in het kader van deze vergunning zal ondergaan. Deze definitie is op basis van de toelichting 'hergebruik' en daarin 'herhaald gebruik in practica' van het registratieboek 2020. Zo kan de registratie in lijn blijven met de vergunning, zoals daar is vereist. Het aantal practica hangt af van het aantal studenten, de groepsgrootte, het aantal keren dat het onderwijs wordt gegeven, en de benodigde rusttijd voor de dieren tussen twee practica. Per practicum wordt een maximaal aantal studenten per dier bepaald dat deel mag nemen, het maximale aantal dieren wordt in beginsel vastgesteld op basis van de mate van ongerief voor het dier en op basis van didactische onderbouwing. Primair zijn de practica dusdanig ingericht dat iedere student een handeling kan trainen. De dieren worden gedurende en na afloop van het practicum gemonitord, waardoor eventuele complicaties snel worden vastgesteld en indien noodzakelijk behandeld om het eventuele ongerief en de kans op uitval zo klein mogelijk te houden. Op dit moment zijn nog niet voor alle typen onderwijs alternatieven beschikbaar. De gebruikte dieren voor de practica betreffen diverse gezelschapsdieren te weten honden, katten, fretten, konijnen, duiven, papegaaien en valkparkieten. De ingezette dieren zijn afkomstig van de groep onderwijstdieren van het departement Clinical Sciences. De ervaring leert dat het mogelijk is om met een groep van ca. 40 onderwijshonden voldoende honden te hebben voor de practica, en daarbij de rusttijden in acht te nemen. Wanneer wij ervan uitgaan dat er per jaar ca. 6/7 onderwijshonden vervangen dienen te worden vanwege ouderdom/ziekte/ongeschikt voor het doel (onderwijs) gaat het om een totaal van 75 honden (in 5 jaar). Voor de katten gaan wij uit van 12 katten en een vervanging van 2-3 per jaar, dan komen we uit op 24 katten. Voor de fretten gaan wij uit van 6 met een vervanging van 1-2 per jaar, dan 12 in totaal. Konijnen 25 met vervanging van 4-5 per jaar op 50, duiven 80 nodig met uitval van 16-17 per jaar op 166, 16 valkparkieten met uitval van 1-2 per jaar op 25 en papegaaien 20 nodig met uitval/vervanging 2 per jaar op 30.

B. De dieren

Benoem de diersoorten, herkomst, levensstadia, geschatte aantallen per levensstadium, geslacht, genetische wijzigingen en, indien van belang voor het behalen van de doelstelling, de te gebruiken stam.

Volgnr.	Diersoort	Herkomst	Levensstadium	Aantal	Geslacht	Genetisch gewijzigd	Stam
1	Hond	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	75	beide	nee	N.v.t.
2	Kat	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	24	beide	nee	N.v.t.
3	Fret	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	12	beide	nee	N.v.t.
4	Konijn	hergebruik	Volwassen (>9 maanden)	50	beide	nee	N.v.t.
5	Duif	hergebruik	Volwassen (>6 maanden)	166	beide	nee	N.v.t.
6	Papegaai	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	30	beide	nee	N.v.t.
7	Valkparkiet	hergebruik	Volwassen (>6 maanden)	25	beide	nee	N.v.t.

Onderbouw de bovengenoemde keuzes.

Diersoort	Onderwijs dier is ook het doeldier
Herkomst	De dieren zitten in een onderwijsdierengroep en blijven daar in principe in zitten. Hergebruik is het streven/uitgangspunt. Ter vervanging van dieren die een humaan eindpunt bereikt hebben, overleden zijn of eventueel uitgeplaatst worden omdat zij niet langer geschikt zijn voor het doel, zullen incidenteel surplus dieren van andere bedrijven worden overgenomen (alle genoemde diersoorten), en vindtaanvulling van het proefdierbestand plaats aan de hand van eigen fok/kweek (honden en vogels), of aankoop (alle genoemde diersoorten). Aankoop wordt in principe gedaan bij erkende leveranciers, echter als er geen geschikte dieren beschikbaar zijn (goede socialisatie, juiste formaat, juiste diersoort/raskenmerken zijn allen van belang voor het onderwijs) bij erkende bedrijven zal incidenteel ook aankoop worden gedaan bij niet erkende bedrijven/leveranciers. Deze aankoop, fok en overnamen zullen altijd in goede afstemming met de Instantie voor Dierenwelzijn plaatsvinden, en ten bate zijn van het welzijn van de dieren.
Levensstadia	Volwassen dieren, die zijn gemakkelijker te hanteren en al wat getraind (tijdens de groei worden ze gehanteerd en soms meegenomen naar onderwijs momenten zonder dat er met hen iets gebeurd om alvast te wennen).
Aantal	Uitleg gegeven onder A
Geslacht	Beide geslachten om studenten de geslachtsverschillen te kunnen laten zien
Genetisch gewijzigd	Nee, niet nodig voor onderwijs
Stam	N.v.t.

C. Huisvesting en verzorging

Worden de dieren volgens de eisen in bijlage III van de richtlijn 2010/63/EU gehuisvest en/of verzorgd?

Já

Nee > Geef, indien dit kan resulteren in nadelige effecten op het dierenwelzijn, aan op welke wijze de dieren worden gehuisvest en verzorgd en motiveer de keuze om af te wijken van de eisen in bovengenoemde bijlage III.

Proefhonden

Huisvesting

- Sociale huisvesting per 2 honden
- Door middel van een deurtje kunnen de honden 24 uur per dag gebruik maken van binnen- en buitenhok
- In ieder binnenhok staat 1 grote mand
- In ieder binnenhok staan 2 waterpannen
- Afhankelijk van de karakters/het gedrag van de honden in sociale huisvesting kunnen er aanvullingen zijn, in de vorm van:
 - o Een deken in de mand
 - o Een speeltje

Kauwmateriaal wordt i.v.m. bezitsdrang en daaruit voortkomende stress en gevechten, in principe niet aangeboden.

Individueel gehuisveste honden hebben altijd 1 of meer speeltjes in het hok en krijgen ongeveer 1 x per 2 weken kauwmateriaal aangeboden.

Extra verrijking

Extra verrijking wordt aangeboden door de honden naar buiten op de (zand)weides te doen. De honden blijven in het weekend binnen. Doordeweeks gaan zij meestal elke dag, doch een enkele keer kan om de

dag voor komen. Daarnaast gaan bijna alle honden met enige regelmaat mee naar het onderwijs en worden tijdens pauzes in de onderwijsmomenten uitgelaten.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Fok
- Vechten
- Vertrek hokgenoot
- Onderzoek
- Hokgenoot in onderzoek
- Ziekte/aandoening
- Anders

De reden voor Individuele huisvesting, alsmede documentatie van pogingen tot opheffen hiervan, is terug te vinden in het individuele dossier van de hond. In geval van Individuele huisvesting in verband met onderzoek, is dit in het studiedossier vastgelegd. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeren

De honden worden 1 keer per dag in hun eigen hok gevoerd met een commerciële brok (tenzij om medische of onderzoek redenen wat anders nodig is). 1 hond wordt binnen gevoerd en 1 hond wordt buiten gevoerd en het deurtje wordt afgesloten. Op deze manier krijgen beide honden de kans om rustig hun portie op te eten.

Proefkatten

Huisvesting

- Sociale huisvesting in groepen van minimaal 2 en maximaal 6 katten
- Door middel van 2 luikjes kunnen de katten 24 uur per dag gebruik maken van het binnen- en buitenhok
- In ieder binnenhok hangen hangmatten, zijn planken bevestigd en staat 1 mand; het aantal ligplaatsen is minimaal het aantal katten in het hok + 1
- In ieder binnenhok staan 2 waterpannen
- In ieder binnenhok zijn diverse speeltjes aanwezig (klein en groot)
- In ieder binnenhok zijn krabplanken bevestigd
- In ieder buitenhok zijn zitplanken bevestigd
- In ieder buitenhok zijn krabmatten opgehangen
- In ieder buitenhok staan 3 kattenbakken

Extra verrijking

De katten gaan met enige regelmaat mee naar het onderwijs en worden regelmatig geborsteld.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Vechten
- Stress
- Onderzoek
- Ziekte/aandoening
- Anders

De reden voor Individuele huisvesting, alsmede documentatie van pogingen tot opheffen hiervan, is terug te vinden in het individuele dossier van de kat. In geval van Individuele huisvesting in verband met onderzoek, is dit in het studiedossier vastgelegd. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeren

De katten worden 1 keer daags in hun eigen hok gevoerd met een commerciële brok (tenzij om medische of onderzoek redenen wat anders nodig is). De manier van voeren is afhankelijk van de groepsdynamiek en kan dus wijzigen in de tijd. Toegepaste manieren zijn: meerdere voerpannen, voertoren, alles verspreid over de vloer of een combinatie van deze drie.

Fretten

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 8 fretten per hok.
 - Slaaphok met fleec slaapzakjes en losse slaaphangmatten.
 - Door middel van een kleine opening kunnen de fretten 24 uur per dag gebruik maken van de slaapplekken
 - In het hok liggen kokers ter verrijking
 - Per 2 dieren is minstens één voerbakje aanwezig en voerbakjes worden verspreid over de ruimte om monopolisatie te voorkomen.
 - De fretten beschikken altijd over een stevige drinkbak die dagelijks schoongemaakt en ververs wordt.
 - Er zijn minimaal twee kattenbakken aanwezig waarop de fretten hun behoeften kunnen doen.
 - Dag/nachtritme: gestandaardiseerd door lamp op timer (8:00u aan, 20:00u uit)
- Extra verrijking wordt bij de fretten wordt aangeboden in de vorm van speeltjes, foerageerverrijking, kokers en (kartonnen) dozen. Daarnaast gaan de fretten met enige regelmaat mee voor onderwijs en worden ook aan de looplijn uitgelaten.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de fretten kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Vechten/agressie richting hokgenoten
- Overlijden hokgenoot
- Onderzoek

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. In geval van Individuele huisvesting vanwege onderzoek is de reden voor Individuele huisvesting terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van de fret. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De fretten worden één keer per dag gevoerd in hun hok in de daarvoor bestemde voederbakken met Virbac HPM Baby Pre Neutered Cat. Hoeveelheid staat op de ton. 1 vol bakje per 2 mannelijke fretten. Er wordt gedurende de week ook af en toe andere voeding aangeboden ter verrijking. Indien dieren gewicht verliezen (> dan 10%) kunnen ze worden bijgevoerd met convalescence support of andere soortgelijke, energierijke voeding. Dit wordt dan 2 a 3 x daags gedaan door coassistenten van de afdeling VBD.

Verzorging:

- Door de weeks worden dagelijks de kattenbakken verschoond.
- Wekelijks wordt de ruimte goed schoongemaakt.
- Indien de slaapzakjes heel erg harig/vies of nat zijn worden deze vervangen.
- Nagels worden geknipt als de fretten onder anesthesie zijn tijdens het practicum spoedopvang konijnen, knaagdieren, fretten, of wanneer de dieren afgeleid zijn door het aanbieden van papvoeding (convalescence support).
- Fretten worden 1x per 1-3 jaar gevaccineerd tegen hondenziekte.

Monitoring:

- De fretten worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, activiteit, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en verschijnselen van ziekte.
- Iedere week worden alle fretten gewogen.

Duiven

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 20 duiven per hok. Liefst gescheiden van geslacht.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van een opening kunnen de duiven 24 uur per dag gebruik maken van binnen- en buitenhok (behalve tijdens extreme weersomstandigheden zoals strenge vorst, storm). Deze opening kan tijdelijk (b.v. tijdens schoonmaakwerkzaamheden/vangen voor onderwijs) worden gesloten. De duiven vliegen niet los buiten hun verblijven i.v.m. zoönosen.
- Er zit een elektrische kachel onder de opening, deze staat ingesteld op ± 5 graden Celsius zodat het niet kan vriezen in het binnenverblijf.
- In ieder binnenhok zitten aan de wand zitkasten waar de duiven in kunnen zitten/slappen. In één van de hokken (hok 5) zit aan de andere wand een kweekkast t.b.v. eventuele kweek ter vervanging van dieren uit het onderwijsbestand. Bovendien zijn in het binnen- en buitenhok zitstokken over de lengte van het verblijf aanwezig op verschillende hoogten, zodanig dat alle dieren comfortabel en op voldoende afstand van elkaar kunnen zitten.
- In ieder binnenhok staat 1 voederbak en 1 bak met mineralen en grit. Indien het buiten vriest wordt tevens de waterdrinkbak naar binnen verhuisd.
- In ieder buitenhok staat een badderbak en een waterdrinkbak.
- Dag/Nachtritme: gelijk met seizoen, maar nachthokken verlicht van 8:00-18:00 (tjidsklok).
- In de kweek periode kunnen er aanvullingen zijn in de vorm van:
 - o De individuele kweekhokken worden geopend in hok 5 (9 kweekhokken in totaal) met daarin broedschalen met vilt en inlegmateriaal en tabaksstelen en kweekvoer.

Verrijking

Extra verrijking wordt bij de duiven aangeboden in de vorm van een badderbak, waarin de duiven dagelijks willen baden in schoon warm water.

Individuele huisvesting komt bij de duiven eigenlijk niet voor tenzij er een duif gewond of ziek is en in de opname voor zieke dieren wordt geplaatst. In geval van Individuele huisvesting en HE is niet behaald wordt dit genoteerd in het welzijnslogboek met benoeming van het ringnummer. Daarnaast wordt de toestand van het dier bijgehouden in het patiëntenprogramma van de kliniek (Provetcloud).

Voeding:

De duiven worden één keer per dag gevoerd in hun binnenhok in de daarvoor bestemde voederbak met Versele laga Gerry plus (Eiwit arm), de duiven in de kweek krijgen gedurende de kweekperiode Versele Laga Start plus (kweekvoer). Op de deur van het hok staat hoeveel er gevoerd dient te worden. Verder krijgen ze in een bak duivengrit met roodsteen en belvica mineralen mengsel onbepaald aangeboden. Water wordt buiten aangeboden i.v.m. schoonhouden van het binnenhok. Buiten staat ook de badderbak. Indien het vriest wordt de badderbak op zijn kop gezet en gaat de waterbak naar binnen.

Verzorging:

- Doordeweeks wordt dagelijks het mest uit de binnen hokken verwijderd (krabben) en de buitenhokken schoongespoten met de brandslang.
- Minimaal 1x per maand worden de binnen hokken schoongespoten met de brandslang.
- Wekelijks mineralen en grit aanvullen.
- Jaarlijks worden de duiven gevaccineerd tegen paramyxovirus; de jonge duiven worden daarnaast gevaccineerd tegen pokken.

Monitoring:

De duiven worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en tekenen van ziekte. Bovendien worden de duiven ten minste 2x per jaar gecontroleerd op aanwezigheid van ecto- en endoparasieten (o.a. Trichomonas middels een kropuitstrijkje, ontlastingsonderzoek).

Papegaaien (Grijze Roodstaart)

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 6 papegaaien per hok.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van twee openingen kunnen de papegaaien 24 uur per dag gebruik maken van binnen- en buitenhok. Dit kan tijdelijk (b.v. vangen voor onderwijs of bij extreme weersomstandigheden) worden gesloten. Er zitten 2 openingen zodat wanneer er een dominante vogel voor de opening zit de onderdanigen ook nog naar binnen of buiten kunnen.
- In ieder binnenhok zitten meerdere zitstokken die zijn vast gemaakt d.m.v. kettingen, waarbij de lengte zodanig is dat de vogels op comfortabele afstand van elkaar kunnen zitten. Tevens zijn er ten minste twee voederbakken aanwezig om monopolisatie te voorkomen.
- Indien het buiten vriest wordt tevens de waterdrinkbak naar binnen verhuisd en zijn meerdere zitstokken en takken aanwezig zodat alle vogels op comfortabele afstand van elkaar kunnen zitten.
- In ieder buitenhok staat een waterdrinkbak, meerdere zitplaatsen d.m.v. stokken opgehangen met kettingen.
- De buitenhokken zijn ten dele afgeschermd van elkaar zodat de vogels van naastgelegen verblijven uit elkaars zicht kunnen zitten en de vogels zich kunnen terugtrekken uit het zicht van aanwezig personeel. Bovendien zijn de naastgelegen voliëres van elkaar gescheiden middels dubbel gaas om te voorkomen dat vogels in de tenen van buurvogels bijten.
- Dag/Nacht temperatuur: 5-25°C; er is een thermostaat aanwezig om de temperatuur in het binnenverblijf te kunnen monitoren (minimaal 15 graden Celsius). Verwarming is aanwezig in de vorm van vloerverwarming.
- Dag/Nacht ritme: gelijk met seizoen, maar nachthokken verlicht van 8:00-18:00u (Tijd klok). In het binnenhok wordt gebruik gemaakt van LED-verlichting (geen TL i.v.m. lage flicker fusion frequency die door vogels kan worden waargenomen).

Verrijking:

Extra verrijking wordt bij de papegaaien aangeboden in de vorm van een douche iedere dag (indien buitentemperatuur boven de 10°C voorzichtig nat sprayen tijdens schoonmaken buitenverblijf met vernevelstand brandslang). Verse wilgentakken worden zo nu en dan gehaald van het Uithofterrein. Verder wordt aan de zitstokken geknaagd en deze worden vervangen als ze echt stuk zijn. Geregeld wordt er in de hokken verschillende typen verrijkings speelgoed opgehangen van touw en hout en plastic; als het kapot is wordt het vervangen. Met de papegaaien wordt, waar mogelijk, getraind, waarbij de mate en type van training wordt afgestemd op het karakter van de vogel.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de papegaaien kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Agressie/vechten
- Stress
- Onderzoek
- Ziekte/aandoening

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van de papegaaï. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek en het dossier van het patiëntenprogramma dat door de kliniek gebruikt wordt (Provotcloud). De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De papegaaien worden één keer per dag gevoerd in hun binnenhok in de daarvoor bestemde voederbakken met Lafeber Nutriberries en/of een gebalanceerde papegaaienpellet (b.v. Zupreem, Nutribird, Harrison), 2-3x per week wordt vers fruit en groente en/of zaden/noten ter afwisseling aangeboden. Op de deur van het hok staat hoeveel er gevoerd dient te worden.

Water wordt buiten aangeboden i.v.m. schoonhouden van het binnenhok en wordt dagelijks ververs. Indien het vriest gaat de waterbak naar binnen.

Verzorging:

- Doordeweeks wordt dagelijks mest en gemorst voer uit de binnenhokken verwijderd (d.m.v. een krabber) en de buitenhokken schoongespoten met de brandslang.
- Minimaal 1x per week worden de binnenhokken schoongespoten met de brandslang.

Monitoring:

De papegaaien worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte, en tekenen van ziekte. Minimaal 2x per jaar wordt de ontlasting van de vogels gecontroleerd. Tijdens het onderwijs worden snavels en/of nagels (zo nodig) geslepen, en worden vogels ook regelmatig op lichaamsconditie onderzocht.

Valkparkieten

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á minimaal 2/maximaal 8 valkparkieten per hok.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van een kleine opening kunnen de valkparkieten 24 uur per dag gebruik maken van buitenhok en nachthok. Dit kan tijdelijk worden gesloten. In het nachthok en buitenhok zitten meerdere zitstokken vast gemaakt.
- Er hangen ten minste twee kleine voerbakjes om monopolisatie te voorkomen; daarnaast is een bakje beschikbaar waarin grit wordt aangeboden, en een bakje waarin vers drinkwater aanwezig is.
- Temperatuur dag en nacht zoals buitentemperatuur. In het nachthok hangt in de winter een warmte straler boven een waterbak. Als het vriest dient deze waterbak ook gevuld te worden. In het nachthok biedt deze warmtestraler ook extra verwarming voor de vogels. Bij extreme weersomstandigheden worden de valkparkieten uitgevangen en (tijdelijk) binnen gehuisvest in een volière, met – na afloop – een geleidelijke overgang terug naar de oude situatie.
- Dag/nacht ritme: gelijk met seizoen.

Verrijking:

Extra verrijking wordt bij de valkparkieten wordt aangeboden in de vorm van verse wilgentakken. Verder worden in de hokken verschillende soorten speelgoed als verrijking opgehangen; als het kapot is wordt het vervangen. Tevens krijgen de valkparkieten één keer per week een trosgierst aangeboden als verrijking en zo nu en dan een kwart stukje sinaasappel of andere groente of fruit..

Verder wordt bij de valkparkieten verrijking aangeboden in de vorm van een douche wanneer de buitentemperatuur boven de 10°C uitstijgt. De dieren worden daarbij voorzichtig nat gesprayed tijdens schoonmaken buitenverblijf met vernevelstand van de brandslang.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de valkparkieten kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Agressie/vechten

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De parkieten worden één keer per dag gevoerd in hun hok in de daarvoor bestemde voederbak met een mengsel van parkietenzaad/eivoer, Zupreem pellets, Lafeber nutriberries kruimels. De hoeveelheden die dienen te worden gevoerd staan aangegeven op het bord dat hangt in de voerkeuken/voorportaal van het duiven/papegaaienverblijf.

Één keer per week, op vrijdag, krijgen de valkparkieten 1 trosgierst per 2 vogels aangeboden.

Water wordt in het waterbakje dat buiten hangt aangeboden; indien het vriest hangt onder de warmtestraler in het nachthok ook een drinkbakje dat gevuld moet worden om bevriezing en onthouding van drinkwater te voorkomen.

Verzorging:

- Doordeweeks wordt dagelijks mest en gemorste voer verwijderd en de vloer schoongespoten met de brandslang (indien het niet vriest).
- Indien het vriest wordt de warmtestraler in nachthok aangezet en het waterbakje dat binnen hangt gevuld.
- Nagels worden zo nodig geknipt met een nagelknipper.

Monitoring:

De valkparkieten worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en tekenen van ziekte. Minimaal 2x per jaar wordt de ontlasting van de vogels gecontroleerd. Bovendien worden de vogels tijdens de training onderzocht om hun borstconditie te bepalen en eventuele andere afwijkingen vast te stellen tijdens het lichamelijk onderzoek.

Konijnen

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 6 konijnen per hok (een hok bestaat uit twee aaneengesloten kennels die in geval gevechten afgesloten kunnen worden zodat maximaal 3 dieren per hok aanwezig zijn).
- In de verblijven is een ruime hoeveelheid bodembedekking aanwezig in de vorm van zaagsel of hennepvezel.
- In elk verblijf zijn per 3 konijnen ten minste 2 schuiltonnen, 2 voerbakken, 2 waterbakken en een centrale verzamelplaats voor hooi aanwezig.
- Dag/nachtritme: natuurlijk dag/nachtritme op basis van daglicht via een raam. Er wordt geen gebruik gemaakt van kunstlicht tenzij personeel aan het schoonmaken is, omdat konijnen voorkeur hebben voor schemerlicht.

Extra verrijking wordt bij de konijnen aangeboden in de vorm van wilgentakken (1 x per week).

Daarnaast is ad libitum hooi aanwezig om in de knaagbehoefte te voorzien. Wekelijks wordt ook groente (b.v. witlof, andijvie) aangeboden.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de konijnen kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Vechten/agressie richting hokgenoten

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. In geval van Individuele huisvesting vanwege onderzoek is de reden voor Individuele huisvesting terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van het konijn. Vanwege de moeilijkheidsgraad van herintroduceren van dieren in de koppel wordt scheiden van de dieren zoveel mogelijk voorkomen. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De konijnen worden één keer per dag gevoerd. Hooi wordt daarbij dagelijks aangevuld zodat het continu voor de dieren ter beschikking is. Daarnaast worden de konijnen gevoerd met Kaspar Hobbykonijnen

mix (circa 100 gram per konijn; 20 g/kg lichaamsgewicht). Met enige regelmaat (minimaal 1 x per week) wordt daarnaast verse groente (b.v. andijvie, witlof) aangeboden aan de dieren.

Verzorging:

- Dagelijks worden de voer- en drinkbakken gereinigd.
- Wekelijks wordt de ruimte goed schoongemaakt en de bodembedekking vervangen.
- Konijnen worden 1x per jaar gevaccineerd tegen myxomatose en RHD
- Zo nodig worden nagels geknipt tijdens het onderwijs.

Monitoring:

De konijnen worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, activiteit, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en verschijnselen van ziekte.
Iedere week worden alle konijnen gewogen.

D. Pijn en welzijnsaantasting

Valt te voorzien dat er pijn kan optreden bij de dieren?

Nee

Ja > Worden in dat geval verdoving, pijnstilling en/of andere pijnverlichtingsmethoden toegepast?

Nee > Motiveer dan waarom geen pijnverlichtingsmethoden worden toegepast.

De toediening van de pijnstilling levert meer ongerief op dan het voordeel dat er mee wordt behaald ten aanzien van de uitgevoerde handeling (het geven van een injectie met narcosemiddel vraagt ook om vangen/fixatie en geeft dus ook stress en daarmee ongerief).

Ja > Geef dan aan welke pijnverlichtingsmethoden worden toegepast en op welke wijze wordt verzekerd dat dit op een optimale wijze gebeurt.

Click or tap here to enter text.

Welke eventuele andere vormen van welzijnsaantasting worden voorzien?

Stress

Geef aan wat de mogelijke oorzaken hiervan zijn.

Vangen, transport, hanteren, fixeren, soms tot een uur lang vasthouden van de dieren (met name hond, kat, konijn en duif), sedatie en uitvoeren van onderzoek zijn allemaal mogelijke stressoren

Beschrijf welke maatregelen worden genomen om deze schadelijke effecten te voorkomen of waar mogelijk te minimaliseren.

Er worden rusttijden in acht genomen, een dier dat stress ervaart kan worden gewisseld met een ander dier, bij de papegaaien wordt vooraf een kleine hoeveelheid midazolam gegeven om de stress te reduceren. Sommige dieren zijn ongeschikt voor enkele practica (bijvoorbeeld door ziekte of stress), maar nog wel inzetbaar voor andere practica, hier wordt op individueel niveau rekening mee gehouden.

E. Humane eindpunten

Valt te voorzien dat zich bij deze dierproef omstandigheden voordoen waarbij het toepassen van humane eindpunten geïndiceerd is om verder lijden van de dieren te voorkomen?

Nee > Ga verder met vraag F.

Ja > Geef aan welke criteria hierbij worden gehanteerd.

Algemeen

Alle dieren worden dagelijks geïnspecteerd door de dierverplegers en ten minste eenmaal per week door een dierenarts. Als een onderwijsdier ziek is of niet geschikt bevonden is voor (een bepaald type) onderwijs dan zal het dier (tijdelijk) niet worden ingezet voor (een bepaald type) onderwijs. Bij langdurige ongeschiktheid of bij bereiken van een ander humaan eindpunt (zoals ernstig ongerief, ziekte)

wordt besloten tot herplaatsing of euthanasie. De meeste dieren die het humane eindpunt bereiken zullen dat bereiken vanwege (vaak ouderdomsgerelateerde) ziekte of aandoening, of ongeschiktheid voor het onderwijs vanwege het gedrag. Lijden ten gevolge van het onderwijs is, vanwege de aard van de handelingen die worden uitgevoerd cq de gestageerde opzet van de training (zoals bij de valkparkieten uit bijlage 2), niet te verwachten.

Monitoring tijdens onderwijs

De docent heeft hierbij de verantwoordelijkheid om een goede instructie te geven, maar ook om goed in de gaten te houden hoe de dieren zich houden. Er wordt in bepaalde gevallen voor gekozen het onderwijs in te korten of in de tijd te concentreren, waardoor de dieren minder lang aan studenten worden blootgesteld. Ook kan een dier meteen verwijderd worden uit het onderwijs. Mocht een dier problemen krijgen tijdens het onderwijs (ongeacht of dit onafhankelijk of gerelateerd is aan het onderwijs) dan wordt dit gezien als een complicatie. In de registratie in het systeem is een verplicht veld gemaakt waarin melding gemaakt moet worden van wel of geen complicatie. Indien sprake is van een complicatie, dan wordt een bericht gestuurd aan de voor de projectaanvraag verantwoordelijke functionaris (of diens vervanger), waarna deze opdracht geeft voor een passende, meer intensieve monitoring met, waar nodig, een behandeling. De melding wordt geregistreerd in een apart bestand. Na een aantal dagen vindt evaluatie van het plan van aanpak plaats en ook de uitkomst hiervan wordt geregistreerd.

De dieren krijgen na het onderwijs al dan niet een rusttijd waarvan de duur mede afhankelijk is van het al of niet en meer of minder invasieve karakter van het onderwijs. Het herstellend vermogen van dieren kan individueel verschillen. Door een goede diergezondheidsadministratie is dit per dier goed in kaart te brengen. Middels de dagelijkse monitoring kan goed in kaart gebracht worden hoe het ongerief van een dier zich door de tijd ontwikkelt. Hierdoor is geborgd dat dieren niet aan meer dan het ingeschatte ongerief worden blootgesteld.

Welk percentage van de dieren loopt per diersoort kans deze criteria te halen?

Species	
Dogs (<i>Canis familiaris</i>) [A10]	35 (47%)
Cats (<i>Felis catus</i>) [A9]	12 (50%)
Ferrets (<i>Mustela putorius furo</i>) [A11]	6 (50%)
Rabbits (<i>Oryctolagus cuniculus</i>) [A8]	20 (40%)
Other birds (other Aves) [A29]	100 (45%)

F. Classificatie van ongerief

Benoem de experiment gebonden factoren die bijdragen aan het ongerief en geef voor elk van deze factoren aan hoe het ongerief wordt geclassificeerd in termen van 'terminaal', 'licht', 'matig' of 'ernstig'. Geef per diersoort en behandelgroep het cumulatieve ongerief aan in percentages van het totale aantal dieren.

- 1.1 Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname. Dit onderwijs geeft bij voorafgaande toediening van midazolam alleen licht ongerief voor de duiven en papegaaien.
- 1.2 Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten. De fretten dienen te worden gesedeerd, de konijnen ondergaan nauwelijks ongerief bij het bloedprikken, dus voor de konijnen en de fretten wordt het ongerief ingeschat als licht.
- 1.3 Verbandleer gezelschapsdieren. De honden worden gefixeerd, verder is er geen ongerief, dus dit ongerief voor de honden wordt ingeschat als licht
- 1.4 Practicum klinische diagnostiek en bloedafname hond en kat. De fixatie en de handelingen kunnen licht ongerief geven, honden zijn erg gemakkelijk bij het bloedprikken dus het ongerief wordt ingeschat als licht.
- 1.5 Injectietechnieken. De fixatie kan bij honden en katten licht ongerief geven.
- 1.6 Veterinair röntgenologische opnametechniek en stralenbeveiliging. De fixatie kan ongerief geven, daarnaast is er een stralenbelasting die op termijn klachten zou kunnen geven. Wij schatten het ongerief voor de honden die voor dit onderwijs worden gebruikt in als licht.

1.7 WCO respiratie. De inspanningsproef is voor de honden meestal een verrijking. De bloedafname en het ECG kunnen soms wat licht ongerief geven.

Het maximum aantal onderwijsmomenten uit bijlage 1 en 2 waarvoor elk dier per jaar zal worden ingezet is hieronder te vinden, inclusief een gemiddelde levensverwachting van de betreffende diersoort:

Duif (levensverwachting jaar) : 15

Papegaai (levensverwachting 40-60 jaar): 10

Konijn (levensverwachting 6-9 jaar): 15

Fret (levensverwachting 5-8 jaar): 10

Hond (levensverwachting 12-15 jaar): 20

Kat (levensverwachting 12-18 jaar): 8

Valkparkiet (levensverwachting 15-20 jaar): 8

Dieren zullen in principe hun gehele leven, zodra (jong) volwassen voor het onderwijs worden ingezet, mits er geen gezondheids-, gedrags- of andere welzijnsproblematiek ontwikkeld die inzet voor het onderwijsdoel beperkt. In het bepalen van het maximaal aantal onderwijsmomenten per jaar, alsmede de minimale rusttijd tussen opeenvolgend gebruik (gerelateerd aan mogelijke piekbelasting, ook voor benedendrempelig onderwijs) is rekening gehouden met de aard van de diersoort (meer of minder stressbestendig tegen herhaald hanteren), en de aard van de handelingen, die gepaard gaan met licht (bijlage 1) of matig (bijlage 2) ongerief. Het betreffende ongerief is in alle gevallen echter vergankelijk van aard (bv. stress, kortstondige, milde pijn) en betreft dat in principe niet leidt tot blijvende gezondheids- of welzijnsschade. Rekening houdend met voorgaande maximum inzet per jaar en minimale rusttijd tussen opvolgend gebruik is de inschatting dat, over een periode van 5 jaar c.q. gedurende het leven van het dier, het cumulatieve ongerief niet zal uitstijgen boven de categorie waarvoor het onderwijs oorspronkelijk ingeschaald staat (d.w.z. licht voor bijlage 1, of matig voor bijlage 2).

De onderwijsdieren kunnen daarnaast ook ingezet worden voor onderzoeken die maximaal matig ongerief van vergankelijke aard met zich zullen meebrengen (bv. t.g.v. tijdelijke individuele huisvesting), en waarbij geen blijvende gezondheids- of welzijnsschade te verwachten valt c.q. het cumulatieve ongerief uitstijgt boven de klasse matig. In alle gevallen zal vooraf een afweging en nauwlettende afstemming met de Instantie voor Dierwelzijn plaatsvinden over het cumulatieve ongerief van dieren voor dergelijke onderwijs- en onderzoeksdoeleinden worden hergebruikt, en zal ook het inplannen daarvan rekening gehouden worden met de vastgestelde minimale rusttijden.

Het cumulatieve ongerief is voor alle diersoorten in deze bijlage licht (100%) omdat dezelfde dieren ook worden ingezet in bijlage 2 zal het cumulatieve ongerief van de totale koepelaanvraag anders zijn. Dit staat vermeld in bijlage 2.

G. Vervanging, vermindering en verfijning

Laat zien hoe de toepassing van methoden voor vervanging, vermindering en verfijning zijn meegewogen bij het bepalen van de experimentele strategie, de keuze van de dieren en de opzet van de dierproef en welke keuzes daarbij zijn gemaakt.

Vervanging	Alternatieven kunnen ook deels leiden tot vervanging en daarmee vermindering van het aantal ingezette dieren. Een voorbeeld is het oefenen van intraveneuze injecties, waarvoor inmiddels een aantal (meer en minder geavanceerde) modellen bestaan (b.v. ontdooide waterijsjes in plastic verpakking). Het practicum waarin intraveneus injecteren wordt geoefend wordt ook voorafgegaan door een demonstratie-video. Wellicht kunnen er ook van de gezelschapsdieren nog meer plastinaten ontwikkeld worden. Er zijn nog niet voor alle typen onderwijs alternatieven beschikbaar. Dan gaat het met name om onderwijs waarbij handelingen aan het levende dier uitgevoerd worden en het gaat om de 'complete ervaring', waarbij de student voelt hoe dat bij het echte, levende dier aanvoelt (b.v. het fixeren, de stugheid van de huid,
------------	---

	de sensatie tijdens het inbrengen van een naald of thermometer, enz.) en rekening moet houden met reacties van het dier. Zoveel mogelijk onderdelen van een bepaalde handelingen worden eerst ‘droog’ geoefend, voordat studenten deze uitvoeren bij proefdieren(of patiënten).
Vermindering	Er wordt naar gestreefd om dieren, met in achtneming van de per onderdeel vastgestelde rusttijden, voor verschillende practica te gebruiken, waardoor het totale aantal benodigde dieren zo laag mogelijk blijft. Het aantal noodzakelijke dieren voor onderwijs hangt af van de met zorg en professioneel vastgestelde rusttijd van het dier na een onderwijsonderdeel en wordt gebaseerd op de mate van ongerief van de (invasieve) handeling, waarbij de optelsom van de handelingen niet meer mag zijn dan ongerief licht. De inzet van dieren is efficiënt en door strakke monitoring van dieren (kliniekdierenarts/kliniekassistent/dierversorger en artikel 13f2a functionarissen), wordt effectief ingegrepen in het geval dat een dier zorg nodig heeft. Door de faculteit diergeneeskunde wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in skills-lab voorzieningen met de wens om alternatieven waar mogelijk in te zetten ter verfijning en vervanging van de inzet van proefdieren. Het vergt echter tijd om deze implementaties goed door te voeren binnen het onderwijs, om de kwaliteit van de opleiding tot dierenarts te kunnen borgen. In het geval van de wens naar non-invasief tijdens de bachelorfase dient het onderwijs binnen de verschillende klinieken nauw afgestemd te worden en dienen alternatieven beschikbaar te zijn, om hiaten in de masterfase van de opleiding te voorkomen. Om bovenstaande reden vergt de invoering van deze implementatie-stap binnen het onderwijs meer tijd (inschatting: 1-2 jaar) dan dat de noodzaak tot vlotte hernieuwing van de huidige koepelaanvraag (december 2022 loopt de oude koepel vergunning af) ons nu biedt. Invoering van de bachelorfase non-invasief, zal het totale aantal dierproeven verlagen, maar waarschijnlijk niet het aantal proefdieren (en dit levert ook een bijdrage aan de verfijning).
Verfijning	Door adequate inzet van modellen wordt de training van de handeling aan het dier minder belastend door een grotere startvaardigheid van de student bij gebruik van het dier, leidend tot vermindering van het aantal handelingen per dier gedurende de inzet en verfijning van het proefdiergebruik zelf. Trainingen met modellen (3D, plastinaten, skills-lab) vergroten niet alleen de handvaardigheid en de anatomische kennis bij de student alvorens naar het levende dier te gaan, maar geven de student ook meer vertrouwen in het uitvoeren van de handeling bij het levende dier. De dieren die voor dit onderwijs gebruikt worden zijn allemaal proefdieren uit de onderwijsdierengroep bij het departement Clinical Sciences, vaak al jarenlang. Er wordt veel met deze dieren gedaan en ze zijn dus gewend aan de omgang met mensen. Ook worden zij tijdens de pauzemomenten gedurende de practica uitgelaten als extra verrijking. Doordat de dieren bekend zijn bij de docenten en verzorgers is het ook mogelijk om bepaalde dieren niet te gebruiken voor practica waar zij minder geschikt voor zijn (voor zover daar sprake van is).
Zijn er nadelige milieueffecten te verwachten?	
☒ Nee	
☐ Ja > Benoem de te verwachten milieueffecten en geef aan welke maatregelen zijn genomen om deze tot een minimum te beperken.	
Click or tap here to enter text.	

H. Hergebruik

Worden er dieren ingezet die eerder in een andere dierproef zijn gebruikt?

Nee > ga verder met vraag I.

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

De dieren zaten al in de groep onderwijstdieren en blijven daar in principe in. De dieren worden alternerend gebruikt in bijlage 1 en 2 en worden per bijlage geregistreerd. Mochten er nieuwe dieren nodig zijn dan worden die in principe extern betrokken, al is er ook een mogelijkheid voor eigen fok/kweek wanneer er niet in onze vraag kan worden voorzien. Uitgangspunt is dat we alleen goed gesocialiseerde dieren willen overnemen, van het juiste formaat en met de juiste diersoort/raskenmerken; anders zijn zij niet geschikt voor het beoogde doel (onderwijs). De onderwijstdieren kunnen (incidenteel) ook worden ingezet voor andere dierproeven binnen het departement, mits dat niet interfereert met de onderwijsinzet.

Is er in het voorgaande of in het geplande gebruik sprake van (of een risico op) ernstig ongerief?

Nee

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Click or tap here to enter text.

I. Herhaling

Geef voor wettelijk vereist onderzoek aan hoe is nagegaan of deze dierproeven niet al eerder zijn uitgevoerd. Indien van toepassing, geef aan waarom duplicatie noodzakelijk is.

N.v.t.

J. Plaats waar de dierproef wordt uitgevoerd

Worden de dierproeven geheel of gedeeltelijk uitgevoerd bij een inrichting die niet onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van een instellingsvergunninghouder Wod valt?

Nee > Ga verder met vraag K.

Ja > Geef aan wat voor bedrijf of instelling dit betreft.

Click or tap here to enter text.

Waarom is hiervoor gekozen en hoe wordt een adequate huisvesting, verzorging en behandeling van de dieren gewaarborgd?

Click or tap here to enter text.

3 Einde Experiment

K. Bestemming van de dieren bij einde experiment

Worden de dieren gedood?

Nee > Beschrijf de bestemming van de dieren.

Als een proefdier niet langer geschikt is voor dierproeven en/of onderwijs vanwege ziekte, ouderdom of gedrag, of als er geen potentiële bestemming is voor hergebruik van het dier in ander onderzoek of onderwijs, wordt besloten om het dier niet langer als proefdier aan te houden. Dan zal een keuze gemaakt worden tussen herplaatsen als huisdier, of euthanasie. Uitgangspunt is dat in principe gezonde proefdieren die niet langer geschikt zijn als proefdier, of anderszins overtollig zijn, worden herplaatst. Indien het dier niet geschikt is voor herplaatsing (b.v. doordat het dier ziek is of is gediagnosticeerd met een ernstige aandoening), of als er geen nieuwe eigenaar gevonden kan worden binnen 2 maanden, wordt gekozen voor euthanasie. Deze inschatting wordt gemaakt door de proefdiercoördinator, de operationeel

medewerker proefdieren, de dagelijkse verzorger(s) van het proefdier, de IvD Utrecht, en eventueel de verantwoordelijk onderzoeker.

Bij ziekte of een gebrek welke een langdurige en/of intensieve behandeling vergt of niet leidt tot klinisch herstel waardoor het dier niet meer inzetbaar is voor onderzoek of onderwijs, wordt het proefdier geëuthanaseerd. Indien de ziekte of het gebrek een acceptabel effect heeft op het welzijn en het dier een goede kwaliteit van leven kan hebben in een gezinssituatie, kan besloten worden om het dier te herplaatsen. De levensverwachting speelt hierbij ook een rol.

In geval van herplaatsing bij een particulier zal een donatieformulier moeten worden ingevuld en ondertekend door de voorzitter van het Departement Geneeskunde van Gezelschapsdieren en door de nieuwe eigenaar. Soms wordt een dier eerst meegegeven op proef, om te zien of het klikt met het gezin en de andere huisdieren. Na ondertekening van het donatieformulier is het Departement niet langer verantwoordelijk voor het (proef)dier. Op de registratie zal dit dier worden ingevuld in de kolom "andere bestemming".

Ja > Geef aan waarom de dieren worden gedood.

Bij ziekte zal meestal na euthanasie nadere diagnostiek worden uitgevoerd (pathologie) en zijn overige weefsels beschikbaar voor onderzoekers. Deze onderzoekers worden voorafgaand aan de euthanasie op de hoogte gesteld. Indien mogelijk wordt het euthanasie moment dusdanig uitgekozen dat zoveel mogelijk onderzoekers aanwezig kunnen zijn om monsters te verzamelen. In geval van aanzienlijk dan wel ondraaglijk lijden gaat dit niet op en wordt het dier terstond geëuthanaseerd.

Bij euthanasie (overdosering euthesaat oplossing of ander euthanasiemiddel/methode, voorafgegaan door sedatie, volgens de meest recente richtlijnen van de AVMA) van een verder gezond proefdier (vanwege gedragsproblemen) zal het kadaver ter beschikking komen voor het onderwijs volgens de richtlijnen zoals verwoord in het dier donorcodicil. Incidenteel kan een dier dan ook worden ingezet voor onderwijs onder terminale anesthesie zoals staat beschreven in bijlage 2, in dat geval is sprake van hergebruik.

Indien dieren worden gedood, wordt er een methode(n) van doden uit bijlage IV van Richtlijn 2010/63/EU toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Ja > Betreft het een dodingsmethode die alleen onder specifieke voorwaarden mag worden toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode

Premedicatie gevolgd door toediening van euthesaatoplossing of ander euthanasiemiddel of methode, volgens de meest recente richtlijnen van de AVMA.

Ja > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Indien dieren worden gedood, maar niet in het kader van de proef, geef aan of herplaatsing is overwogen en waarom hiervan is afgezien.

Uitgangspunt is dat gezonde proefdieren die niet langer geschikt zijn als proefdier, of anderszins overtollig zijn, in principe worden herplaatst. Indien het dier niet geschikt is voor herplaatsing (b.v. doordat het dier ziek is of is gediagnosticeerd met een ernstige aandoening), of als er geen nieuwe eigenaar gevonden kan worden binnen 2 maanden wordt gekozen voor euthanasie.

Bijlage Beschrijving dierproeven

- Deze bijlage voegt u bij uw projectvoorstel dierproeven.
- Per type dierproef moet u deze bijlage invullen en toevoegen.
- Meer informatie vindt u in de 'Toelichting op de te gebruiken formulieren voor de aanvraag van een projectvergunning' op de website www.centralecommissiedierproeven.nl
- Of neem telefonisch contact op (0900-2800028).

1 Algemene gegevens

1.1 Vul uw deelnemernummer van de NVWA in.	10800	
1.2 Vul de naam van de instelling of organisatie in.	Universiteit Utrecht	
1.3 Vul het volgnummer en de titel van de dierproef in. <i>Gebruik de volgnummers van vraag 3.4.3 van het format Projectvoorstel.</i>	Volgnummer	Titel dierproef
	2	Training van specialisten/professionals gezelschapsdieren

2 Beschrijving dierproeven

A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters

Beschrijf de keuze van de experimentele aanpak en de primaire uitkomstparameters.

Het doel van deze practica is het verkrijgen van meer gevorderde handvaardigheid voor professionals (hieronder worden onder andere verstaan: dierenartsen, specialisten, biotechnici). De practica zijn opgezet om studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op het uitvoeren van bepaalde handelingen aan gezelschapsdieren onder praktijkomstandigheden. Alleen op deze wijze leert en ervaart de student deze handelingen op de juiste en verantwoorde wijze. In deze bijlagen zitten onder andere de onderwijsmomenten dwangvoeren van vogels, training voor handelingen gezelschapsdieren (hond, kat, konijn, fret, vogels) in het kader van post-academisch onderwijs en onderwijs in het kader van de diersoortspecifieke cursus carnivoren en vogels ten bate van het verkrijgen van artikel 9 bevoegdheid voor specifieke diersoorten, en trainingen van handelingen aan dieren tijdens terminale anesthesie, waarbij kan worden gedacht aan chirurgische ingrepen of anesthesie vraagstukken, of diagnostische handelingen zoals het uitvoeren van een endoscopie.

Beschrijf de beoogde behandeling van de dieren (inclusief de aard, de frequentie en de duur van de behandelingen waaraan de dieren worden blootgesteld) en onderbouw de gekozen aanpak.

De practica betreffen de specifieke veterinaire-technische handelingen; dwangvoeren van vogels, bloedafname bij een duif en het inbrengen van een krop swab. Daarnaast nog niet nader gespecificeerde chirurgische ingrepen of anesthesie tijdens terminale anesthesie. In deze werkprotocollen worden de practica verder toegelicht:

2.1 Dwangvoeren vogels

Per nieuwe medewerker wordt gedurende maximaal een week (totdat de medewerker bekwaam geacht wordt) een valkparkiet gebruikt voor het trainen van vaardigheden met betrekking tot het dwangvoeren: De valkparkiet zal gedurende maximaal 5 werkdagen individueel gehuisvest worden, zonder aanbod van voer in een bakje waarbij de vogel 2 tot 3 maal daags:

- 1) gehanteerd en gewogen wordt
- 2) *lege artis* dwangvoeding (zoals bijvoorbeeld Juvenile van Harrison) toegediend krijgen via een kropsonde zodat de vogel voldoende voeding per dag binnen krijgt en daarmee het gewicht op peil gehouden kan worden.

2.2 Training vogels in het kader van diersoortspecifieke cursus laboratory animal science

Aan het begin van de middag wordt een presentatie gehouden over het hanteren, onderzoeken en diverse bemonsterings- en injectietechnieken bij vogels. Tevens worden de meest voorkomende spoedeisende aandoeningen besproken. Dit onderwijs wordt mede met behulp van video ondersteund. Aansluitend volgt het praktische onderdeel van dit practicum. Per diersoort wordt aangegeven wat bij deze dieren uitgevoerd mag worden. Duif: Bloedafname uit de Vena metatarsalis plantaris medialis superficialis van de ongeringde poot met spuit en naald. Na bloedafname wordt met leukoplast een verband aangelegd welke na 3 dagen verwijderd moet worden. Er is één duif per deelnemer. Plaatsen van intramusculaire en subcutane injecties. Nemen van een kropswab/inbrengen van een sonde. Intranasale intraoculaire en orale toediening van medicatie (water of fysiologisch zout fungeert hierbij als vervanging van medicatie). Klinische verschijnselen die kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs: Hematoom, irritatie krop.

2.3 Training chirurgie en/of anesthesie tijdens terminale anesthesie

Het kan voorkomen dat een proefdier uit de groep van onderwijsdieren het humane eindpunt bereikt, maar het dier nog wel een doel kan dienen voor het oefenen van chirurgische vaardigheden en anesthesie van een bepaald type patiënten, wat ten gunste is van toekomstige patiënten. Om die reden wordt er dan verzocht om een terminale chirurgische procedure te mogen uitvoeren op het dier. Dit zal altijd eerst worden voorgelegd aan onze Instantie voor Dierenwelzijn.

De handelingen beschreven in bijlagen 1 en 2 kunnen ook worden uitgevoerd in het kader van post academisch onderwijs (PAO):

Handelingen die, afhankelijk van het onderwerp van de PAO bij nader te specificeren diersoorten (gezelschapsdieren vanuit eigen voorraad, maar dit kunnen bijvoorbeeld ook handelingen zijn aan reptielen die worden geleend van een andere onderwijsinstantie) geoefend kunnen worden door deelnemers betreffen:

- Bekinspectie met een otoscoop, bekinspectie onder sedatie (met gasanesthesie en/of injectie-anesthesie)
- Injectie- en medicatietechnieken (subcutaan, intramusculair, oraal, plaatsen van neus- en maagsonde, al dan niet bij het gesedeerde dier)
- Bloedafnametechnieken
- Blaaskatheterisatie
- Anesthesie, inclusief intubatie / plaatsing van larynxmasker, plaatsing van een intraveneuze katheter, monitoring van anesthesie
- Echografie van het abdomen (evt. bij het gesedeerde dier)

Zo is er ook een diersoortspecifieke cursus laboratory animal science carnivoren waarin handelingen worden uitgevoerd zoals beschreven in bijlage 1 bij honden, katten, en fretten:

Honden en katten: hanteren, fixatie, subcutane en intramusculaire injectie, bloedafname uit de vena jugularis. Fret: Bloedafname uit vena jugularis en vena cava cranialis (bij de gesedeerde fret, sedatie vindt plaats met medetomidine of dexmedetomidine; aansluitend wordt geantagoneerd met atipamezole),

Bekinspectie met een speculum/visualisatie van glottis met laryngoscoop, Subcutane en intramusculaire injecties.

Klinische verschijnselen die kunnen optreden ten gevolge van het onderwijs: Hematoom, misselijkheid als gevolg van sedatie (fret).

De diersoortspecifieke cursussen worden 1-2 keer per jaar gegeven.

De hoofdingeling van aantallen practica, aantal studenten en aantal dieren zijn opgenomen in het onderstaand schema:

KOEPELAANVRAAG GEZELSHAPSDIEREN ONDERWIJS DIERGENEESKUNDE 2022							
Bijlage 1 Basisvaardigheden Gezelschapsdieren							
WP	Omschrijving	aantal practica per academisch jaar	studenten/ practicum	studenten / dier	dieren/ practicum	docent/dier	rusttijd na onderwijs
1.1	Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname	12	25	1/duif	25	1	4 dagen
1.1	Spoedopvang en hanteren vogels en bloedafname	12	25	2/papegaai	13	1	7 dagen
1.2	Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten	12	25	2/konijn	13	1	2 dagen
1.2	Spoedopvang en hanteren konijnen, knaagdieren, fretten	12	25	4/fret	7	1	3 dagen
1.3	Verbandleer Gezelschapsdieren	12	25	3/hond	9	1	1 dag
1.4	Practicum klinische diagnostiek-Bloedafname hond en kat	12	25	1/hond	25	1	1 dag
1.5	Injectietechnieken	12	25	4/hond	7	1	1 dag
1.5	Injectietechnieken	12	25	4/kat	7	1	1 dag
1.6	Veterinair-röntgenlogische opnametechniek en stralenbeveiliging	52	4	4/hond	2	1	geen
1.7	WCO Respiratie	24	10	10/hond	1	1	2 dagen
Bijlage2 Training van specialisten/professionals Gezelschapsdieren							
2.1	Dwangvoeren vogels	6	1	1/2 valkpar	2	1	14 dagen
2.2	Training vogels in het kader van diersoortspecifieke cursus las	2	15	1/duif	15	1	4 dagen
2.3	Training chirurgie en/of anesthesie tijdens terminale anesthesie	5	3	3/dier	1	1	nvt

De frequentie van het aantal handelingen per dier per jaar is afhankelijk van (a) het type (invasieve) handeling dat getraind wordt en de daarvoor vastgestelde wachttijd, (b) de duur van de training (max. 4 uur), (c) het aantal studenten per dier en (d) het aantal studenten dat getraind moet worden. Uitgangspunt bij de inzet van dieren binnen deze bijlage is; (a) de studenten trainen, indien mogelijk, de handeling voorafgaand aan het trainen van de handeling bij het levende dier, op een model/ alternatief, (b) de mate van ongerief is (maximaal) licht voor een dier, (c) de omstandigheden voor het dier zijn zo optimaal en comfortabel mogelijk tijdens het onderwijs.

Geef aan welke overwegingen en statistische methoden worden gebruikt om het aantal benodigde dieren tot een minimum te beperken.

Het aantal dieren dat noodzakelijk is voor onderwijs wordt gebaseerd op het totale aantal trainingen en de rusttijden per onderwijsonderdeel. Het aantal practica hangt af van het aantal studenten, de groeps grootte, het aantal keren dat het onderwijs wordt gegeven, en de benodigde rusttijd voor de dieren tussen twee practica. Per practicum wordt een maximaal aantal studenten per dier bepaald dat deel mag nemen, het maximale aantal dieren wordt in beginsel vastgesteld op basis van de mate van ongerief voor het dier en op basis van didactische onderbouwing. Primair zijn de practica dusdanig ingericht dat iedere student/deelnemer een handeling kan trainen. De dieren worden gedurende en na afloop van het practicum gemonitord, waardoor eventuele complicaties snel worden vastgesteld en indien noodzakelijk behandeld om het eventuele ongerief en de kans op uitval zo klein mogelijk te houden.

Op dit moment zijn nog niet voor alle typen onderwijs alternatieven beschikbaar. De gebruikte dieren voor de practica betreffen diverse gezelschapsdieren te weten honden, katten, fretten, konijnen, duiven, papegaaien en valkparkieten. De ingezette dieren zijn afkomstig van de groep onderwijshonden van het departement Clinical Sciences. De ervaring leert dat het mogelijk is om met een groep van ca. 40 onderwijshonden voldoende honden te hebben voor de practica, en daarbij de rusttijden in acht te nemen. Wanneer wij ervan uitgaan dat er per jaar ca. 6/7 onderwijshonden vervangen dienen te worden gaat het om een totaal van 75 honden (in 5 jaar). Voor de katten gaan wij uit van 12 katten en een vervanging van 2-3 per jaar, dan komen we uit op 24 katten. Voor de fretten gaan wij uit van 6 met een vervanging van

1-2 per jaar, dan 12 in totaal. Konijnen 25 met vervanging van 4-5 per jaar op 50, duiven 80 nodig met vervanging van 16-17 per jaar op 166, 16 valkparkieten met vervanging van 1-2 per jaar op 25 en papegaaien 20 nodig met vervanging van 2 per jaar op 30. Dit zijn dezelfde dieren als in bijlage 1. Uit deze pool dieren zullen de valkparkieten gebruikt worden in de proef 2.1, dus 25 valkparkieten. Dierproef 2.2 zullen 86 duiven worden gebruikt; deze zullen afwisselend gehaald worden uit de totale duiven pool van 166 per 5 jaar. Voor 2.3 geldt een maximum aantal per 5 jaar zoals is aangegeven in de tabel onder punt B. van deze bijlage.

B. De dieren

Benoem de diersoorten, herkomst, levensstadia, geschatte aantallen per levensstadium, geslacht, genetische wijzigingen en, indien van belang voor het behalen van de doelstelling, de te gebruiken stam.

Volgnr.	Diersoort	Herkomst	Levensstadium	Aantal	Geslacht	Genetisch gewijzigd	Stam
1	Hond	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	75	beide	nee	N.v.t.
2	Kat	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	24	beide	nee	N.v.t.
3	Fret	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	14	beide	nee	N.v.t.
4	Konijn	hergebruik	Volwassen (>9 maanden)	50	beide	nee	N.v.t.
5	Duif	hergebruik	Volwassen (>6 maanden)	166	beide	nee	N.v.t.
6	Papegaai	hergebruik	Volwassen (>12 maanden)	30	beide	nee	N.v.t.
7	Valkparkiet	hergebruik	Volwassen (>6 maanden)	25	beide	nee	N.v.t.

Onderbouw de bovengenoemde keuzes.

Diersoort	Onderwijs dier is ook het doeldier				
Herkomst	De dieren zitten in een onderwijsgroep en blijven daar in principe in zitten. Hergebruik is het streven/uitgangspunt. Ter vervanging van dieren die een humaan eindpunt bereikt hebben, overleden zijn of eventueel uitgeplaatst worden omdat zij niet langer geschikt zijn voor het doel, zullen incidenteel surplus dieren van andere bedrijven worden overgenomen (alle genoemde diersoorten), vindt aanvulling van het proefdierbestand plaats sprake van door eigen fok/kweek (vnl. honden en vogels), of aankoop (alle genoemde diersoorten). Aankoop wordt in principe gedaan bij erkende leveranciers; echter als er geen geschikte dieren beschikbaar zijn (goede socialisatie, juiste formaat, juiste diersoort/raskenmerken zijn allen van belang voor het onderwijs) bij erkende bedrijven zal incidenteel ook aankoop worden gedaan bij niet erkende bedrijven/leveranciers. Deze fok, aankoop of overname van dieren zal altijd in goede afstemming met de Instantie voor Dierenwelzijn plaatsvinden, en ten bate zijn van het welzijn van de dieren.				
Levensstadia	Volwassen dieren, die zijn gemakkelijker te hanteren en al wat getraind (tijdens de groei worden ze gehanteerd en soms meegenomen naar onderwijs momenten zonder dat er met hen iets gebeurd om alvast te wennen).				
Aantal	Uitleg gegeven onder A en voor protocol 2.3 gelden de aantallen zoals vermeld in de NTS: <table border="1" data-bbox="363 2011 1050 2080"> <thead> <tr> <th>Species</th> <th>Non-recovery</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dogs (Canis familiaris) [A10]</td> <td>32</td> </tr> </tbody> </table>	Species	Non-recovery	Dogs (Canis familiaris) [A10]	32
Species	Non-recovery				
Dogs (Canis familiaris) [A10]	32				

	Cats (Felis catus) [A9]	12
	Ferrets (Mustela putorius furo) [A11]	7
	Rabbits (Oryctolagus cuniculus) [A8]	20
	Other birds (other Aves) [A29]	100
Geslacht	Beide geslachten om studenten de geslachtsverschillen te kunnen laten zien	
Genetisch gewijzigd	Nee, niet nodig voor onderwijs	
Stam	N.v.t.	

C. Huisvesting en verzorging

Worden de dieren volgens de eisen in bijlage III van de richtlijn 2010/63/EU gehuisvest en/of verzorgd?

Já

Nee > Geef, indien dit kan resulteren in nadelige effecten op het dierenwelzijn, aan op welke wijze de dieren worden gehuisvest en verzorgd en motiveer de keuze om af te wijken van de eisen in bovengenoemde bijlage III.

Proefhonden

Huisvesting

- Sociale huisvesting per 2 honden
- Door middel van een deurtje kunnen de honden 24 uur per dag gebruik maken van binnen- en buitenhok
- In ieder binnenhok staat 1 grote mand
- In ieder binnenhok staan 2 waterpannen
- Afhankelijk van de karakters/het gedrag van de honden in sociale huisvesting kunnen er aanvullingen zijn, in de vorm van:
 - o Een deken in de mand
 - o Een speeltje

Kauwmateriaal wordt i.v.m. bezitsdrang en daaruit voortkomende stress en gevechten, in principe niet aangeboden.

Individueel gehuisveste honden hebben altijd 1 of meer speeltjes in het hok en krijgen ongeveer 1 x per 2 weken kauwmateriaal aangeboden.

Extra verrijking

Extra verrijking wordt aangeboden door de honden naar buiten op de (zand)weides te doen. De honden blijven in het weekend binnen. Doordeweeks gaan zij meestal elke dag, doch een enkele keer kan om de dag voor komen. Daarnaast gaan bijna alle honden met enige regelmaat mee naar het onderwijs en worden tijdens pauzes in de onderwijsmomenten uitgelaten.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Fok
- Vechten
- Vertrek hokgenoot
- Onderzoek
- Hokgenoot in onderzoek
- Ziekte/aandoening
- Anders

De reden voor Individuele huisvesting, alsmede documentatie van pogingen tot opheffen hiervan, is terug te vinden in het individuele dossier van de hond. In geval van Individuele huisvesting in verband met

onderzoek, is dit in het studiedossier vastgelegd. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeren

De honden worden 1 keer per dag in hun eigen hok gevoerd met een commerciële brok (tenzij om medische of onderzoek redenen wat anders nodig is). 1 hond wordt binnen gevoerd en 1 hond wordt buiten gevoerd en het deurtje wordt afgesloten. Op deze manier krijgen beide honden de kans om rustig hun portie op te eten.

Proefkatten

Huisvesting

- Sociale huisvesting in groepen van minimaal 2 en maximaal 6 katten
- Door middel van 2 luikjes kunnen de katten 24 uur per dag gebruik maken van het binnen- en buitenhok
- In ieder binnenhok hangen hangmatten, zijn planken bevestigd en staat 1 mand; het aantal ligplaatsen is minimaal het aantal katten in het hok + 1
- In ieder binnenhok staan 2 waterpannen
- In ieder binnenhok zijn diverse speeltjes aanwezig (klein en groot)
- In ieder binnenhok zijn krabplanken bevestigd
- In ieder buitenhok zijn zitplanken bevestigd
- In ieder buitenhok zijn krabmatten opgehangen
- In ieder buitenhok staan 3 kattenbakken

Extra verrijking

De katten gaan met enige regelmaat mee naar het onderwijs en worden regelmatig geborsteld.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Vechten
- Stress
- Onderzoek
- Ziekte/aandoening
- Anders

De reden voor Individuele huisvesting, alsmede documentatie van pogingen tot opheffen hiervan, is terug te vinden in het individuele dossier van de kat. In geval van Individuele huisvesting in verband met onderzoek, is dit in het studiedossier vastgelegd. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeren

De katten worden 1 keer daags in hun eigen hok gevoerd met een commerciële brok (tenzij om medische of onderzoek redenen wat anders nodig is). De manier van voeren is afhankelijk van de groepsdynamiek en kan dus wijzigen in de tijd. Toegepaste manieren zijn: meerdere voerpannen, voertoren, alles verspreid over de vloer of een combinatie van deze drie.

Fretten

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 8 fretten per hok.
- Slaaphok met fleecе slaapzakjes en losse slaaphangmatten.
- Door middel van een kleine opening kunnen de fretten 24 uur per dag gebruik maken van de slaapplekken
- In het hok liggen kokers ter verrijking
- Per 2 dieren is minstens één voerbakje aanwezig en voerbakjes worden verspreid over de ruimte om monopolisatie te voorkomen.

- De fretten beschikken altijd over een stevige drinkbak die dagelijks schoongemaakt en verversd wordt.
 - Er zijn minimaal twee kattenbakken aanwezig waarop de fretten hun behoeften kunnen doen.
 - Dag/nachtritme: gestandaardiseerd door lamp op timer (8:00u aan, 20:00u uit)
- Extra verrijking wordt bij de fretten wordt aangeboden in de vorm van speeltjes, foerageerverrijking, kokers en (kartonnen) dozen. Daarnaast gaan de fretten met enige regelmaat mee voor onderwijs en worden ook aan de looplijn uitgelaten.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de fretten kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Vechten/agressie richting hokgenoten
- Overlijden hokgenoot
- Onderzoek

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. In geval van Individuele huisvesting vanwege onderzoek is de reden voor Individuele huisvesting terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van de fret. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De fretten worden één keer per dag gevoerd in hun hok in de daarvoor bestemde voederbakken met Virbac HPM Baby Pre Neutered Cat. Hoeveelheid staat op de ton. 1 vol bakje per 2 mannelijke fretten. Er wordt gedurende de week ook af en toe andere voeding aangeboden ter verrijking.

Indien dieren gewicht verliezen (> dan 10%) kunnen ze worden bijgevoerd met convalescense support of andere soortgelijke, energierijke voeding. Dit wordt dan 2 a 3 x daags gedaan door coassistenten van de afdeling VBD.

Verzorging:

- Door de weeks worden dagelijks de kattenbakken verschoond.
- Wekelijks wordt de ruimte goed schoongemaakt.
- Indien de slaapzakjes heel erg harig/vies of nat zijn worden deze vervangen.
- Nagels worden geknipt als de fretten onder anesthesie zijn tijdens het practicum spoedopvang konijnen, knaagdieren, fretten, of wanneer de dieren afgeleid zijn door het aanbieden van papvoeding (convalescence support).
- Fretten worden 1x per 1-3 jaar gevaccineerd tegen hondenziekte.

Monitoring:

De fretten worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, activiteit, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en verschijnselen van ziekte.

Iedere week worden alle fretten gewogen.

Duiven

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 20 duiven per hok. Liefst gescheiden van geslacht.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van een opening kunnen de duiven 24 uur per dag gebruik maken van binnen en buitenhok (behalve tijdens extreme weersomstandigheden zoals strenge vorst, storm). Deze opening kan tijdelijk (b.v. tijdens schoonmaakwerkzaamheden/vangen voor onderwijs) worden gesloten. De duiven vliegen niet los buiten hun verblijven i.v.m. zoönosen.
- Er zit een elektrische kachel onder de opening, deze staat ingesteld op ± 5 graden Celsius zodat het niet kan vriezen in het binnenverblijf.

- In ieder binnenhok zitten aan de wand zitkasten waar de duiven in kunnen zitten/slappen. In één van de hokken (hok 5) zit aan de andere wand een kweekkast t.b.v. eventuele kweek ter vervanging van dieren uit het onderwijsbestand. Bovendien zijn in het binnen- en buitenhok zitstokken over de lengte van het verblijf aanwezig op verschillende hoogte zodanig dat alle dieren comfortabel en op voldoende afstand van elkaar kunnen zitten.
- In ieder binnenhok staat 1 voederbak en 1 bak met mineralen en grit. Indien het buiten vriest wordt tevens de waterdrinkbak naar binnen verhuisd.
- In ieder buitenhok staat een badderbak en een waterdrinkbak.
- Dag/Nachtritme: gelijk met seizoen, maar nachthokken verlicht van 8:00-18:00 (tjdklok).
- In de kweek periode kunnen er aanvullingen zijn in de vorm van:
 - o De individuele kweekhokken worden geopend in hok 5 (9 kweekhokken in totaal) met daarin broedschalen met vilten inlegmateriaal en tabaksstelen en kweekvoer.

Verrijking

Extra verrijking wordt bij de duiven aangeboden in de vorm van een badderbak, waarin de duiven dagelijks willen baden in schoon warm water.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting komt bij de duiven eigenlijk niet voor tenzij er een duif gewond of ziek is en in de opname voor zieke dieren wordt geplaatst. In geval van Individuele huisvesting en HE is niet behaald wordt dit genoteerd in het welzijnslogboek met benoeming van het ringnummer. Daarnaast wordt de toestand van het dier bijgehouden in het patiëntenprogramma van de kliniek (Provetccloud).

Voeding:

De duiven worden één keer per dag gevoerd in hun binnenhok in de daarvoor bestemde voederbak met Versele laga Gerry plus (Eiwit arm), de duiven in de kweek krijgen gedurende de kweekperiode Versele Laga Start plus (kweekvoer). Op de deur van het hok staat hoeveel er gevoerd dient te worden. Verder krijgen ze in een bak duivengrit met roodsteen en belvica mineralen mengsel onbeperkt aangeboden. Water wordt buiten aangeboden i.v.m. schoonhouden van het binnenhok. Buiten staat ook de badderbak. Indien het vriest wordt de badderbak op zijn kop gezet en gaat de waterbak naar binnen.

Verzorging:

- Door de weeks wordt dagelijks het mest uit de binnen hokken verwijderd (krabben) en de buitenhokken schoongespoten met de brandslang.
- Minimaal 1x per maand worden de binnen hokken schoongespoten met de brandslang.
- Wekelijks mineralen en grit aanvullen.
- Jaarlijks worden de duiven gevaccineerd tegen paramyxovirus; de jonge duiven worden daarnaast gevaccineerd tegen pokken.

Monitoring:

De duiven worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en tekenen van ziekte. Bovendien worden de duiven ten minste 2x per jaar gecontroleerd op aanwezigheid van ecto- en endoparasieten (o.a. Trichomonas middels een kropuitstrijkje, ontlastingsonderzoek).

Papegaaien (Grijze Roodstaart)

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 6 papegaaien per hok.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van twee openingen kunnen de papegaaien 24 uur per dag gebruik maken van binnen en buitenhok. Dit kan tijdelijk (b.v. vangen voor onderwijs of bij extreme weersomstandigheden) worden gesloten. Er zitten 2 openingen zodat als er een dominante vogel voor de opening zit de onderdanigen ook nog naar binnen of buiten kunnen.

- In ieder binnenhok zitten meerdere zitstokken die zijn vast gemaakt d.m.v. kettingen , waarbij de lengte zodanig is dat de vogels op comfortabele afstand van elkaar kunnen zitten. Tevens zijn er ten minste twee voederbakken aanwezig om monopolisatie te voorkomen .
- Indien het buiten vriest wordt tevens de waterdrinkbak naar binnen verhuisd en zijn meerdere zitstokken en takken aanwezig zodat alle vogels op comfortabele afstand van elkaar kunnen zitten.
- In ieder buitenhok staat een waterdrinkbak, meerdere zitplaatsen d.m.v. stokken opgehangen met kettingen.
- De buitenhokken zijn ten dele afgeschermd van elkaar zodat de vogels van naastgelegen verblijven uit elkaars zicht kunnen zitten en de vogels zich kunnen terugtrekken uit het zicht van aanwezig personeel. Bovendien zijn de naastgelegen voliëres van elkaar gescheiden middels dubbel gaas om te voorkomen dat vogels in de tenen van buurvogels bijten.
- Dag/Nacht temperatuur: 5-25°C, er is een thermostaat aanwezig om de temperatuur in het binnenverblijf te kunnen monitoren (minimaal 15 graden Celsius). Verwarming is aanwezig in de vorm van vloerverwarming.
- Dag/Nacht ritme: gelijk met seizoen, maar nachthokken verlicht van 8:00-18:00u (Tijd klok). In het binnenhok wordt gebruik gemaakt van LED-verlichting (geen TL i.v.m. lage flicker fusion frequency die door vogels kan worden waargenomen).

Verrijking:

Extra verrijking wordt bij de Papegaaien aangeboden in de vorm van een douche iedere dag (Indien buiten temperatuur boven de 10°C voorzichtig nat sprayen tijdens schoonmaken buitenverblijf met vernevel stand brandslang). Verse wilgentakken worden zo nu en dan gehaald van het Uithofterrein. Verder wordt aan de zitstokken geknaagd en deze worden vervangen als ze echt stuk zijn. Geregeld worden er in de hokken verschillend verrijkings speelgoed opgehangen van touw en hout en plastic, als het kapot is wordt het vervangen. Met de papegaaien wordt, waar mogelijk getraind, waarbij de mate en type van training wordt afgestemd op het karakter van de vogel.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de papegaaien kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Agressie/vechten
- Stress
- Onderzoek
- Ziekte/aandoening

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van de papegaaï. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek en het dossier van het patiëntenprogramma dat door de kliniek gebruikt wordt (Provetcloud). De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De papegaaïen worden één keer per dag gevoerd in hun binnenhok in de daarvoor bestemde voederbakken met Lafeber Nutriberries en/of een gebalanceerde papegaaïenpellet (b.v. Zupreem, Nutribird, Harrison), 2-3x per week wordt vers fruit en groente en/of zaden/noten ter afwisseling aangeboden. Op de deur van het hok staat hoeveel er gevoerd dient te worden.

Water wordt buiten aangeboden i.v.m. schoonhouden van het binnenhok en wordt dagelijks verversd.

Indien het vriest gaat de waterbak naar binnen.

Verzorging:

- Door de weeks wordt dagelijks het mest en gemorste voer uit de binnen hokken verwijderd (d.m.v. een krabber) en de buitenhokken schoongespoten met de brandslang.
- Minimaal 1x per week worden de binnen hokken schoongespoten met de brandslang.

Monitoring:

De papegaaien worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte, en tekenen van ziekte. Minimaal 2x per jaar wordt de ontlasting van de vogels gecontroleerd. Tijdens het onderwijs worden snavels en/of nagels (zo nodig) geslepen, en worden vogels ook regelmatig op lichaamsconditie onderzocht.

Valkparkieten

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á minimaal 2/maximaal 8 valkparkieten per hok.
- Bodembedekking: geen.
- Door middel van een kleine opening kunnen de valkparkieten 24 uur per dag gebruik maken van buitenhok en nachthok. Dit kan tijdelijk worden gesloten. In het nachthok en buitenhok zitten meerdere zitstokken vast gemaakt.
- Er hangen ten minste twee kleine voerbakjes om monopolisatie te voorkomen; daarnaast is een bakje beschikbaar waarin grit wordt aangeboden, en een bakje waarin vers drinkwater aanwezig is.
- Temperatuur dag en nacht zoals buitentemperatuur. In het nachthok hangt in de winter een warmte straler boven een waterbak. Als het vriest dient deze waterbak ook gevuld te worden. In het nachthok biedt deze warmtestraler ook extra verwarming voor de vogels. Bij extreme weersomstandigheden worden de valkparkieten uitgevangen en (tijdelijk) binnen gehuisvest in een volière, met – na afloop – een geleidelijke overgang terug naar de oude situatie.
- Dag/nacht ritme: gelijk met seizoen.

Verrijking:

Extra verrijking wordt bij de valkparkieten wordt aangeboden in de vorm van verse wilgentakken. Verder worden in de hokken verschillende soorten speelgoed als verrijking opgehangen; als het kapot is wordt het vervangen. Tevens krijgen de valkparkieten één keer per week een trosgierst aangeboden als verrijking en zo nu en dan een kwart stukje sinaasappel of andere groente of fruit..

Verder wordt bij de valkparkieten verrijking aangeboden in de vorm van een douche wanneer de buiten temperatuur boven de 10°C uitstijgt. De dieren worden daarbij voorzichtig nat gesprayd tijdens schoonmaken buitenverblijf met vernevel stand van de brandslang.

Individuele huisvesting bij de valkparkieten kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Agressie/vechten

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing.

Voeding:

De parkieten worden één keer per dag gevoerd in hun hok in de daarvoor bestemde voederbak met een mengsel van parkietenzaad/eivoer, Zupreem pellets, Lafeber nutriberries kruimels. De hoeveelheden die dienen te worden gevoerd staan aangegeven op het bord dat hangt in de voerkeuken/voorportaal van het duiven/papegaaienvverblijf.

Één keer per week op vrijdag krijgen de valkparkieten 1 trosgierst per 2 vogels aangeboden.

Water wordt in het waterbakje dat buiten hangt aangeboden; indien het vriest hangt onder de warmte straler in het nachthok ook een drinkbakje dat gevuld moet worden om bevriezing en onthouding van drinkwater te voorkomen.

Verzorging:

- Door de weeks wordt dagelijks het mest en gemorste voer schoongespoten met de brandslang (indien het niet vriest).
- Indien het vriest wordt de warmtestraler in nachthak aangezet en het waterbakje dat binnen hangt gevuld.

-Nagels worden zo nodig geknipt met een nagelknipper.

Monitoring:

De valkparkieten worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en tekenen van ziekte. Minimaal 2x per jaar wordt de ontlasting van de vogels gecontroleerd. Bovendien worden de vogels tijdens de training onderzocht om hun borstconditie te bepalen en eventuele andere afwijkingen vast te stellen tijdens het lichamelijk onderzoek.

Konijnen

Huisvesting:

- Sociale huisvesting á maximaal 6 konijnen per hok (een hok bestaat uit twee aaneengesloten kennels die in geval gevechten afgesloten kunnen worden zodat maximaal 3 dieren per hok aanwezig zijn).
- In de verblijven is een ruime hoeveelheid bodembedekking aanwezig in de vorm van zaagsel of hennepvezel.
- In elk verblijf zijn per 3 konijnen ten minste 2 schuiltonnen, 2 voerbakken, 2 waterbakken en een centrale verzamelplaats voor hooi aanwezig.
- Dag/nachtritme: natuurlijk dag/nachtritme op basis van daglicht via een raam. Er wordt geen gebruik gemaakt van kunstlicht tenzij personeel aan het schoonmaken is, omdat konijnen voorkeur hebben voor schemerlicht.

Extra verrijking wordt bij de konijnen aangeboden in de vorm van wilgentakken (1 x per week).

Daarnaast is ad libitum hooi aanwezig om in de knaagbehoefte te voorzien. Wekelijks wordt ook groente (b.v. witlof, andijvie) aangeboden.

Individuele huisvesting

Individuele huisvesting bij de konijnen kan om de volgende redenen plaatsvinden:

- Ziekte/aandoening
- Vechten/agressie richting hokgenoten

De reden voor Individuele huisvesting is terug te vinden in het welzijnslogboek. Bij ziekte en/of aandoening vind je de documentatie in het welzijnsdagboek. In geval van Individuele huisvesting vanwege onderzoek is de reden voor Individuele huisvesting terug te vinden in het individuele onderzoek dossier van het konijn. De duur van de Individuele huisvesting wordt zoveel mogelijk beperkt, maar in sommige gevallen is dit levenslang van toepassing. Vanwege de moeilijkheidsgraad van herintroduceren van dieren in de koppel wordt scheiden van de dieren zoveel mogelijk voorkomen.

Voeding:

De konijnen worden één keer per dag gevoerd. Hooi wordt daarbij dagelijks aangevuld zodat het continu voor de dieren ter beschikking is. Daarnaast worden de konijnen gevoerd met Kaspar Hobbykonijnen mix (circa 100 gram per konijn; 20 g/kg lichaamsgewicht). Met enige regelmaat (minimaal 1 x per week) wordt daarnaast verse groente (b.v. andijvie, witlof) aangeboden aan de dieren.

Verzorging:

- Dagelijks worden de voer- en drinkbakken gereinigd.
- Wekelijks wordt de ruimte goed schoongemaakt en de bodembedekking vervangen.
- Konijnen worden 1x per jaar gevaccineerd tegen myxomatose en RHD
- Zo nodig worden nagels geknipt tijdens het onderwijs.

Monitoring:

De konijnen worden dagelijks gecontroleerd d.m.v. voedingsopname, gedrag, activiteit, ontlasting, algemene indruk, drinkbehoefte en verschijnselen van ziekte.

Iedere week worden alle konijnen gewogen.

D. Pijn en welzijnsaantasting

Valt te voorzien dat er pijn kan optreden bij de dieren?

Nee

Ja > Worden in dat geval verdoving, pijnstilling en/of andere pijnverlichtingsmethoden toegepast?

Nee > Motiveer dan waarom geen pijnverlichtingsmethoden worden toegepast.

De toediening van de pijnstilling levert meer ongerief op dan het voordeel dat er mee wordt behaald ten aanzien van de uitgevoerde handeling

Ja > Geef dan aan welke pijnverlichtingsmethoden worden toegepast en op welke wijze wordt verzekerd dat dit op een optimale wijze gebeurt.

[Click or tap here to enter text.](#)

Welke eventuele andere vormen van welzijnsaantasting worden voorzien?

Stress

Geef aan wat de mogelijke oorzaken hiervan zijn.

Vangen, transport, hanteren, fixeren, soms tot een uur lang vasthouden van de dieren (met name hond, kat, konijn en duif), sedatie en uitvoeren van onderzoek zijn allemaal mogelijke stressoren

Beschrijf welke maatregelen worden genomen om deze schadelijke effecten te voorkomen of waar mogelijk te minimaliseren.

Er worden rusttijden in acht genomen, een dier dat stress ervaart kan worden gewisseld met een ander dier, bij de papegaaien wordt vooraf een kleine hoeveelheid midazolam gegeven om de stress te reduceren. Sommige dieren zijn ongeschikt voor enkele practica (bijvoorbeeld door ziekte of stress), maar nog wel inzetbaar voor andere practica, hier wordt op individueel niveau rekening mee gehouden.

E. Humane eindpunten

Valt te voorzien dat zich bij deze dierproef omstandigheden voordoen waarbij het toepassen van humane eindpunten geïndiceerd is om verder lijden van de dieren te voorkomen?

Nee > Ga verder met vraag F.

Ja > Geef aan welke criteria hierbij worden gehanteerd.

Algemeen

Alle dieren worden dagelijks geïnspecteerd door de dierverplegers en ten minste eenmaal per week door een dierenarts. Als een onderwijsdier ziek is of niet geschikt bevonden is voor (een bepaald type) onderwijs dan zal het dier (tijdelijk) niet worden ingezet voor (een bepaald type) onderwijs. Bij langdurige ongeschiktheid of bij bereiken van het humane eindpunt wordt besloten tot herplaatsing of euthanasie. De meeste dieren die het humane eindpunt bereiken zullen dat bereiken vanwege een (vaak ouderdoms-gerelateerde) ziekte of aandoening, of omwille van ongeschiktheid voor het onderwijs vanwege het gedrag. Lijden ten gevolge van het onderwijs is, vanwege de aard van de handelingen die worden uitgevoerd cq de gestageerde opzet van de training (zoals bij de valkparkieten), niet te verwachten.

Monitoring tijdens onderwijs

De docent heeft hierbij de verantwoordelijkheid om een goede instructie te geven, maar ook om goed in de gaten te houden hoe de dieren zich houden. Er wordt in bepaalde gevallen voor gekozen het onderwijs in te korten of in de tijd te concentreren, waardoor de dieren minder lang aan studenten worden blootgesteld. Ook kan een dier meteen verwijderd worden uit het onderwijs. Mocht een dier problemen krijgen tijdens het onderwijs (ongeacht of dit onafhankelijk of gerelateerd is aan het onderwijs) dan wordt dit gezien als een complicatie. In de registratie in het systeem is een verplicht veld gemaakt waarin melding gemaakt moet worden van wel of geen complicatie. Indien sprake is van een complicatie, dan

wordt een bericht gestuurd aan de voor de projectaanvraag verantwoordelijke functionaris (of diens vervanger), waarna deze opdracht geeft voor een passende, meer intensieve monitoring met, waar nodig, een behandeling. De melding wordt geregistreerd in een apart bestand. Na een aantal dagen vindt evaluatie van het plan van aanpakplaats en ook de uitkomst hiervan wordt geregistreerd.

De dieren krijgen na het onderwijs al dan niet een rusttijd waarvan de duur mede afhankelijk is van het al of niet en meer of minder invasieve karakter van het onderwijs. Het herstellend vermogen van dieren kan individueel verschillen. Door een goede diergezondheidsadministratie is dit per dier goed in kaart te brengen. Middels de dagelijkse monitoring kan goed in kaart gebracht worden hoe het ongerief van een dier zich door de tijd ontwikkelt. Hierdoor is geborgd dat dieren niet aan meer dan het ingeschatte ongerief worden blootgesteld.

Welk percentage van de dieren loopt per diersoort kans deze criteria te halen?

Species	
Dogs (<i>Canis familiaris</i>) [A10]	35 (47%)
Cats (<i>Felis catus</i>) [A9]	12 (50%)
Ferrets (<i>Mustela putorius furo</i>) [A11]	6 (50%)
Rabbits (<i>Oryctolagus cuniculus</i>) [A8]	20 (40%)
Other birds (other Aves) [A29]	100 (45%)

F. Classificatie van ongerief

Benoem de experiment gebonden factoren die bijdragen aan het ongerief en geef voor elk van deze factoren aan hoe het ongerief wordt geclassificeerd in termen van 'terminaal', 'licht', 'matig' of 'ernstig'. Geef per diersoort en behandelgroep het cumulatieve ongerief aan in percentages van het totale aantal dieren.

- 2.1 Dwangvoeren van vogels. Het ongerief voor deze valkparkieten wordt ingeschat als matig vanwege de individuele huisvesting en het herhaaldelijk toegediend krijgen van dwangvoeding.
- 2.2 Training vogels in het kader van de diersoortspecifieke cursus laboratory animal science. Deze handelingen zijn vergelijkbaar met die beschreven in bijlage 1 met als maximaal ongerief licht voor de dieren.
- 2.3 Training chirurgie en/of anesthesie tijdens terminale anesthesie. Dit onderwijs wordt uitgevoerd tijdens terminale anesthesie, dus ongerief niveau is terminaal.

Het maximum aantal onderwijsmomenten uit bijlage 1 en 2 waarvoor elk dier per jaar zal worden ingezet is hieronder te vinden, inclusief een gemiddelde levensverwachting van de betreffende diersoort:

Duif (levensverwachting jaar) : 15

Papegaai (levensverwachting 40-60 jaar): 10

Konijn (levensverwachting 6-9 jaar): 15

Fret (levensverwachting 5-8 jaar): 10

Hond (levensverwachting 12-15 jaar): 20

Kat (levensverwachting 12-18 jaar): 8

Valkparkiet (levensverwachting 15-20 jaar): 8

Dieren zullen in principe hun gehele leven, zodra (jong) volwassen voor het onderwijs worden ingezet, mits er geen gezondheids-, gedrags- of andere welzijnsproblematiek ontwikkeld die inzet voor het onderwijsdoel beperkt. In het bepalen van het maximaal aantal onderwijsmomenten per jaar, alsmede de minimale rusttijd tussen opeenvolgend gebruik (gerelateerd aan mogelijke piekbelasting, ook voor benedendrempelig onderwijs) is rekening gehouden met de aard van de diersoort (meer of minder stressbestendig tegen herhaald hanteren), en de aard van de handelingen, die gepaard gaan met licht (bijlage 1) of matig (bijlage 2) ongerief. Het betreffende ongerief is in alle gevallen echter vergankelijk van aard (bv. stress, kortstondige, milde pijn) en betreft dat in principe niet leidt tot

blijvende gezondheids- of welzijnsschade. Rekening houdend met voorgaande maximum inzet per jaar en minimale rusttijd tussen opvolgend gebruik is de inschatting dat, over een periode van 5 jaar c.q. gedurende het leven van het dier, het cumulatieve ongerief niet zal uitstijgen boven de categorie waarvoor het onderwijs oorspronkelijk ingeschaald staat (d.w.z. licht voor bijlage 1, of matig voor bijlage 2).

De onderwijstdieren kunnen daarnaast ook ingezet worden voor onderzoeken die maximaal matig ongerief van vergankelijke aard met zich zullen meebrengen (bv. t.g.v. tijdelijke individuele huisvesting), en waarbij geen blijvende gezondheids- of welzijnsschade te verwachten valt c.q. het cumulatieve ongerief uitstijgt boven de klasse matig. In alle gevallen zal vooraf een afweging en nauwlettende afstemming met de Instantie voor Dierwelzijn plaatsvinden over het cumulatieve ongerief van dieren voor dergelijke onderwijs- en onderzoeksdoeleinden worden hergebruikt, en zal ook het inplannen daarvan rekening gehouden worden met de vastgestelde minimale rusttijden. Dit is voor de valparkieten matig (100%) en voor de andere diersoorten licht (100%).

G. Vervanging, vermindering en verfijning

Laat zien hoe de toepassing van methoden voor vervanging, vermindering en verfijning zijn meegewogen bij het bepalen van de experimentele strategie, de keuze van de dieren en de opzet van de dierproef en welke keuzes daarbij zijn gemaakt.

Vervanging	<p>Alternatieven kunnen ook deels leiden tot vervanging en daarmee vermindering van het aantal ingezette dieren. Een voorbeeld is het oefenen van intraveneuze injecties, waarvoor inmiddels een aantal (meer en minder geavanceerde) modellen bestaan (b.v. ontdooid waterijsjes in plastic verpakking). Het practicum waarin intraveneus injecteren wordt geoefend wordt ook voorafgegaan door een demonstratie-video. Wellicht kunnen er ook van de gezelschapsdieren nog meer plastinaten ontwikkeld worden. Er zijn nog niet voor alle typen onderwijs alternatieven beschikbaar. Dan gaat het met name om onderwijs waarbij handelingen aan het levende dier uitgevoerd worden en het gaat om de 'complete ervaring', waarbij de student voelt hoe dat bij het echte, levende dier aanvoelt (b.v. het fixeren, de stugheid van de huid, de sensatie tijdens het inbrengen van een naald of thermometer, enz.) en rekening moet houden met reacties van het dier. Zoveel mogelijk onderdelen van een bepaalde handelingen worden eerst 'droog' geoefend, voordat studenten deze uitvoeren bij proefdieren(of patiënten).</p>
Vermindering	<p>Er wordt naar gestreefd om dieren, met in achtneming van de per onderdeel vastgestelde rusttijden, voor verschillende practica te gebruiken, waardoor het totale aantal benodigde dieren zo laag mogelijk blijft. Het aantal noodzakelijke dieren voor onderwijs hangt af van de met zorg en professioneel vastgestelde rusttijd van het dier na een onderwijsonderdeel en wordt gebaseerd op de mate van ongerief van de (invasieve) handeling, waarbij de optelsom van de handelingen niet meer mag zijn dan ongerief licht. De inzet van dieren is efficiënt en door strakke monitoring van dieren (klinikdierenarts/kliniekassistent/dierverzorger en artikel 13f2a functionarissen), wordt effectief ingegrepen in het geval dat een dier zorg nodig heeft. Door de faculteit diergeneeskunde wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in skills-lab voorzieningen met de wens om alternatieven waar mogelijk in te zetten ter verfijning en vervanging van de inzet van proefdieren. Het vergt echter tijd om deze implementaties goed door te voeren binnen het onderwijs, om de kwaliteit van de opleiding tot dierenarts te kunnen borgen. In het geval van de wens naar non-invasief tijdens de bachelor fase dient het onderwijs binnen de verschillende klinieken nauw afgestemd te worden en dienen alternatieven beschikbaar te zijn, om hiaten in de master fase van de opleiding te voorkomen. Om bovenstaande redenen</p>

	vergt de invoering van deze implementatie-stap binnen het onderwijs meer tijd, inschatting 1-2 jaar, dan dat de noodzaak tot vlotte hernieuwing van de huidige koepelaanvraag (december 2022 loopt de oude koepel vergunning af) ons nu biedt. Invoering van de bachelor fase non-invasief, zal het totale aantal dierproeven verlagen, maar waarschijnlijk niet het aantal proefdieren (en dit levert ook een bijdrage aan de verfijning).
Verfijning	Door adequate inzet van modellen wordt de training van de handeling aan het dier minder belastend door een grotere startvaardigheid van de student bij gebruik van het dier, leidend tot vermindering en verfijning van het proefdiergebruik. Trainingen met modellen (3D, plastinaten, skills-lab) vergroten niet alleen de handvaardigheid en de anatomische kennis bij de student alvorens naar het levende dier te gaan, maar geven de student ook meer vertrouwen in het uitvoeren van de handeling bij het levende dier. De dieren die voor dit onderwijs gebruikt worden zijn allemaal proefdieren uit de onderwijsgroep bij het departement Clinical Sciences, vaak al jarenlang. Er wordt veel met deze dieren gedaan en ze zijn dus gewend aan de omgang met mensen. Ook worden zij tijdens de pauze momenten gedurende de practica uitgelaten als extra verrijking. Doordat de dieren bekend zijn bij de docenten en verzorgers is het ook mogelijk om bepaalde dieren niet te gebruiken voor practica waar zij minder geschikt voor zijn (voor zover daar sprake van is).

Zijn er nadelige milieueffecten te verwachten?

Nee

Ja > Benoem de te verwachten milieueffecten en geef aan welke maatregelen zijn genomen om deze tot een minimum te beperken.

Click or tap here to enter text.

H. Hergebruik

Worden er dieren ingezet die eerder in een andere dierproef zijn gebruikt?

Nee > ga verder met vraag I.

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

De dieren zaten al in de groep onderwijsdieren en blijven daar in principe in. De dieren worden altemeer gebruikt in bijlage 1 en bijlage 2 en worden per bijlage geregistreerd. Mochten er nieuwe dieren nodig zijn dan worden die in principe extern betrokken, al is er ook een mogelijkheid voor eigen fok/kweek wanneer er niet in onze vraag kan worden voorzien. Uitgangspunt is dat we alleen goed gesocialiseerde dieren willen overnemen, van het juiste formaat en met juiste diersoort/raskenmerken; anders zijn zij niet geschikt voor het beoogde doel (onderwijs). De onderwijsdieren kunnen (incidenteel) ook worden ingezet voor andere dierproeven binnen het departement, mits dat niet interfereert met de onderwijsinzet.

Is er in het voorgaande of in het geplande gebruik sprake van (of een risico op) ernstig ongerief?

Nee

Ja > Geef aan op basis van welke overwegingen hergebruik in dit geval acceptabel wordt geacht.

Click or tap here to enter text.

I. Herhaling

Geef voor wettelijk vereist onderzoek aan hoe is nagegaan of deze dierproeven niet al eerder zijn uitgevoerd. Indien van toepassing, geef aan waarom duplicatie noodzakelijk is.

Nv.t.

J. Plaats waar de dierproef wordt uitgevoerd

Worden de dierproeven geheel of gedeeltelijk uitgevoerd bij een inrichting die niet onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van een instellingsvergunninghouder Wod valt?

Nee > Ga verder met vraag K.

Ja > Geef aan wat voor bedrijf of instelling dit betreft.

Click or tap here to enter text.

Waarom is hiervoor gekozen en hoe wordt een adequate huisvesting, verzorging en behandeling van de dieren gewaarborgd?

Click or tap here to enter text.

3 Einde Experiment

K. Bestemming van de dieren bij einde experiment

Worden de dieren gedood?

Nee > Beschrijf de bestemming van de dieren.

Afwegingskader euthanasie / uithuisplaatsing van proefdieren op de UKG

Als een proefdier niet langer geschikt is voor dierproeven en/of onderwijs vanwege ziekte, ouderdom of gedrag, of als er geen potentiële bestemming is voor hergebruik van het dier in ander onderzoek of onderwijs wordt besloten om het dier niet langer als proefdier aan te houden. Dan zal een keuze gemaakt worden tussen herplaatsen als huisdier, of euthanasie. Uitgangspunt is dat in principe alle proefdieren die niet langer geschikt zijn als proefdier, of anderszins overtollig zijn, worden herplaatst. Indien het dier niet geschikt is voor herplaatsing (b.v. doordat het dier ziek is of is gediagnosticeerd met een ernstige aandoening), of als er binnen 2 maanden geen nieuwe eigenaar gevonden kan worden wordt gekozen voor euthanasie. Deze inschatting wordt gemaakt door de proefdiercoördinator, de operationeel medewerker proefdieren, de dagelijkse verzorger(s) van het proefdier, de IvD Utrecht, en eventueel de verantwoordelijk onderzoeker.

Bij ziekte of een gebrek welke een langdurige en/of intensieve behandeling vergt of niet leidt tot klinisch herstel waardoor het dier niet meer inzetbaar is voor onderzoek of onderwijs, wordt het proefdier geëuthanaseerd. Indien de ziekte of het gebrek een acceptabel effect heeft op het welzijn en het dier een goede kwaliteit van leven kan hebben in een gezinssituatie, kan besloten worden om het dier te herplaatsen. De levensverwachting speelt hierbij ook een rol.

In geval van herplaatsing bij een particulier zal een donatieformulier moeten worden ingevuld en ondertekend door de voorzitter van het Departement Geneeskunde van Gezelschapsdieren en door de nieuwe eigenaar. Soms wordt een dier eerst meegegeven op proef, om te zien of het klikt met het gezin en de andere huisdieren. Na ondertekening van het donatieformulier is het Departement niet langer verantwoordelijk voor het (proef)dier. Op de registratie zal dit dier worden ingevuld in de kolom "andere bestemming".

Ja > Geef aan waarom de dieren worden gedood.

In het kader van bereiken van humaan eindpunt kan het zijn dat dieren worden gedood. In het kader van protocol 2.3 worden de dieren na het onderwijsmoment gedood. Bij ziekte zal meestal na euthanasie nadere diagnostiek worden uitgevoerd (pathologie) en zijn overige weefsels beschikbaar voor onderzoekers. Deze onderzoekers worden voorafgaand aan de euthanasie op de hoogte gesteld. Indien mogelijk wordt het euthanasie moment dusdanig uitgekozen dat zoveel mogelijk onderzoekers aanwezig kunnen zijn om monsters te verzamelen. In geval van aanzienlijk dan wel ondraaglijk lijden gaat dit niet op en wordt het dier terstond geëuthanaseerd.

Bij euthanasie van een verder gezond proefdier (vanwege gedragsproblemen) zal het kadaver ter beschikking komen voor het onderwijs volgens de richtlijnen zoals verwoord in het dier donorcodicil. Incidenteel kan een dier dan ook worden ingezet voor onderwijs onder terminale anesthesie zoals staat beschreven in deze bijlage.

Indien dieren worden gedood, wordt er een methode(n) van doden uit bijlage IV van Richtlijn 2010/63/EU toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Ja > Betreft het een dodingsmethode die alleen onder specifieke voorwaarden mag worden toegepast?

Nee > Beschrijf de dodingsmethode

Premedicatie gevolgd door toediening van euthesaatoplossing of ander toegestaan euthanasiemiddel of methode (op basis van de meest recente richtlijnen van de AVMA)

Ja > Beschrijf de dodingsmethode en onderbouw de keuze hiervoor.

Click or tap here to enter text.

Indien dieren worden gedood, maar niet in het kader van de proef, geef aan of herplaatsing is overwogen en waarom hiervan is afgezien.

Uitgangspunt is dat in principe gezonde proefdieren die niet langer geschikt zijn als proefdier, of anderszins overtollig zijn, worden herplaatst. Indien het dier niet geschikt is voor herplaatsing (b.v. doordat het dier ziek is of is gediagnosticeerd met een ernstige aandoening), of als er binnen 3 maanden (vergelijkbaar met herplaatsingsrichtlijnen voor dieren in het asiel) geen nieuwe eigenaar gevonden kan worden wordt gekozen voor euthanasie.

A. Algemene gegevens over de procedure

1. Aanvraagnummer : AVD10800202216577
2. Titel van het project : Praktisch onderwijs gezelschapsdieren
3. Titel van de NTS : Praktisch onderwijs gezelschapsdieren

4. Type aanvraag:

- nieuwe aanvraag projectvergunning
 wijziging van vergunning met nummer :

5. Contactgegevens DEC

Naam DEC : DEC Utrecht
Telefoonnummer contactpersoon : 06 - 31118069
Emailadres contactpersoon : dec-utrecht@umcutrecht.nl

6. Adviestraject (data dd-mm-jjjj):

- ontvangen door DEC: 14-11-2022
 aanvraag compleet:
 in vergadering besproken: 16-11-2022
 anderszins behandeld:
 termijnonderbreking(en) van / tot: 21-11-2022/ 2-12-2022
 besluit van CCD tot verlenging van de totale adviestermijn met max. 15 werkdagen:
 aanpassing aanvraag:
 advies aan CCD: 22-12-2022

7. De aanvraag is afgestemd met de IvD en deze is hiermee akkoord.

8. Eventueel horen van aanvrager

- Datum: 16-11-2022
- Plaats: Utrecht
- Aantal aanwezige DEC-leden: 5
- Aanwezige (namens) aanvrager: verantwoordelijk onderzoeker
- Gestelde vragen en verstrekte antwoorden: De DEC heeft de onderzoekers o.a. gehoord over de cursus 'animal laboratory science' en of er ook honden worden gebruikt. Carnivoren blijken onder de koepelaanvraag te vallen. Verder is gesproken over het cumulatief ongerief: hoe wordt dit geregistreerd bij deelname aan beide bijlagen en hoe wordt voorkomen dat het ongerief te hoog wordt tijdens het hele leven van een dier als de dieren ook worden hergebruikt voor experimenten onder andere vergunningen? Onderzoeker zal met de IvD overleggen en een maximum aantal deelnames aangeven. Verder is gesproken over de inzet van de tredmolen in de training. Deze zal nog voor een jaar ingezet worden in de oude Bachelor en daarna niet meer toegepast worden. Er worden geen humane eindpunten

verwacht. Het percentage is opgenomen vanwege de uitname van dieren die te oud worden voor deelname. Tot slot is gesproken over de inschatting van het aantal dieren dat herplaatst zal worden en over dwangvoeding: hiervoor zullen valkparkieten ingezet worden, omdat zij in tegenstelling tot papegaaien niet gesedeerd hoeven te worden.

- Hieruit zijn onderstaande vragen, zoals vermeld bij punt A9, voortgekomen, die schriftelijk aan de onderzoekers werden voorgelegd.
- Het horen van de aanvrager heeft geleid tot aanpassing van de aanvraag.

9. Correspondentie met de aanvrager

- Datum vragen: 21-11-2022
- Datum antwoord: 2-12-2022
- Gestelde vragen en antwoorden:

Projectvoorstel

- 3.1 Achtergrond: De DEC mist een kort overzicht met wijzigingen en/of leerpunten uit de voorgaande aanvraag. Wilt u dit nog toevoegen?
Dit advies rapport is mede tot stand gekomen na overleg met de proefdiercoördinatoren van de verschillende diersoort richtingen, waarbij rekening is gehouden met de leerpunten uit de vorige aanvraag. Het onderwijs wordt al vele jaren gegeven, waarbij goed zicht is op hoe deze practica het beste vorm gegeven kunnen worden, en waarbij het gaat om basisvaardigheden aanleren die relatief vaststaand zijn, waardoor binnen de gegeven practica verhoudingsgewijs weinig veranderingen optreden. Daar waar van toepassing wordt uiteraard wel gekeken naar verfijning zoals het practicum met de papegaaien/stress waarvoor we nu midazolam inzetten, of wordt bv de volgorde in het onderwijs aangepast zoals gedaan is bij klinische diagnostiek (opdelen van vaardigheden over meerdere practica om hanteertijd te verkorten), voorgedaan door beschikbaar demonstratiemateriaal/modellen, of wordt gebruik gemaakt van training van de dieren en verhogen van voorspelbaarheid van het onderwijs zoals bv bij de honden waar we nu mee bezig zijn. Hierdoor zijn een aantal practica komen te vervallen danwel vervangen door alternatieven waardoor geen proefdiergebonden practicum meer nodig is. Gedurende de komende 5 jaar zullen er nog meer practica worden uitgefaseerd die nu nog wel in het onderwijsprogramma zitten (bijvoorbeeld het practicum met de respiratiemeting). Er zullen mogelijk ook practica nieuw ontwikkeld worden ivm invoer van de nieuwe Master met nieuwe cursussen en ontwikkeling van PAO waardoor er nieuwe onderwijsvormen ontwikkeld kunnen worden (die uiteraard dan getoetst kunnen worden door de IvD op aansluiting binnen deze koepelaanvraag)
- 3.1 Achtergrond: Hoe is de bewaking van toelating van studenten aan de cursus geregeld? Mogen studenten zichzelf opgeven bij interesse?
De studenten Diergeneeskunde zijn verplicht om de proefdiergebonden practica te volgen, zij worden hiervoor ingepland door onderwijs- en studentenzaken op het moment dat zij zich voor de specifieke blokken (Bachelor) of cursusonderdelen (Master) hebben ingeschreven. Studenten kunnen uitsluitend deelnemen aan de cursus wanneer zij voldoen aan de ingangseisen van het blok/cursusonderdeel, waar praktische

vaardigheden ook een onderdeel van zijn (voor zover van toepassing). Wanneer studenten niet bij practica aanwezig zijn zonder geldige reden en/of voorafgaande afmelding wordt in veel gevallen de tutor hiervan op de hoogte gesteld in het kader van professioneel gedrag. Toegevoegd.

- 3.3 Belang: De DEC mist het belang van de proefdieren zelf. Wilt u dit nog toevoegen? *De proefdieren hebben er baat bij dat het onderwijs zo goed mogelijk wordt getoetst aan de door de CCD opgestelde eisen om zo het ongerief zoveel mogelijk te beperken; en Goed diergeneeskundig onderwijs levert goede dierenartsen op. Bovendien worden de proefdieren tijdens de practica regelmatig onderzocht door professionals, waardoor eventuele ziekten en afwijkingen eerder zullen worden opgemerkt. Toegevoegd*

Bijlage 1

- A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: De DEC mist de vermelding van de valkparkiet onder de benedendrempelige handelingen. Wilt u deze toevoegen? *Toegevoegd*
- A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: De DEC mist een definitie van de term 'spoedopvang'. Wilt u deze toevoegen? *Onder spoedopvang wordt verstaan het diergeneeskundig handelen dat is vereist als een dier zich in een acute, potentieel levensbedreigende noodsituatie bevindt. Het is van belang dat iedere dierenarts de daarbij behorende noodzakelijke handelingen goed kan beheersen, dus zal dit ook eerst moeten worden geoefend in een rustige situatie bij gezonde dieren. Toegevoegd (Hiertoe behoren een aantal basishandelingen zoals kunnen hanteren, onderzoeken, medicineren, injectietechnieken, aanbieden van ondersteunende therapie zoals vloeistoftherapie.)*
- A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: Hoe vaak wordt in de praktijk een respiratiemeting gedaan? Is het nodig dat elke student dit leert? *Het WCO vormt onderdeel van het huidige curriculum en zal met de ingang van het nieuwe curriculum komen te vervallen (dus niet meer worden gegeven per 1 september 2024). Er zal dan een alternatief worden aangeboden door de komende periodes opnames te maken van het huidige onderwijs. Toegevoegd. Het inzicht krijgen in de respiratie parameters en fysiologie van de respiratie is van belang voor een goed begrip van de werking van de luchtwegen en eventuele patho(fysio)logie daarvan. Daarvoor werd van oudsher het practicum met de levende dieren gegeven, maar men is tot inzicht gekomen dat het niet strikt noodzakelijk is om het doel te behalen aan de hand van een live demonstratie, waardoor besloten is dit onderwijs – ihkv proefdierreductie en herziening van de BaMa – uit te faseren en te vervangen door een opname van de test (waarbij opnames gepland staan tijdens de laatste ronde van dit onderwijs)*
- A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: u schrijft dat er regelmatig een radioloog aanwezig is. Wat verstaat u onder regelmatig? Hoe belangrijk is de aanwezigheid voor het welzijn van de dieren?

Een radioloog tijdens het onderwijs aanwezig om te helpen bij de interpretatie van de bevindingen. Gedurende het gehele onderwijsmoment is daarnaast altijd een (artikel 13f2 of artikel 9 bevoegde en ter zake doende) deskundige röntgenlaborant aanwezig om toezicht te houden en te assisteren. Toegevoegd.

- B. De dieren: In de tabel geeft u alleen 'hergebruik' aan bij herkomst van de dieren. Uit het gesprek bleek dat er ook zelf dieren gefokt of aangekocht kunnen worden bij een fokker. Wilt u dit nog verduidelijken en aanpassen?

Hergebruik is het streven/uitgangspunt. Ter vervanging van dieren die een humaan eindpunt bereikt hebben, overleden zijn of eventueel uitgeplaatst worden omdat zij niet langer geschikt zijn voor het doel, zullen incidenteel surplus dieren van andere bedrijven worden overgenomen (alle genoemde diersoorten), vindt aanvulling van het proefdierbestand plaats door eigen fok/kweek (vnl. honden, konijnen en vogels), of aankoop (alle genoemde diersoorten). Aankoop wordt in principe gedaan bij erkende leveranciers; echter als er geen geschikte dieren beschikbaar zijn (goede socialisatie, juiste formaat, juiste diersoort/raskenmerken zijn allen van belang voor het onderwijs) bij erkende bedrijven zal incidenteel ook aankoop worden gedaan bij niet erkende bedrijven/leveranciers. Deze fok, aankoop of overname van dieren zal altijd in goede afstemming met de Instantie voor Dierenwelzijn plaatsvinden. Toegevoegd.

- C. Huisvesting en verzorging: U heeft hier 'ja' aangekruist. Naar mening van de DEC moet 'nee' ook aangekruist worden, omdat er indien nodig dieren solitair gehuisvest kunnen worden. Wilt u dit aanpassen?

Aangepast

- K. Bestemming van de dieren bij einde experiment: De dodingsmethode is niet ingevuld. Wilt u deze nog invullen?

Onder K toegevoegd: Premedicatie gevolgd door toediening van euthesaatoplossing of ander toegestaan euthanasiemiddel of methode (volgens de meest recente richtlijnen van de AVMA)

En

Uitgangspunt is dat in principe gezonde proefdieren die niet langer geschikt zijn als proefdier, of anderszins overtollig zijn, worden herplaatst. Indien het dier niet geschikt is voor herplaatsing (b.v. doordat het dier ziek is of is gediagnosticeerd met een ernstige aandoening), of als er geen nieuwe eigenaar gevonden kan worden wordt gekozen voor euthanasie.

Bijlage 2

- A. Experimentele aanpak en primaire uitkomstparameters: de term 'professionals' is vrij breed. Kunt u deze term specificeren?

Hieronder worden onder andere verstaan: dierenartsen, specialisten, biotechnici.

Toegevoegd

Bijlage 1 en 2

- E. Humane eindpunten: In de aanvraag worden geen humane eindpunten verwacht, maar in de tabel vermeldt u dat 47% van de honden vervangen kan worden door een ander dier. Is er sprake van een niet proefdier gerelateerd eindpunt? Kunt u dit toelichten of aanpassen?

Aangepast

- En kunt u het percentage dieren dat vanwege lijden een HEP tijdens de proef bereikt aangeven?

De meeste dieren die het humane eindpunt bereiken zullen dat bereiken vanwege een (vaak ouderdoms-gerelateerde) ziekte of aandoening; of omwille van ongeschiktheid voor het onderwijs vanwege het gedrag. Lijden ten gevolge van het onderwijs is, vanwege de aard van de handelingen die worden uitgevoerd cq de gestageerde opzet van de training (zoals bij de valkparkieten), niet te verwachten. Toegevoegd. Bij de valkparkieten een risico kan bestaan op intratracheaal voeren of perforatie van de pharynx met een sonde waardoor het dier direct overlijdt cq binnen 24 uur een flegmoneuze ontsteking ontwikkeld, waarbij het dier direct geethanaseerd wordt zodra dit opgemerkt wordt? Dit zal naar schatting <1% optreden omdat de training dusdanig is opgezet dat er pas voeding via de sonde gegeven wordt wanneer het "droog uitvoeren" van de handeling voldoende onder de knie is.

- F. Classificatie van ongerief: Kunt u het maximum aantal practica aangeven waaraan een dier in zijn leven deelneemt? Dit vanwege de het cumulatieve ongerief dat niet boven het gestelde ongerief dient uit te komen. En kunt u ook uitleggen hoe u het ongerief dat een dier voor hergebruik op een andere vergunning (en waarvoor immers geldt dat dit het ongerief is dat het dier tijdens het hele leven heeft ondergaan), gaat registreren bij het hergebruik als er sprake is van matig ongerief door het onderwijs?

Het maximum aantal onderwijsmomenten uit bijlage 1 en 2 waarvoor elk dier per jaar zal worden ingezet is hieronder te vinden, inclusief een gemiddelde levensverwachting van de betreffende diersoort:

Duif (levensverwachting jaar) : 15

Papegaai (levensverwachting 40-60 jaar): 10

Konijn (levensverwachting 6-9 jaar): 15

Fret (levensverwachting 5-8 jaar): 10

Hond (levensverwachting 12-15 jaar): 20

Kat (levensverwachting 12-18 jaar): 8

Valkparkiet (levensverwachting 15-20 jaar): 8

Dieren zullen in principe hun gehele leven, zodra (jong) volwassen voor het onderwijs worden ingezet, mits er geen gezondheids-, gedrags- of andere welzijnsproblematiek ontwikkeld die inzet voor het onderwijsdoel beperkt. In het bepalen van het maximaal aantal onderwijsmomenten per jaar, alsmede de minimale rusttijd tussen opeenvolgend gebruik (gerelateerd aan mogelijke piekbelasting, ook voor benedendrempelig onderwijs) is rekening gehouden met de aard van de diersoort (meer of minder stressbestendig tegen herhaald hanteren), en de aard van de handelingen, die gepaard gaan met licht (bijlage 1) of matig (bijlage 2) ongerief. Het betreffende ongerief is in alle gevallen echter

vergankelijk van aard (bv. stress, kortstondige, milde pijn) en betreft dat in principe niet leidt tot blijvende gezondheids- of welzijnsschade. Rekening houdend met voorgaande maximum inzet per jaar en minimale rusttijd tussen opvolgend gebruik is de inschatting dat, over een periode van 5 jaar c.q. gedurende het leven van het dier, het cumulatieve ongerief niet zal uitstijgen boven de categorie waarvoor het onderwijs oorspronkelijk ingeschaald staat (d.w.z. lichtvoor bijlage 1, of matig voor bijlage 2).

De onderwijsdieren kunnen daarnaast ook ingezet worden voor onderzoeken die maximaal matig ongerief van vergankelijke aard met zich zullen meebrengen (bv. t.g.v. tijdelijke individuele huisvesting), en waarbij geen blijvende gezondheids- of welzijnsschade te verwachten valt cq het cumulatieve ongerief uitstijgt boven de klasse matig. In alle gevallen zal vooraf een afweging en nauwlettende afstemming met de Instantie voor Dierwelzijn plaatsvinden over het cumulatieve ongerief van dieren voor dergelijke onderwijs- en onderzoeksdoeleinden worden hergebruikt, en zal ook het inplannen daarvan rekening gehouden worden met de vastgestelde minimale rusttijden. Toegevoegd.

Niet Technische Samenvatting

- Kunt u aangeven waarop het aantal van 5 dieren die zullen worden herplaatst op is gebaseerd?
Het aantal te herplaatsen honden (5), katten (2), fretten (2), konijnen (5) en vogels (5) is gebaseerd op inschatting vanuit het verleden. De redenen voor herplaatsing zijn voornamelijk gedragsmatig van aard, waarbij de dieren wel prima kunnen functioneren als gezelschapsdier, echter niet meer geschikt zijn voor het onderwijs, of omdat ze anders de rest van hun leven solitair gehuisvest zouden moeten worden omdat ze niet samengaan met andere dieren uit de groep/koppel. Toegevoegd.
 - Wilt u ook in de NTS opnemen hoe geborgd wordt dat het cumulatieve ongerief niet boven de gesteld categorie uitkomt?
Door middel van het in acht nemen van voldoende rusttijden tussen de practica wordt voorkomen dat het totale ongerief niet hoger wordt dan licht, respectievelijk matig zoals het ongerief per practicum is vastgesteld. Toegevoegd.
 - Wilt u de aantallen dieren in de NTS in overeenstemming brengen met de aantallen dieren in de bijlagen? Deze komen nu niet overeen.
Aantallen aangepast.
- De antwoorden hebben geleid tot aanpassing van de aanvraag.

10. Eventuele adviezen door experts (niet lid van de DEC): N.v.t.

B. Beoordeling (adviesvraag en behandeling)

1. Het project is vergunningplichtig (dierproeven in de zin der wet).
2. De aanvraag betreft een nieuwe aanvraag.
3. De DEC is competent om hierover te adviseren.

4. Er zijn geen DEC-leden betrokken bij het betreffende project.

C. Beoordeling (inhoud):

1. De aanvraag is toetsbaar en heeft voldoende samenhang. De aanvraag gaat over het onderwijs aan studenten diergeneeskunde in de bachelor en master fase. De beschreven onderwijsmodules zijn gebaseerd op de vereisten zoals zijn vastgelegd in het curriculum. Er is een duidelijk verschil in de technieken die de studenten in de verschillende fases moeten leren. Het gaat om het trainen van de technische handelingen die nodig zijn om de diagnose te stellen en te behandelen: zoals bloedafnemen, injectie technieken, dwangvoeren. Daarnaast is in de aanvraag opgenomen het trainen van handelingen in het kader van het postacademisch onderwijs waarbij heldere voorbeelden zijn gegeven wat dit laatste deel dan betreft. Het onderwijs wordt gegeven door ervaren dierenartsen en er worden grotendeels dieren gebruikt uit een vaste pool dieren die in de kleine huisdierenpraktijk gezien kunnen worden.
2. Voor zover de DEC bekend, is er geen mogelijk tegenstrijdige wetgeving die het uitvoeren van de dierexperimenten in de weg zou kunnen staan.
3. De in de aanvraag aangekruiste doelcategorie, te weten onderwijs, sluit aan bij de hoofddoelstelling.

Belangen en waarden

4. Het directe doel van het project is het opleiden van (toekomstige) dierenartsen voor een goede toepassing van preventieve en curatieve diergeneeskunde op het gebied van de gezondheidszorg voor gezelschapsdieren. Ook nascholing voor onderzoekers, dierenartsen en paraveterinair en de specialistenopleidingen vallen onder het directe doel. Het uiteindelijke doel van het project is dat toekomstige patiënten (kleine huisdieren) die naar de praktijk van de dierenarts komen deskundig kunnen worden onderzocht en er een goede diagnose gesteld kan worden zodat zij goed behandeld kunnen worden. De DEC is van mening dat er een duidelijke relatie is tussen het directe en het uiteindelijke doel, en dat het doel gerechtvaardigd is in de context van de studenten diergeneeskunde en hun opleiders en de behoeften vanuit de huisdieren en hun eigenaars.
5. De belangrijkste belanghebbenden in dit onderzoeksproject zijn: studenten (en opleiders) die goed opgeleid moeten worden om competent en bekwaam te zijn voor hun toekomstige patiënten, de doeldieren met de eigenaren die ergens aan lijden en een goede diagnose en behandelplan nodig hebben. De proefdieren worden ingezet om de student handelingen te leren, die hij later nodig heeft. Omdat het proefdier (gezelschap dier) in principe gezond is, wordt diens integriteit aangetast.
6. De aanvrager geeft niet aan nadelige effecten op het milieu te verwachten. De DEC ziet geen aanleiding om aan te nemen dat zich toch nadelige effecten zullen voordoen.

Proefopzet en haalbaarheid

7. De kennis en kunde van de onderzoeksgroep en andere betrokkenen bij de dierproeven zijn voldoende gewaarborgd en dragen eraan bij dat de doelstellingen behaald kunnen worden, dat aan de 3V-beginselen voldaan kan worden en dat voorkomen kan worden dat mens, dier en milieu negatieve effecten ondervinden als gevolg van de dierproeven. De basisvaardigheden worden eerst geoefend op *in silico* materiaal of kadavers. Daarna zal pas worden overgegaan op levende dieren, maar dan worden eerst demonstraties gegeven door de opleider en mogen de studenten alleen onder toezicht de handeling(en) zelf uitvoeren. De handelingen liggen vast in het curriculum en worden in moeilijkheid opgebouwd in de tijd. Meer complexe handelingen mogen pas in de masterfase worden uitgevoerd.
8. Het project is goed opgezet, de voorgestelde experimentele opzet en uitkomstparameters sluiten logisch en helder aan bij de aangegeven doelstellingen. De gekozen strategie en experimentele aanpak kunnen leiden tot het behalen van de doelstelling binnen het kader van het project. Het betreft onderwijs waar voortdurend wordt toegezien dat de studenten als basisvaardigheden trainen zonder levende dieren, voordat zij het levende dier gaan gebruiken. Tevens worden goede demonstraties gegeven en worden studenten getraind onder supervisie. Daarmee is geborgd dat de studenten met zo min mogelijk dieren toch de handelingen bekwaam leren uitvoeren om hun diploma te kunnen behalen.

Welzijn dieren

9. Er is geen sprake van de volgende bijzonderheden op het gebied van categorieën van dieren, omstandigheden of behandeling van de dieren:
 - Bedreigde diersoort(en) (10e lid 4)
 - Niet-menselijke primaten (10e)
 - Dieren in/uit het wild (10f)
 - Niet gefokt voor dierproeven (11, bijlage I EU richtlijn) duiven, valkparkieten, papegaaien
 - Zwerfdieren (10h)
 - Hergebruik (1e lid 2) als surplus dieren van wetenschappelijke experimenten of ander onderwijs
 - Locatie: buiten instelling vergunninghouder (10g)
 - Geen toepassing verdoving/pijnbestrijding (13)
 - Dodingsmethode niet volgens bijlage IV EU richtlijn (13c lid 3)

De keuze hiervoor is voldoende wetenschappelijk onderbouwd en de aanvrager voldoet aan de in de Wet op de dierproeven, voor de desbetreffende categorie, genoemde beperkende voorwaarden.
10. De dieren worden grotendeels gehuisvest en verzorgd op een wijze die voldoet aan de eisen die zijn opgenomen in bijlage III van de EU richtlijn. Indien er sprake is van (natuurlijke) ziekte of vechten kan een dier solitair worden gehuisvest.

11. Het cumulatieve ongerief als gevolg van de dierproeven is realistisch ingeschat en geclassificeerd. Er zijn verschillende handelingen beschreven, elk met een eigen ongerief classificatie en solitaire huisvesting wordt meegewogen. De DEC heeft doorgevraagd over het ongerief tijdens de gehele levensduur van het dier omdat er sprake is van langdurig gebruik voor onderwijs. Daardoor is nu het maximaal aantal practica en de leeftijd opgenomen waar het dier in de 'pool' van onderwijsdieren blijft, zodat dit cumulatieve ongerief correct kan worden ingeschat waarna het dier of wordt herplaatst, of in een terminale proef wordt opgenomen.
12. De integriteit van de dieren wordt fysiek en gedragsmatig aangetast doordat niet-medisch noodzakelijke handelingen worden uitgevoerd, zoals bloedafname, het toedienen van vloeistoffen of onder dwang kan worden gevoederd.
13. De humane eindpunten zijn in de bijlage dierproeven goed gedefinieerd en het percentage dieren dat naar verwachting een humaan eindpunt bereikt is goed ingeschat. Dieren kunnen ziek worden door factoren van buitenaf waardoor het dier uit de proef gehaald kan worden. Ook kan er sprake zijn van afwijkingen in gedrag waardoor het dier niet meer geschikt is in het onderwijs maar b.v. nog wel herplaatst zou kunnen worden.

3V's

14. De aanvrager heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat er geen geschikte vervangingsalternatieven zijn. Alternatieven worden waar dat kan wel gebruikt. Een voorbeeld is het oefenen van intraveneuze injecties, waarvoor inmiddels een aantal (meer en minder geavanceerde) modellen bestaan (b.v. ontdooide waterijsjes in plastic verpakking). Het practicum waarin intraveneus injecteren wordt geoefend wordt ook voorafgegaan door een demonstratie-video. Er is nog geen geschikt alternatief voor het klinisch onderwijs waar handelingen aan het levende dier uitgevoerd worden en waar het gaat om de 'complete ervaring', waarbij de student voelt hoe dat bij het echte, levende dier aanvoelt (b.v. het fixeren, de stugheid van de huid, de sensatie tijdens het inbrengen van een naald of thermometer, enz.) en rekening moet houden met reacties van het dier. Zoveel mogelijk onderdelen van bepaalde handelingen worden eerst 'droog' geoefend, voordat studenten deze uitvoeren bij proefdieren (of patiënten).
15. Het aantal te gebruiken dieren is realistisch ingeschat en er is een heldere strategie om ervoor te zorgen dat tijdens het project wordt gewerkt met het kleinst mogelijke aantal dieren waarmee nog een betrouwbaar resultaat kan worden verkregen. Er wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van dieren in een 'pool' waarbij ze met inachtneming van de per onderdeel vastgestelde rusttijden, voor verschillende practica worden gebruikt. Het aantal noodzakelijke dieren voor onderwijs hangt af van de met zorg en professioneel vastgestelde rusttijd van het dier na een onderwijsonderdeel en wordt gebaseerd op de mate van ongerief van de (invasieve) handeling, waarbij de optelsom van de handelingen niet meer mag zijn dan ongerief licht. Door de faculteit diergeneeskunde wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in skills-lab voorzieningen met de

wens om alternatieven waar mogelijk in te zetten ter verfijning en vervanging van de inzet van proefdieren.

16. Het project is in overeenstemming met de vereiste van verfijning van dierproeven en het project is zodanig opgezet dat de dierproeven zo humaan mogelijk kunnen worden uitgevoerd. Door adequate inzet van modellen wordt de training van de handeling aan het dier minder belastend door een grotere startvaardigheid van de student bij gebruik van het dier, leidend tot vermindering en verfijning van het proefdiergebruik. Trainingen met modellen (3D, plastinaten, skills-lab) vergroten niet alleen de handvaardigheid en de anatomische kennis bij de student alvorens naar het levende dier te gaan, maar geven de student ook meer vertrouwen in het uitvoeren van de handeling bij het levende dier. De dieren die voor dit onderwijs gebruikt worden zijn allemaal proefdieren uit de onderwijsdierengroep bij het departement Clinical Sciences, vaak al jarenlang. Er wordt veel met deze dieren gedaan en ze zijn dus gewend aan de omgang met mensen. Ook worden zij tijdens pauze momenten tussen de practica uitgelaten als extra verrijking. Doordat de dieren bekend zijn bij de docenten en verzorgers is het ook mogelijk om bepaalde dieren niet te gebruiken voor practica waar zij minder geschikt voor zijn (voor zover daar sprake van is).
17. Er is geen sprake van wettelijk vereist onderzoek.

Dieren in voorraad gedood en bestemming dieren na afloop proef

18. Dieren van beide geslachten zullen zoveel mogelijk in gelijke mate worden ingezet.
19. De dieren worden deels in het kader van het project gedood. Er is een afwegingskader dat door onderzoekers in samenspraak met de IvD wordt gehanteerd om te bepalen of een dier nog geschikt is voor hergebruik in een terminale proef, of het dier geëuthanaseerd zal worden omdat het een ziekte heeft (niet veroorzaakt door het onderwijs) of dat het voor herplaatsing in aanmerking komt.
20. Hergebruik is overwogen zie ook de uitleg bij vraag 19.

NTS

21. De niet-technische samenvatting is een evenwichtige weergave van het project en begrijpelijk geformuleerd.

D. Ethische afweging

1. De morele vraag die de DEC dient te beantwoorden is of het belang van dit onderzoek, namelijk het onderwijs aan studenten diergeneeskunde (bachelor en mater) en postacademisch onderwijs als bijscholing, met het uiteindelijke doel goede diagnoses te kunnen stellen en

handelingen in het kader van de behandeling uit te voeren bij de doeldieren, de onvermijdelijke aantasting van het welzijn en de integriteit van de gebruikte proefdieren kan rechtvaardigen.

2. Er vindt een beperkte aantasting van welzijn en integriteit van de proefdieren plaats, met mild ongerief.

Indien de hierboven genoemde doelstellingen behaald worden, dan zal dit project er toe bijdragen dat studenten hun opleiding tot dierenarts kunnen afronden en dat zij in de toekomst de huisdieren goed kunnen diagnostiseren en behandelen. Het is aannemelijk dat de onderwijs doelstelling behaald zal worden. Daarvoor is de inzet van proefdieren noodzakelijk, maar de onderzoekers doen al het mogelijke om het ongerief voor de dieren en het aantal dieren tot een minimum te beperken. Dat het voor de individuele onderzoeker van belang kan zijn om aansprekende onderzoeksresultaten te boeken is juist, maar in de uiteindelijke afweging kent de DEC daar weinig gewicht aan toe.

3. Op grond van het bovenstaande is de DEC van oordeel dat het onderwijs aan studenten diergeneeskunde (bachelor en mater) en postacademisch onderwijs als bijscholing een substantieel belang vertegenwoordigt en dat dit substantiële belang opweegt tegen de beperkte aantasting van het welzijn en de integriteit van de proefdieren. De DEC heeft daarbij meegewogen dat het aantal practica is ingekaderd en dat de dieren soms noodzakelijkerwijs solitair moeten worden gehuisvest. De relatie tussen het directe en het uiteindelijk doel is voldoende helder. Het is aannemelijk dat de directe doelstelling behaald zal worden. De commissie is overtuigd van de kwaliteit van het werk van de aanvrager. De aanvrager heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat er geen geschikte vervangingsalternatieven zijn, dat het doel niet met minder dieren behaald kan worden, dat de gebruikte aanpak de meest verfijnde is en dat er geen sprake zal zijn van onbedoelde negatieve effecten voor mens, dier en milieu als gevolg van de dierproeven. Het gebruik van de proefdieren zoals beschreven in de aanvraag is daarmee gerechtvaardigd.

E. Advies

1. Advies aan de CCD

De DEC adviseert de vergunning te verlenen.

De DEC adviseert de vergunning te verlenen onder de volgende voorwaarden.

Op grond van het wettelijk vereiste dient de projectleider bij beëindiging van het project een beoordeling achteraf aan te leveren die is afgestemd met de IvD.

Voor de uitvoering van dit project is tevens ministeriële ontheffing vereist

Overige door de DEC aan de uitvoering verbonden voorwaarden, te weten...

De DEC adviseert de vergunning niet te verlenen vanwege:

De vaststelling dat het project niet vergunningplichtig is om de volgende redenen:...

De volgende doorslaggevende ethische bezwaren:...

De volgende tekortkomingen in de aanvraag:...

2. Het uitgebrachte advies is gebaseerd op consensus..

3. De volgende discussie is gevoerd tijdens het beoordelen van de aanvraag en het opstellen van het advies: de aanvragers beschreven de dieren in een pool onderwijsdieren en hergebruik waarbij het niet duidelijk was wat het cumulatieve ongerief gedurende het leven van dat dier maximaal zou kunnen worden. Door dit in te kaderen is helderder geworden dat dit in het kader van dit type onderwijs cumulatief ook beperkt blijft tot mild. Hergebruik voor een ander doel zou als het past binnen de vergunning voor dat doel als matig of terminaal wel mogelijk zijn.

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Universiteit Utrecht

[Redacted]

Postbus 12007

3501 AA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**

Postbus 93118
2509 AC Den Haag
centralecommissiedierproeven.nl
0800 789 0789
info@zbo-ccd.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
AVD10800202216577

Bijlagen

2

Datum 14 november 2022

Betreft Ontvangstbevestiging aanvraag projectvergunning Dierproeven

Geachte [Redacted]

Wij hebben uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen op 11 november 2022. Het gaat om uw project "Praktisch onderwijs gezelschapsdieren". Het aanvraagnummer dat wij aan deze aanvraag hebben toegekend is AVD10800202216577. Gebruik dit nummer wanneer u contact met de CCD opneemt.

Wacht met de uitvoering van uw project

Als wij nog informatie van u nodig hebben dan ontvangt u daarover bericht. Uw aanvraag is in ieder geval niet compleet als de leges niet zijn bijgeschreven op de rekening van de CCD. U ontvangt binnen veertig werkdagen een beslissing op uw aanvraag. Als wij nog informatie van u nodig hebben, wordt deze termijn opgeschort. In geval van een complexe aanvraag kan deze termijn met maximaal vijftien werkdagen verlengd worden. U krijgt bericht als de beslisperiode van uw aanvraag vanwege complexiteit wordt verlengd. Als u goedkeuring krijgt op uw aanvraag, kunt u daarna beginnen met het project.

Factuur

Bijgaand treft u de factuur aan voor de betaling van de leges. Wij verzoeken u de leges zo spoedig mogelijk te voldoen, zodat we uw aanvraag in behandeling kunnen nemen. Is uw betaling niet binnen dertig dagen ontvangen, dan kan uw aanvraag buiten behandeling worden gesteld. Dit betekent dat uw aanvraag niet beoordeeld wordt en u uw project niet mag starten.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op www.centralecommissiedierproeven.nl, stuur een e-mail naar info@zbo-ccd.nl of neem telefonisch contact met ons op: 0800 789 0789.

Datum:

14 november 2022

Aanvraagnummer:

AVD10800202216577

Met vriendelijke groet,

Centrale Commissie Dierproeven

Deze brief is automatisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Bijlagen:

- Gegevens aanvraagformulier
- Factuur

Gegevens aanvrager

Uw gegevens

Deelnemersnummer NVWA: 10800
Naam instelling of organisatie: Universiteit Utrecht
Naam portefeuillehouder of diens gemachtigde: [REDACTED]
Postbus: 12007
Postcode en plaats: 3501 AA UTRECHT

Gegevens verantwoordelijke onderzoeker

Naam: [REDACTED]
Functie: Assistant-Professor
Afdeling: Clinical Sciences
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]

Gegevens plaatsvervangende verantwoordelijke onderzoeker

Naam: [REDACTED]
Functie: Assistant-Professor
Afdeling: CS
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]

Over uw aanvraag

Wat voor aanvraag doet u? Nieuwe aanvraag
 Wijziging op een (verleende) vergunning die negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn
 Melding op (verleende) vergunning die geen negatieve gevolgen kan hebben voor het dierenwelzijn

Over uw project

Geplande startdatum: 1 december 2022
Geplande einddatum: 1 december 2027
Titel project: Praktisch onderwijs gezelschapsdieren
Titel niet-technische samenvatting: Praktisch onderwijs gezelschapsdieren
Naam DEC: DEC Utrecht
Postadres DEC: Postbus 85500 3508 GA Utrecht
E-mailadres DEC: dec-utrecht@umcutrecht.nl

Betaalgegevens

De leges bedragen:

€ 1.757,-

De leges voldoet u:

na ontvangst van de factuur

Checklist bijlagen

Verplichte bijlagen:

 Projectvoorstel Beschrijving Dierproeven Niet-technische samenvatting**Ondertekening**

Naam:

[REDACTED]

Functie:

[REDACTED]

Plaats:

Utrecht

Datum:

4 november 2022

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

UU-ASC
Postbus 80.011
3501 TA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**
Postbus 93118
2509 AC Den Haag
centralecommissiedierproeven.nl
0800 789 0789
info@zbo-ccd.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
AVD10800202216577
Bijlagen
2

Datum 14 november 2022
Betreft Factuur aanvraag projectvergunning Dierproeven

Factuur
Factuurdatum: 14 november 2022
Vervaldatum: 14 december 2022
Factuurnummer: 2216577
Ordernummer: CB.841910.3.01.011

Omschrijving	Bedrag
Betaling leges projectvergunning dierproeven Betreft aanvraag AVD10800202216577	€ 1.757,00

Wij verzoeken u het totaalbedrag vóór de gestelde vervaldatum over te maken op rekening NL29INGB 070.500.1512 onder vermelding van het factuurnummer en aanvraagnummer, ten name van Centrale Commissie Dierproeven te 's Gravenhage.

From: info@zbo-ccd.nl
To: Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht; [REDACTED]
Cc: [REDACTED] dec-utrecht@umcutrecht.nl
Subject: Aanhouden AVD10800202216577
Date: woensdag 28 december 2022 11:17:04

UBD/DB&A
DMS-nr.: [REDACTED]
Org.: IvD
Datum: 2-1-2023
Bijl.:
Postmap:
Kopie:

Geachte [REDACTED]

Op 11-11-2022 hebben wij uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen. Het gaat om uw project "Praktisch onderwijs gezelschapsdieren" met aanvraagnummer AVD10800202216577. In uw aanvraag zitten voor ons nog enkele onduidelijkheden. In dit bericht leest u wat wij nog nodig hebben en wanneer u een beslissing kunt verwachten.

Welke informatie nog nodig

Wij hebben de volgende informatie van u nodig om uw aanvraag verder te kunnen beoordelen:

Niet technische samenvatting

U spreekt in de NTS bij het geplande lot van de dieren over de Faculteit Diergeneeskunde. Kunt u dit uit de NTS verwijderen?

U spreekt in de NTS over het euthanaseren van de dieren. De CCD vindt dat het woord doden een beter beeld geeft bij wat er met de dieren gebeurt. Kunt u euthanaseren aanpassen in doden?

Kunt u de aangepaste NTS in Excel format naar de CCD sturen zodat deze op de Brusselse site kan worden gepubliceerd?

Onduidelijkheden

U zegt in bijlage 1 en 2 van de dierproeven bij C dat, behalve de duiven, alle dieren individueel gehuisvest kunnen worden. Kunt u per diersoort aangeven hoe lang de individuele huisvesting maximaal zal zijn?

Kunt u in bijlage 1 en 2 van de dierproeven bij F het cumulatieve ongerief in procenten per diersoort benoemen?

U zegt in uw aanvraag het volgende: "De dieren worden alternerend gebruikt in bijlage 1 en 2 en worden per bijlage geregistreerd". Betekent dit dat het aantal dieren op bijlage 1 dezelfde dieren zijn die u kunt gebruiken in bijlage 2 en andersom? Kunt u inzichtelijk maken hoeveel dieren u in totaal voor u aanvraag aanvraagt?

Zonder deze aanvullende informatie kan de beslissing nadelig voor u uitvallen omdat de gegevens onvolledig of onduidelijk zijn.

Opsturen binnen veertien dagen

Stuur de ontbrekende informatie binnen veertien dagen na de datum van dit bericht op. U kunt dit aanleveren via NetFTP.

Wanneer een beslissing

De behandeling van uw aanvraag wordt opgeschort tot het moment dat wij de aanvullende informatie hebben ontvangen. Als u goedkeuring krijgt op uw aanvraag, kunt u daarna beginnen met het project.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
Namens de Centrale Commissie Dierproeven

www.centralecommissiedierproeven.nl

.....
Postbus 93118 | 2509 AC | Den Haag
.....

T: 0800 789 0789

E: info@zbo-ccd.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Postbus 80163, 3508 TD UTRECHT

Centrale Commissie Dierproeven
Postbus 93117
2509 AC 's-GRAVENHAGE

Faculteit Diergeneeskunde
Dept. Clinical Sciences

Bezoekadres
Yalelaan 108
3584 CM UTRECHT

Uw kenmerk AVD10800202216577
Ons kenmerk
Telefoon 030 2531929
Mobiel 0610 497823
E-mail
Website www.uu.nl

Datum
Onderwerp Uw mail d.d. 28 december 2022
Aantal bijlagen 5

Geachte CCD

Hartelijk dank voor het in behandeling nemen van onze koepelaanvraag "Praktisch onderwijs gezelschapsdieren" met aanvraagnummer AVD10800202216577. Hierbij geef ik u puntsgewijs antwoord op de door u gestelde vragen:

Niet technische samenvatting

U spreekt in de NTS bij het geplande lot van de dieren over de Faculteit Diergeneeskunde. Kunt u dit uit de NTS verwijderen? *Verwijderd in de nieuwe versie, dank voor het helpen bij het anonimiseren.*

U spreekt in de NTS over het euthanaseren van de dieren. De CCD vindt dat het woord doden een beter beeld geeft bij wat er met de dieren gebeurt. Kunt u euthanaseren aanpassen in doden? *Aangepast naar doden in de nieuwe versie.*

Kunt u de aangepaste NTS in Excel format naar de CCD sturen zodat deze op de Brusselse site kan worden gepubliceerd? *Aangepast naar het juiste format.*

Onduidelijkheden

U zegt in bijlage 1 en 2 van de dierproeven bij C dat, behalve de duiven, alle dieren individueel gehuisvest kunnen worden. Kunt u per diersoort aangeven hoe lang de individuele huisvesting maximaal zal zijn? *Dat zal maximaal levenslange individuele huisvesting zijn. Omdat er geen sprake is van solitaire huisvesting is die term in de bijlagen nu vervangen door individuele huisvesting. Het kan mogelijk zijn dat een individueel dier voor eigen welzijn individueel, maar niet solitair gehuisvest wordt waar visueel, auditief en geurcontact, en waar mogelijk ook fysiek contact mogelijk is met dieren in aansluitende verblijven.*

Kunt u in bijlage 1 en 2 van de dierproeven bij F het cumulatieve ongerief in procenten per diersoort benoemen? *Voor bijlage 1 is dat licht in 100% bij alle diersoorten, voor bijlage 2 is dat voor de valkparkieten matig (100%) en voor de andere diersoorten licht (100%). Dit is nu aangepast/toegevoegd.*

U zegt in uw aanvraag het volgende: "De dieren worden alternerend gebruikt in bijlage 1 en 2 en worden per bijlage geregistreerd". Betekent dit dat het aantal dieren op bijlage 1 dezelfde dieren zijn die u kunt gebruiken in bijlage 2 en andersom? Kunt u inzichtelijk maken hoeveel dieren u in totaal voor u aanvraag aanvraagt? *Het klopt dat die dieren alternerend worden gebruikt vanuit dezelfde groep. Het totale aantal staat dus in beide bijlagen, en voor de koepelaanvraag in z'n totaliteit is dat net zoveel als in 1 bijlage staat (en dus niet beide bij elkaar opgeteld).*

Alle wijzigingen ten opzichte van de eerdere documenten zijn lichtgroen gearceerd.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Universitair docent

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Universiteit Utrecht

Postbus 12007

3501 AA UTRECHT

**Centrale Commissie
Dierproeven**

Postbus 93118
2509 AC Den Haag
centralecommissiedierproeven.nl
0800 789 0789
info@zbo-ccd.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
AVD10800202216577

Bijlagen

3

Datum 30 januari 2023

Betreft Beslissing aanvraag projectvergunning Dierproeven

Geachte [REDACTED]

Op 11 november 2022 hebben wij uw aanvraag voor een projectvergunning dierproeven ontvangen. Het gaat om uw project "Praktisch onderwijs gezelschapsdieren" met aanvraagnummer AVD10800202216577. Wij hebben uw aanvraag beoordeeld.

Beslissing

Wij keuren uw aanvraag goed. Uit artikel 10a, eerste lid van de Wet op de dierproeven (hierna: de wet) volgt daarom dat het is toegestaan om uw project uit te voeren binnen de gestelde vergunningsperiode. Deze vergunning wordt afgegeven voor de periode van 30 januari 2023 tot en met 1 december 2027.

De onderbouwing van deze beslissing vindt u onder 'Overwegingen'.

Procedure

Advies dierexperimentencommissie

Wij hebben advies gevraagd bij de dierexperimentencommissie DEC Utrecht (hierna: DEC). Dit advies is ontvangen op 22 december 2022. Bij de beoordeling van uw aanvraag is dit advies betrokken overeenkomstig artikel 10a, derde lid van de wet.

Nadere vragen aanvrager

Op 28 december 2022 hebben wij u om aanvullingen gevraagd. U heeft tijdig antwoord gegeven. Het verzoek om aanvullingen had betrekking op de duur van de individuele huisvesting van de dieren, het totaal aantal dieren dat zal worden ingezet, het benoemen van het cumulatieve ongerief in procenten en het aanpassen van de Niet Technische Samenvatting. Uw reactie is betrokken bij de behandeling van uw aanvraag.

Datum:

30 januari 2023

Aanvraagnummer:

AVD10800202216577

Overwegingen

Wij kunnen ons vinden in de inhoud van het advies van de DEC, inclusief de daaraan ten grondslag liggende motivering.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief schriftelijk een bezwaarschrift indienen.

Een bezwaarschrift kunt u sturen naar Centrale Commissie Dierproeven, afdeling Juridische Zaken, postbus 93118, 2509 AC Den Haag.

Bij het indienen van een bezwaarschrift vragen we u in ieder geval de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt en het aanvraagnummer te vermelden. U vindt deze nummers in de rechter kantlijn in deze brief.

Bezwaar schorst niet de werking van het besluit waar u het niet mee eens bent. Dat betekent dat dat besluit wel in werking treedt en geldig is. Nadat u een bezwaarschrift heeft ingediend kunt u een voorlopige voorziening vragen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank in de vestigingsplaats van de vergunninghouder. U moet dan wel kunnen aantonen dat er sprake is van een spoedeisende situatie.

Voor de behandeling van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd. Op

<http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Rechtbanken/Pages/default.aspx> kunt u zien onder welke rechtbank de vestigingsplaats van de vergunninghouder valt.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op www.centralecommissiedierproeven.nl, stuur een e-mail naar info@zbo-ccd.nl of neem telefonisch contact met ons op: 0800 789 0789.

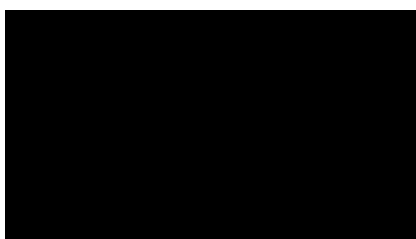
Datum:

30 januari 2023

Aanvraagnummer:

AVD10800202216577

Centrale Commissie Dierproeven
namens deze:

Bijlagen:

- Projectvergunning
- DEC-advies
- Weergave wet- en regelgeving

Projectvergunning

gelet op artikel 10a van de Wet op de Dierproeven

Verleent de Centrale Commissie Dierproeven aan

Naam: Universiteit Utrecht

Adres: Postbus 12007

Postcode en plaats: 3501 AA UTRECHT

Deelnemersnummer: 10800

deze projectvergunning voor het tijdvak 30 januari 2023 tot en met 1 december 2027, voor het project "Praktisch onderwijs gezelschapsdieren" met aanvraagnummer AVD10800202216577, na advies van dierexperimentencommissie DEC Utrecht. De functie van de verantwoordelijk onderzoeker is Assistent-Professor. Het besluit is gebaseerd op de volgende (aangepaste) stukken:

- 1 een aanvraagformulier projectvergunning dierproeven, zoals ontvangen op 11 november 2022
- 2 de bij het aanvraagformulier behorende bijlagen:
 - a Projectvoorstel, zoals ontvangen op 22 december 2022;
 - b Bijlagen dierproeven
 - 3.4.3.1. Basisvaardigheden gezelschapsdieren, zoals ontvangen op 27 januari 2023;
 - 3.4.3.2. Training van specialisten/professionals gezelschapsdieren, zoals ontvangen op 27 januari 2023;
 - c Niet-technische Samenvatting van het project, zoals ontvangen op 27 januari 2023;
 - d Advies van dierexperimentencommissie, zoals ontvangen op 22 december 2022
 - e De aanvullingen op uw aanvraag, zoals ontvangen op 27 januari 2023.

Naam proef	Diersoort/ Stam	Aantal dieren	Ongerief	Overige opmerkingen
3.4.3.1. Basisvaardigheden gezelschapsdieren				De dieren in bijlage 1 en 2 zullen alternerend gebruikt worden. De aantallen dieren die in bijlage 1 worden ingezet kunnen ook in bijlage 2 worden ingezet, en andersom.
	Honden (<i>Canis familiaris</i>)	37	100,0% Licht	
	Katten (<i>Felis catus</i>)	12	100,0% Licht	
	Fretten (<i>Mustela putorius furo</i>)	7	100,0% Licht	
	Konijnen (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	25	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Duif	83	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Papegaai	15	100,0% Licht	

Aanvraagnummer: AVD10800202216577

	Andere vogels (andere Aves) / Valkparkiet	12	100,0% Licht	
3.4.3.2. Training van specialisten/professionals gezelschapsdieren				De dieren in bijlage 1 en 2 zullen alternerend gebruikt worden. De aantallen dieren die in bijlage 1 worden ingezet kunnen ook in bijlage 2 worden ingezet, en andersom.
	Honden (Canis familiaris)	38	100,0% Licht	
	Katten (Felis catus)	12	100,0% Licht	
	Fretten (Mustela putorius furo)	7	100,0% Licht	
	Konijnen (Oryctolagus cuniculus)	25	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Duif	83	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Papegaai	15	100,0% Licht	
	Andere vogels (andere Aves) / Valkparkiet	13	100,0% Matig	

Geldende voorschriften

Wij wijzen u op onderstaande geldende voorschriften, die volgen uit artikel 1d, vierde lid, artikel 10, eerste lid en/of artikel 10a3 van de wet.

- Go/ no go momenten worden voor aanvang van elk experiment afgestemd met de IvD.
- Het is verboden een dierproef te verrichten voor een doel dat, naar de algemeen kenbare, onder deskundigen heersende opvatting, ook kan worden bereikt anders dan door middel van een dierproef, of door middel van een dierproef waarbij minder dieren kunnen worden gebruikt of minder ongerief wordt berokkend dan bij de in het geding zijnde proef het geval is.
- Het is verboden dierproeven te verrichten voor een doel waarvan het belang niet opweegt tegen het ongerief dat aan het proefdier wordt berokkend.
- Overige wettelijke bepalingen blijven van kracht.

Aanvraagnummer:

AVD10800202216577

Weergave wet- en regelgeving

Dit project en wijzigingen

Volgens artikel 10c van de Wet op de Dierproeven (hierna de wet) is het verboden om andere dierproeven uit te voeren dan waar de vergunning voor is verleend. De dierproeven mogen slechts worden verricht in het kader van een project, volgens artikel 10g, derde lid van de wet. Uit artikel 10b, eerste lid van de wet volgt dat de dierproeven zijn ingedeeld in de categorieën terminaal, licht, matig of ernstig. Als er wijzigingen in een dierproef plaatsvinden, moeten deze gemeld worden aan de Centrale Commissie Dierproeven. Hebben de wijzigingen negatieve gevolgen voor het dierenwelzijn, dan moet volgens artikel 10a5, eerste lid van de wet de wijziging eerst voorgelegd worden en mag deze pas doorgevoerd worden na goedkeuren door de Centrale Commissie Dierproeven. Artikel 10b, tweede en derde lid van de wet schrijven voor dat het verboden is een dierproef te verrichten die leidt tot ernstige mate van pijn, lijden, angst of blijvende schade die waarschijnlijk langdurig zal zijn en niet kan worden verzacht, tenzij hiervoor door de Minister een ontheffing is verleend.

Verzorging

De fokker, leverancier en gebruiker moeten volgens artikel 13f van de wet over voldoende personeel beschikken en ervoor zorgen dat de dieren behoorlijk worden verzorgd, behandeld en gehuisvest. Er moeten ook personen zijn die toezicht houden op het welzijn en de verzorging van de dieren in de inrichting, personeel dat met de dieren omgaat moet toegang hebben tot informatie over de in de inrichting gehuisveste soorten en personeel moet voldoende geschoold en bekwaam zijn. Ook moeten er personen zijn die een eind kunnen maken aan onnodige pijn, lijden, angst of blijvende schade die tijdens een dierproef bij een dier wordt veroorzaakt. Daarnaast zijn er personen die zorgen dat een project volgens deze vergunning wordt uitgevoerd en als dat niet mogelijk is zorgen dat er passende maatregelen worden getroffen.

In artikel 9 van de wet staat dat de persoon die het project en de dierproef opzet deskundig en bekwaam moet zijn. In artikel 8 van het Dierproevenbesluit 2014 staat dat personen die dierproeven verrichten, de dieren verzorgen of de dieren doden, hiervoor een opleiding moeten hebben afgerond.

Voordat een dierproef die onderdeel uitmaakt van dit project start, moet volgens artikel 10a3 van de wet de uitvoering afgestemd worden met de instantie voor dierenwelzijn.

Pijnbestrijding en verdoving

In artikel 13 van de wet staat dat een dierproef onder algehele of plaatselijke verdoving wordt uitgevoerd tenzij dat niet mogelijk is, dan wel bij het verrichten van een dierproef worden pijnstillers toegediend of andere goede methoden gebruikt die de pijn, het lijden, de angst of de blijvende schade bij het dier tot een minimum beperken. Een dierproef die bij het dier gepaard gaat met zwaar letsel dat hevige pijn kan veroorzaken, wordt niet zonder verdoving uitgevoerd. Hierbij wordt afgewogen of het toedienen van verdoving voor het dier traumatischer is dan de dierproef zelf en het toedienen van verdoving onverenigbaar is met het doel van de dierproef. Bij een dier wordt geen stof toegediend waardoor het dier niet meer of slechts in verminderde mate in staat is pijn te tonen, wanneer het dier niet tegelijkertijd

Aanvraagnummer:

AVD10800202216577

voldoende verdoving of pijnstilling krijgt toegediend, tenzij wetenschappelijk gemotiveerd. Dieren die pijn kunnen lijden als de verdoving eenmaal is uitgewerkt, moeten preventief en postoperatief behandeld worden met pijnstillers of andere geschikte pijnbestrijdingsmethoden, mits die verenigbaar zijn met het doel van de dierproef. Zodra het doel van de dierproef is bereikt, moeten passende maatregelen worden genomen om het lijden van het dier tot een minimum te beperken.

Einde van een dierproef

Artikel 13a van de wet bepaalt dat een dierproef is afgelopen wanneer voor die dierproef geen verdere waarnemingen hoeven te worden verricht of, voor wat betreft nieuwe genetisch gemodificeerde dierenlijnen, wanneer bij de nakomelingen niet evenveel of meer, pijn, lijden, angst, of blijvende schade wordt waargenomen of verwacht dan bij het inbrengen van een naald. Er wordt dan door een dierenarts of een andere ter zake deskundige beslist of het dier in leven zal worden gehouden. Een dier wordt gedood als aannemelijk is dat het een matige of ernstige vorm van pijn, lijden, angst of blijven schade zal blijven ondervinden. Als een dier in leven wordt gehouden, krijgt het de verzorging en huisvesting die past bij zijn gezondheidstoestand.

Volgens artikel 13b van de wet moet de dood als eindpunt van een dierproef zoveel mogelijk worden vermeden en vervangen door in een vroege fase vaststelbare, humane eindpunten. Als de dood als eindpunt onvermijdelijk is, moeten er zo weinig mogelijk dieren sterven en het lijden zo veel mogelijk beperkt blijven.

Uit artikel 13c van de wet volgt dat het doden van dieren door een deskundig persoon moet worden gedaan, wat zo min mogelijk pijn, lijden en angst met zich meebrengt. De methode om te doden is vastgesteld in de Europese richtlijn artikel 6.

In artikel 13d van de wet is vastgesteld dat proefdieren geadopteerd kunnen worden, teruggeplaatst in hun habitat of in een geschikt dierhouderijsysteem, als de gezondheidstoestand van het dier het toelaat, er geen gevaar is voor volksgezondheid, diergezondheid of milieu en er passende maatregelen zijn genomen om het welzijn van het dier te waarborgen.

Levensloofdossier

Voor iedere hond, kat en niet-menselijke primate moet volgens artikel 15a van de wet een levensloofdossier bijgehouden worden.